

Univerza v Ljubljani
Ekonomska fakulteta

MAGISTRSKO DELO

POSEBNOSTI PRI REVIZIJI ZAVAROVALNIC

V Ljubljani, julij 2006

Kandidatka: Barbara Žibret Kralj

IZJAVA

Študentka Barbara Žibret Kralj izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom profesorice dr. Slavke Kavčič, in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, julij 2006.

Podpis: _____

Kazalo

1. Uvod.....	1
1.1. Problematika magistrskega dela.....	1
1.2. Namen in cilj magistrskega dela.....	3
1.3. Metode dela.....	3
1.3. Zasnova dela s strukturo poglavij.....	4
2. Opredelitev zavarovanja.....	5
2.1. Zavarovalnica kot organizacija in procesi v zavarovalništvu.....	7
2.1.1. Zavarovalnica kot pravnoorganizacijska oblika.....	12
2.2. Zavarovanje kot dejavnost.....	13
2.2.1. Vrste zavarovanj.....	15
2.3. Kronologija zavarovalniškega trga v Sloveniji.....	17
3. Regulatorna, ki ureja delovanje zavarovalnic.....	19
4. Zunanje revidiranje družbe.....	22
4.1. Načrtovanje revizije.....	22
4.2. Izvedba revizijskega programa.....	26
4.3. Zaključek revidiranja in revizijsko poročanje.....	28
5. Postopki celovitega revizijskega pristopa pri reviziji zavarovalnic in posebnosti, ki se pri tem nanašajo na revizijo zavarovalnice.....	28
5.1. Posebnosti pri načrtovanju revizije v zavarovalnici.....	28
5.2. Posebnosti pri izvedbi revizijskega programa v zavarovalnici.....	33
5.2.1. Preverjanje notranjih kontrol.....	33
5.2.1.1. Revidiranje notranjih kontrol v poslovnem ciklu obračunavanja in plačila premij.....	34
5.2.1.2. Revidiranje notranjih kontrol v poslovnem ciklu obračunavanja in izplačilu škod.....	35
5.2.1.3. Revidiranje kontrol delovanja informacijskega sistema.....	36
5.2.2. Preizkušanje podatkov.....	37
5.2.2.1. Posebnosti pri reviziji sredstev v zavarovalnicah.....	38
5.2.2.2. Posebnosti pri reviziji obveznosti do virov sredstev v zavarovalnicah.....	41
5.2.2.3. Posebnosti pri reviziji stroškov in odhodkov v zavarovalnici.....	48
5.2.2.4. Posebnosti revizije prihodkov zavarovalnic.....	48
5.3. Posebnosti revizijskega poročanja v zavarovalnici.....	49
5.4. Prehod na nove standarde poročanja – SRS 2006.....	57
6. Smeri razvoja pri računovodskem poročanju zavarovalnic v letu 2007.....	62
7. Sklepne ugotovitve.....	65
8. Literatura in viri.....	68
Literatura.....	68
Viri.....	70

1. Uvod

1.1. Problematika magistrskega dela

Zavarovalnica je samostojna organizacija, ki kot svojo temeljno dejavnost sklepa zavarovanja. Narava zavarovanja ali zavarovalne storitve je takšna, da ni vidna, saj gre za abstraktno storitev, ki je težje razpoznavna. To še posebej velja za zavarovanja, ko ni zavarovalnega primera, ko je zavarovanec zavarovalno krit, vendar za plačilo ne prejme ničesar, kar bi lahko trošil ali zamenjal. Zato se zavarovalna storitev pogosto enači z nevidnim blagom. A vendar je bistvo zavarovalne dejavnosti izjemno tako za posameznika kot za družbo kot celoto. Za zavarovalno dejavnost je značilno prenašanje tveganja od posameznika k skupini in delitev izgube vseh članov skupine na enakopravni podlagi. Poleg zmanjševanja ali celo eliminiranja tveganja za posameznika zavarovanje omogoča tudi zmanjševanje tveganja za celotno gospodarstvo. Vendar lahko v nasprotju s posameznikom družba kot celota z razmeroma veliko natančnostjo predvidi izgube, ki se bodo v resnici zgodile. In ta natančnost temelji na zakonu velikih števil.

Za neko gospodarstvo je osnoven namen zavarovanja izmenjava neznane izgube za znane stroške. Vemo, da zavarovanje ne prepreči izgube in tudi ne stroškov za gospodarstvo kot celoto. Ljudje so zaradi zavarovanja lahko celo manj previdni pri svojih dejanjih, ki v gospodarstvu povzročajo stroške, ki jih sicer ne bi bilo. Zavarovanje kot ekonomska dejavnost je upravičena z možnostjo določitve finančnih stroškov pri izgubah in zaradi njihove razpršitve. Takšno delovanje prispeva k večji mirnosti posameznika in družbe. Zavarovalnica torej ponuja storitve, ki so z ekonomskega vidika nujne in potrebne.

Zaradi gospodarskega pomena zavarovalne dejavnosti je le-ta tudi bolj ali manj nadzorovana (Hartman, 1994, str. 16). Nadzor nad zavarovalnicami izvaja posamezno nacionalno gospodarstvo z zakonodajno in drugo regulativo. Ena izmed oblik nadzora nad delovanjem zavarovalnic je tudi obvezna zunanja revizija zavarovalnice. Bistvo revizije je, da s poglobljenim strokovnim znanjem pregleda računovodske izkaze ter izrazi neodvisno mnenje o resničnosti in poštenosti računovodskih informacij v skladu z uporabljenimi temelji računovodstva (Odar, 2002, str. 1). Revizor poroča predvsem lastnikom in tudi drugim uporabnikom računovodskih izkazov, javnosti in drugim udeležencem na kapitalskem trgu.

Letna poročila, ki jih objavi zavarovalnica, vsebujejo določene relevantne podatke o njenem poslovanju. Predvsem borzni analitiki nenehno spremljajo poslovanje podjetij in njihov finančni položaj, med njimi tudi poslovanje zavarovalnic. Zato je za poslovodstvo zavarovalnice še posebej pomembno, katere informacije posreduje zunanji javnosti. S kotiranjem na organiziranem trgu kapitala posredovanje teh informacij pridobi razsežnost in pomen. Pomembno je, da so posredovane informacije ustrezne in točne. Za slovenske zavarovalnice večinoma ne velja, da ima ustreznost poročanja pomen predvsem z vidika zavarovancev, ki lahko na ta način vsaj delno spremljajo varnost poslovanja zavarovalnice.

Temeljni namen revidiranja zavarovalnice je torej omogočiti uporabnikom revidiranih informacij, ki jih posreduje zavarovalnica (v obliki računovodskih izkazov, letnih poročil), da si oblikujejo ustrezno mnenje o resničnosti in poštenosti teh informacij.

Magistrsko delo obravnava zunanje revidiranje podjetja ter izpostavlja problematiko in posebnosti zunanjega revidiranja zavarovalnic. Zavedati se je treba, da posebnosti v poslovanju zavarovalnice vodijo tudi v posebnosti pri revidiranju zavarovalnic. Samo redke države so pred letom 1986 zahtevale revizijo zavarovalnih družb. Danes so redke tiste države, ki ne zahtevajo revidiranih letnih računovodskih izkazov zavarovalnice.

V Sloveniji je zahteva po zunanji reviziji zavarovalnic natančno opredeljena v Zakonu o zavarovalništvu. Vsebina letnega poročila, ki ga revidira revizor, je bila za zavarovalnice natančno določena že za leto 2001, za druge družbe podobna ureditev velja šele z uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah (ZGD-F). Regulativa natančno določa vsebino revizorjevega poročila, ki mora poleg določil, opredeljenih v Zakonu o revidiranju in Zakonu o gospodarskih družbah, vsebovati tudi vse elemente iz letnega poročila zavarovalnic ter tudi poseben dodatek k poročilu, kot to zahtevajo Zakon o zavarovalnicah in podzakonski akti.

Posebnosti revizije zavarovalne družbe predstavlja torej močno regulirano okolje poslovanja, ki zahteva od revizorja določene posebne revizijske postopke. Najpomembnejša razlika med revizijo zavarovalnice in drugih družb nastaja pri vrstah poslovnih tveganj, s katerimi se sooča zavarovalnica, in s tem so povezana tudi posebna revizijska tveganja (Kunc, 2002, str. 5). Revizor mora v želji zaznavanja tveganj in analiziranja tveganj ter z namenom ustrezne izvedbe revizijskih postopkov dobro poznati predmet revidiranja – zavarovalnico oziroma zavarovalno dejavnost.

Problematiko magistrskega dela smo prikazali s predstavitvijo celotnega poteka revizije, ki jo opredeljujejo tri temeljna področja: načrtovanje revizije, izvedba revizijskega programa in revizijsko poročanje. Vsako izmed omenjenih temeljnih področij pri zavarovalnici vsebuje določene posebnosti. Revizor mora upoštevati, da v knjigovodstvu zavarovalnic obstaja več področij, ki jih pokriva pomožno knjigovodstvo. Upoštevati mora tudi, da je knjigovodstvo močno računalniško podprto, predvsem pri obračunavanju premij, fakturiranju in spremljanju terjatev, obračunavanju provizij ter spremljanju škod. Revidiranje zavarovalnic zahteva od revizorja upoštevanje posebnega kontnega okvira zavarovalnic in posebnih shem za računovodske izkaze. Revizorjevi postopki morajo upoštevati, da je delitev stroškov na stroškovna mesta v zavarovalnicah razmeroma enostavna, ugotavljanje stroškov po stroškovnih nosilcih (zavarovalnih vrstah) pa z izjemo stroškov zavarovalnih storitev izjemno zahtevno. Posebnost zavarovalnice je tudi posebno podjetniško tveganje, da zavarovalnica ne bo sposobna izpolniti obljub iz obstoječih pogodb, kjer so fiksno določene premijske cene, v okoliščinah porasta odhodkov oziroma izplačila škod. Revizor mora v zavarovalnici uporabiti revizijske postopke, ki bodo prinašali zadostne in ustrezne dokaze o informacijah, ki izhajajo

iz specifičnih transakcijskih ciklov v zavarovalnici. Specifični cikli v zavarovalnici, kot jih navaja Kunc (2002, str. 5), so: cikel obračunavanja in plačila premij, obračunavanja in izplačila škod, pozavarovanja, finančnega nalaganja in tehničnih (zavarovalnih) rezervacij. Magistrsko delo obravnava posebnosti pri revidiranju predvsem teh ciklov.

1.2. Namen in cilj magistrskega dela

Magistrsko delo obravnava zunanje revidiranje zavarovalnice. Temeljna hipoteza magistrskega dela je, da zavarovalna dejavnost zaradi svojih posebnosti vpliva na prilagoditev postopkov zunanjega revidiranja tej dejavnosti. Namen dela je predstaviti posebnosti pri zunanjem revidiranju zavarovalnice in prikazati posebnosti, s katerimi se sooča revizor v zavarovalnici čez celoten revizijski program, pri tem pa se podrobneje ustaviti pri razumevanju predmeta revizije in pri točkah, ki se razlikujejo od revidiranja drugih družb in se nanašajo na cilje, tehnike in postopke zunanjega revidiranja.

Cilj magistrskega dela je pokazati, da posebnosti, ki spremljajo poslovanje zavarovalnic, in regulativa, ki so ji podvržene zavarovalnice, zahtevajo tudi poseben zunanje revizijski pristop. Posebnosti revidiranja zavarovalnice smo predstavili s pomočjo prikaza posebnosti, ki se nanašajo na predmet revidiranja in njegovo poslovanje, pri tem smo izhajali iz teoretičnih izhodišč domače in tuje literature. Prikaz posebnosti revizijskih postopkov je temeljil predvsem na priporočilih stroke.

1.3. Metode dela

V magistrskem delu smo uporabili več metod dela. Do petega poglavja smo uporabljali predvsem metodo deskripcije. S proučevanjem strokovne literature, domače in tuje, smo podali podroben in objektivni opis osrednjega predmeta proučevanja, to je posebnosti zavarovalništva in z njim povezane posebnosti v zunanji reviziji zavarovalnice. Proučili smo domačo literaturo, predvsem pa smo se naslonili na tujo strokovno literaturo in vire s področja zunanjega revidiranja. Osrednja literatura so bili standardi zunanjega revidiranja ter za zavarovalnico pomembna zakonodaja in predpisi. Naslonili smo se na strokovne članke s področja zavarovalništva ter poročila in priporočila organizacij, ki se ukvarjajo z zavarovalništvom in revizijo.

V osrednjem delu, to je v petem poglavju, smo prikazali dejanske postopke revidiranja zavarovalnice in se osredotočili na posebnosti pri reviziji zavarovalnice. Analizo smo izvedli s kombinacijo teoretične podlage in konkretnega primera revidiranja zavarovalnice, vendar smo pri tem zabrisali sledi poimenovanja zavarovalnice zaradi zahteve po zaupnosti podatkov. Empirična raziskava revidiranja zavarovalnice je potekala za poslovno leto, ki se je končalo decembra 2005. Zavarovalnica, ki je bila predmet empirične obdelave, je v

omenjenem poslovnem letu ustrezno uporabljala Slovenske računovodske standarde 2002 in tako je tudi zunanji revizor pri reviziji za poslovno leto 2005 še upošteval uporabo le-teh, kar je razvidno pri predstavitvi posebnosti pri zunanjem revidiranju v magistrskem delu. Pri reviziji za poslovno leto 2006 bo revizor moral preverjati ustreznost uporabe ali slovenskih standardov 2006 ali mednarodnih standardov računovodskega poročanja, katerih ustreznost bo treba upoštevati najkasneje pri revidiranju za poslovno leto 2007. V ta namen smo v šestem poglavju z metodo deskripcije predstavili smeri razvoja uporabe računovodskih standardov za zavarovalnice, ki jih mora poznati tudi zunanji revizor.

1.3. Zasnova dela s strukturo poglavij

Magistrsko delo je razdeljeno na šest poglavij v logičnem zaporedju, kjer teoretičnemu delu sledi empirični oziroma sinteza slednjih.

V drugem poglavju magistrskega dela smo predstavili zavarovalno dejavnost. Za boljše razumevanje dejavnosti zavarovalništva smo prikazali primer organiziranosti zavarovalne družbe in temeljne poslovne tokove v njej ter spregovorili o pravnoorganizacijskih oblikah zavarovalnice. V sklopu poznavanja predmeta revidiranja je pomembno tudi razumevanje storitev, ki jih opravlja zavarovalnica. Zato smo v nadaljevanju prvega poglavja predstavili vrste, podskupine in skupine zavarovanj, kot jih navaja trenutno veljaven Zakon o zavarovalništvu. Nazadnje smo opisali še kratko kronologijo zavarovalništva na slovenskem trgu.

Omenili smo že, da je posebnost zavarovalništva tudi močan nadzor nad delovanjem zavarovalniškega trga. Tako smo v tretjem poglavju predstavili regulativo, ki ureja delovanje slovenskih zavarovalnic, saj regulirano poslovanje zavarovalnice vpliva tudi na zunanje revidiranje zavarovalnice.

Četrto poglavje je namenjeno proučevanju zunanjega revidiranja. S teoretičnega vidika smo predstavili celoten revizijski proces, ki vsebuje načrtovanje revizije, izvedbo revizijskega programa in revizijsko poročanje.

Osrednji del magistrskega dela ali peto poglavje je namenjeno predstavitvi posebnosti v zunanji reviziji zavarovalnice. Cilje, tehnike in postopke revizije smo predstavili na konkretnem primeru revizije zavarovalnice za poslovno leto 2005. Izpostavili smo predvsem tista področja, ki se razlikujejo od revizije drugih družb. Med posebnostmi revidiranja smo izpostavili predvsem tri poslovne cikle: obračuna in plačila premij, obračuna in izplačila škod ter finančnih naložb. Posebnost zavarovalnic so tudi tehnične rezervacije, ki morajo biti oblikovane v višini, ki zagotavlja kritje vseh prevzetih obveznosti iz zavarovanja in morebitnih izgub zaradi tveganja, ki izhajajo iz zavarovalnih poslov. V petem poglavju smo zaradi posebnosti, ki se nanašajo na tehnične rezervacije, le-te najprej pojasnili po

posameznih vrstah in hkrati pojasnili še njihov način revidiranja. Obravnavanje in revidiranje tehničnih rezervacij zahtevata določena visokostrokovna in specifična aktuarska znanja, kar je razlog, da revizija zavarovalnice vsebuje tudi vključevanje strokovnjakov v proces revidiranja, zato smo v petem poglavju spregovorili tudi o vključitvi aktuarja v zunanjo revizijo in na konkretnem primeru tudi predstavili aktuarjev prispevek k reviziji. Posebnost pri reviziji zavarovalnice je tudi revizijsko poročanje, ki smo ga s teoretičnega vidika in na konkretnem primeru predstavili v zadnjem delu petega poglavja.

Zadnje, šesto poglavje je namenjeno smerem razvoja, s katerimi se bodo morale soočiti slovenske zavarovalnice in jih bo pri revidiranju moral poznati tudi zunanji revizor. Smeri razvoja, ki jih obravnavamo v tem poglavju, so z vidika revizije pomembne pri revidiranju zavarovalnic za poslovno leto, ki se bo končalo 2006 in 2007, kajti omenjeni leti pomenita za zavarovalnice prehod na nove računovodske standarde 2006 oziroma mednarodne standarde računovodskega poročanja.

2. Opredelitev zavarovanja

Različni avtorji različno opredeljujejo zavarovalnice in njihove storitve. Ne glede na časovno dimenzijo, menimo, da za temelj zavarovalništva v Sloveniji še vedno velja Boncljeva Zavarovalna ekonomika (1983). Boncelj je kot pravnik in aktuar združil bistvene elemente zavarovalništva: zavarovalno pogodbo, ki je temeljni pravni akt v zavarovalništvu, in zavarovalno modeliranje, ki je orodje za vrednotenje elementov zavarovalnega razmerja (Medved, 2004, str. 13).

Boncelj (1983, str. 14) pravi, da se z zavarovanjem večinoma ukvarjajo zavarovalnice, in opredeljuje zavarovalnico kot samostojno organizacijo, ki kot svojo temeljno gospodarsko dejavnost opravlja zavarovanje. Zavarovanje opredeljuje kot ustvarjanje gospodarske varnosti z izravnavanjem gospodarskih nevarnosti in pri tem poudari, da je zavarovanje edina dejavnost, katere bistvo izvira iz uveljavljanja zakona velikih števil (Boncelj, 1983, str. 13). Podobno opredelitev najdemo tudi pri Bijeliću (1998, str. 3), ki pravi, da je zavarovanje dejavnost zaščite gospodarstva pred nekaterimi nevarnostmi, ki ogrožajo premoženje in osebe. Diacon in Carter opredeljujeta zavarovanje kot pogodbeni odnos med dvema strankama, pri katerem ena stranka poda obljubo (zavarovatelj) o plačilu določene vsote denarja drugi stranki (zavarovancu), če se bo zgodil pogodbeno določen primer oziroma udejanjil pogodbeno izražen razlog za nastanek finančne izgube (Vošnjak, 1999, str. 36).

Turk s sodelavci (1999, str. 325) razlaga pojem zavarovalnice in zavarovalnih poslov tako: Zavarovalnica je pravna oseba, ki na trgu samostojno opravlja dejavnost zavarovanja oseb in premoženja oziroma pozavarovanja kot svojo izključno dejavnost ter nastopa v pravnoorganizacijski obliki po Zakonu o zavarovalništvu. Zavarovanje oziroma zavarovalni posli so sklepanje in izvajanje pogodb o premoženjskem in osebnem zavarovanju, pogodb o

sozavarovanju, pogodb o pasivnem pozavarovanju ter posli pri izvajanju ukrepov za preprečevanje odpravljanje nevarnosti, ki ogrožajo zavarovano premoženje in zavarovano osebo.

Na splošno lahko v zavarovalni teoriji najdemo predvsem dve definiciji zavarovanja. Prva, ki gleda na zavarovanje s finančnega vidika, je finančna definicija zavarovanja, druga, ki gleda na zavarovanje kot pravno razmerje, je pravna definicija zavarovanja (Ennsfellner, 1997, str. 2).

Finančni pogled na zavarovanje govori o tem, da je zavarovanje finančni dogovor, ki razprši stroške nepričakovanih izgub med člene dogovora (Dorfman, 1994, str. 4). Podobno gledišče ima tudi Boncelj (1983, str. 13): zavarovanje vključuje transfer potencialnih škod v nevarnostno skupino in redistribucijo škod med njene člane, in ker zakon velikih števil omogoča vnaprej oceniti stroške škod v skupini, je financiranje škod mogoče izvesti vnaprej z zaračunavanjem ustreznih premij. Ko zavarovanec plača zaračunano zavarovalno premijo, se zavarovatelj zaveže poravnati škodo pri vnaprej definiranem škodnem dogodku. Takšno izravnavanje škod na ravni celotnega sistema je neke vrste izravnavo oziroma socialni transfer.

Pravna definicija utemeljuje zavarovanje kot pogodbeni dogovor med pogodbenimi strankami. Pri takšnem pogodbenem aktu ena stranka prevzema obveznosti iz pogodbenega razmerja, to je pokritje škod drugi stranki (Dorfman, 1994, str. 4). Zavarovalna pogodba se imenuje polica. Dajatev, ki jo zavarovanec plača za opravljanje storitve, je premija. Zavarovanec je stranka, ki ji zavarovalnica poravnava nastalo obveznost za nastalo škodo, zavarovatelj je tisti partner v pogodbenem razmerju, ki prevzame obveznost plačila za nastalo škodo. Omenimo še, da mora zavarovalna pogodba vsebovati elemente, po katerih se lahko prepozna kot zavarovalna pogodba, in elemente, s katerimi je mogoče meriti zavarovani rizik (Black, Skipper, 1994, str. 178).

Vsaka zavarovalna pogodba torej vsebuje več vidikov. Zavarovatelj se obveže z zavarovalno pogodbo izplačati pogodbeno obveznost (storitveni vidik), ki nastane s plačilom zavarovalne premije (prodajni vidik). Zavarovalno premijo zavarovalnica naloži (naložbeni vidik) do nastanka zavarovalnega primera (Medved, 2004, str. 15).

Definicijo zavarovalne pogodbe najdemo tudi v mednarodnem računovodskem standardu za zavarovalnice, ki ga od leta 1997 v posebni projektni skupini pripravlja Svet za mednarodne računovodske standarde (International Accounting Standards Committee – IASC). Le-ta opredeljuje zavarovalno pogodbo kot pogodbo, s katero ena stran (zavarovatelj) sprejme zavarovalni rizik v dogovoru z drugo stranko (zavarovalec) z namenom kompenzacije zavarovancu oziroma drugemu upravičencu, če natančno določen negotov bodoči dogodek neugodno vpliva na zavarovanca oziroma drugega upravičenca.

Definicijo zavarovalnice in zavarovalnih poslov najdemo tudi v trenutno veljavnem Zakonu o zavarovalništvu (Zzavar) v Sloveniji, ki v prvem členu splošnih določb opredeli, da je zavarovalnica pravna oseba s sedežem v Republiki Sloveniji, ki je pridobila dovoljenje Agencije za zavarovalni nadzor za opravljanje zavarovalnih poslov. Zavarovalni posli so po omenjenem zakonu posli sklepanja in izvrševanja pogodb o premoženjskem in o življenjskem zavarovanju ali pozavarovanju, razen obveznih socialnih zavarovanj.

2.1. Zavarovalnica kot organizacija in procesi v zavarovalništvu

Organizacija je sestav medsebojnih razmer med njenimi člani, ki zagotavljajo njen obstoj, njene posebne značilnosti in smotrno uresničevanje ciljev njenega delovanja (Lipičnik, 1997, str. 35).

Zavarovalnica je organizacija, katere temeljno poslanstvo je prevzemanje tveganj od zavarovancev oziroma zavarovanje prevzetih rizikov. Organizacijsko strukturo zavarovalnice določajo poslovni procesi, ki tečejo v zavarovalnici. Ti procesi običajno potekajo v ločenih organizacijskih enotah. Hkratno izvajanje vseh procesov v eni organizacijski enoti lahko pripelje do konflikta interesov, določeni procesi pa zahtevajo tudi specifična znanja, ki jih ni mogoče kombinirati (Ennsfellner, 1997, str. 21).

Zavarovalnica je v sebi sklenjena celota množice procesov, ki opredeljujejo njeno organizacijo. Kljub časovni dinamiki predstavljamo primer splošne organizacije zavarovalnice, kot jo predstavlja Flis (1995b, str. 59), ki deli zavarovalnico na zunanjo organizacijo (vidni del ali storitveni operativni sistem) in notranjo organizacijo (nevidni del oziroma storitveni dostavni sistem). Zunanjo organizacijo zavarovalnice predstavljajo zaposlenci, ki so vez z zavarovanci in potencialnimi kupci zavarovalnih storitev. Predstavljajo jo tudi zavarovalniški agentje ali posredniki, ki so vezni člen med zavarovalnico in stranko. Notranja organizacija zavarovalnice so večinoma zaposlenci v pisarni, ki nimajo neposrednega stika s strankami. Med zunanjo in notranjo organizacijo v večini zavarovalnic najdemo še vmesne člene ali poslovne enote (direkcije, centrale, podružnice, poslovalnice, ipd.).

Procesi, s katerimi se ukvarja zunanja organizacija, so (Flis, 1995a, str. 79):

- pridobivanje strank in skrb zanje,
- pridobivanje posrednikov in skrb zanje ter
- druge storitve.

Proces pridobivanja strank se pogosto opravlja s posredniki ter zahteva določene spretnosti in sposobnosti, saj je zavarovanje večinoma proizvod po meri. Standardne oblike zavarovanj so izjeme, običajno se za vsako stranko oblikuje zavarovanje, ki je za zavarovanca glede na obliko in vsebino najbolj primerno. Zunanja organizacija je tako pomembna tudi zato, ker

potencialni kupec običajno zazna potrebo po zavarovanju naknadno, ko se je škodni primer že zgodil, zunanja organizacija pa je tista, ki potencialne in obstoječe zavarovance seznaja in obvešča o morebitnih potrebah po zavarovanjih in nevarnostih. Govorimo torej že o skrbi za zavarovance, ki pričakujejo, da jih zavarovalnica med zavarovanjem obvešča o morebitnih novostih ipd. V zavarovalnici to običajno imenujejo nega portfelja (Grobler, 2001, str. 20). Naloga zunanje organizacije je tudi pridobivanje posrednikov in skrb zanje. Primarna naloga zunanje organizacije je torej prodaja zavarovanj.

Notranja organizacija se deli na temeljne, splošne in kombinirane oddelke (Flis, 1995a, str. 75). Temeljni oddelki se ukvarjajo predvsem s strankami oziroma njihovimi zavarovalnimi pogodbami. Pristojnost temeljnega oddelka so vsa opravila, ki se nanašajo na zavarovalne pogodbe, od prve obdelave do prenehanja zavarovanja. Temeljne oddelke predstavljajo predvsem strokovni oddelki, ki se ukvarjajo z zavarovalniško stroko (aktuarji ipd.). Splošni oddelki so podpora temeljnim oddelkom (kadrovski oddelek, oddelek informatike, vodstvo zavarovalnice ipd.). V notranji organizaciji se najdejo tudi kombinirani oddelki, ki imajo značilnosti tako splošnih kot tudi temeljnih oddelkov.

Posebnost temeljnega oddelka kot notranje organizacije zavarovalnice je torej strokovni oddelek, ki se ukvarja predvsem s tehničnimi nalogami. Slika 1 v nadaljevanju prikazuje možno sestavo takšnega strokovnega oddelka.

Slika 1: Shema strokovnega oddelka v širšem pomenu

A Vodstvo Zavarovalni pogoji in premijski ceniki Vodstvo tekočih nalog
B Kontrola ponudb, izdajanje zavarovalnih listin Fakturiranje zapadlih premij naslednjih let Spremembe zavarovalnih razmerij, dodatki Opomini za neplačane police, fakture, reklamacije Prenehanje zavarovalnih pogodb (storno) Obravnavanje zavarovalnih primerov od prijave do izplačila Obračun provizije
C Pozavarovanje Statistika
D Pridobivanje in vzgoja kadra za notranjo in zunanjo službo Nakup prostorov, opreme, vozil

Vir: Grobler, 2001, str. 23.

Naloge prve ravni v prikazani shemi strokovnega oddelka so priprava zavarovalnih pogojev in premijskih cenikov, nadzor nad uporabo cenikov ter njihovo dopolnjevanje in spreminjanje. Prva raven skrbi za pravilno sklepanje novih zavarovanj, ima stik z zunanjim oddelkom in ima nadzor nad podrejeno, drugo ravni strokovnega oddelka. Druga raven spremlja vsa zavarovanja od začetka do konca, vodi različne evidence in arhive. Tretja raven strokovnega oddelka se ukvarja z rutinskimi nalogami in ne potrebuje stika s stranko, obravnava predvsem skupine zavarovanj z določenimi lastnostmi (pozavarovanje, vodenje statistike). Zadnja raven se ukvarja s splošnimi nalogami zagotavljanja kadrovske in strokovne zmogljivosti, ki omogočajo nemoteno delovanje strokovnega oddelka (Grobler, 2001, str. 23).

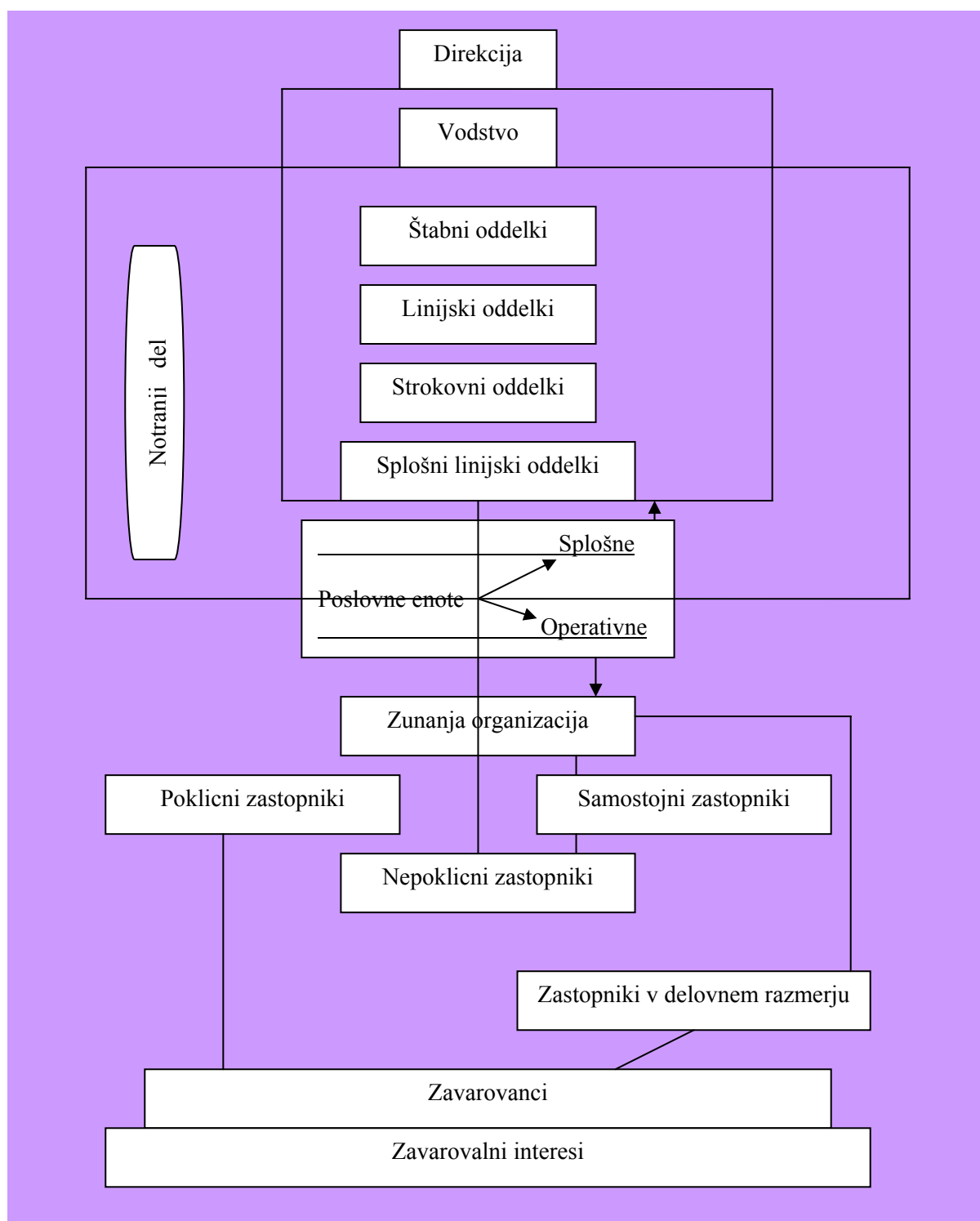
Poudariti moramo, da imajo različne zavarovalnice različne organizacijske strukture ter da uporabljajo različna imena za posamezne oddelke in pododdelke; slednji opravljajo različne naloge, različne so tudi opredelitve nalog. Primer, ki ga opisujemo in ga prikazuje slika 1, je zgolj ponazoritev možne organizacijske strukture, ki je pomembna za razumevanje delovanja zavarovalnice. Razumevanje organizacijske strukture in procesov revidiranja zavarovalnice je bistvenega pomena že pri načrtovanju revizije; splošni okvir, ki ga ponazarjamo, je lahko zgolj opora pri reviziji.

Poleg že opisanega strokovnega oddelka izpostavimo med temeljnimi oddelki notranje organizacije po Flisu (1995b, str. 63) še knjigovodski oddelok in v njem združeno tako računovodsko kot finančno funkcijo. Menimo, da je to precej površna opredelitev. Ustreznejša je ločena opredelitev finančne funkcije, ki jo zasledimo v delu Ivanka (2000, str. 85), ki finančno funkcijo povezuje s skrbjo za finančno poslovanje družbe (zagotavljanje, plasiranje, vlaganje, vračanje in preoblikovanje finančnih sredstev). Isti avtor računovodsko funkcijo opredeljuje kot denarno-vrednostni odsev finančnega in celotnega poslovanja (računovodskega načrtovanja, knjigovodstva, računovodskega nadziranja, analiziranja in informiranja). Menimo, da bi bilo v splošni opredelitvi organizacijske strukture omenjeni oddelok ustreznejše kot knjigovodstvo imenovati finance in računovodstvo.

Med splošnimi oddelki obravnavane možne organizacije omenimo upravni oddelok, ki se ukvarja z gospodarjenjem sredstev, ki niso v neposredni povezavi z zavarovalno dejavnostjo, so pa nujno potrebna za zagotavljanje te dejavnosti (upravljanje zgradbe ...). Med splošnimi oddelki so razvrščeni še kadrovski oddelok in oddelok informatike ter vodstvo zavarovalnice. Naloga vodstva zavarovalnice je predvsem jasno začrtati pristojnosti posameznih oddelkov, postavljati na ključna mesta ustrezne kadre, spremljati učinkovitost delovanja zavarovalnice in sprejemati ukrepe pri odmikih od planiranega. Vodstvo poskrbi za izdelavo in predstavitev poslovnih rezultatov.

Iz povedanega je mogoče izdelati primer organizacijske sheme zavarovalnice (slika 2), kjer je notranji del centrala zavarovalnice, poslovne enote so mejni del med notranjo in zunanjo organizacijo, zunanja organizacija pa so predvsem zastopniki (Grobler, 2001, str. 30).

Slika 2: Primer organizacijske sheme zavarovalnice

Vir: Grobler, 2001, str. 30.

Barbirjeva (2000, str. 20) opredelitev zavarovalnice kot organizacije se opira predvsem na zavarovalne procese, ki tečejo v zavarovalnici, in ne glede na zavarovalno vrsto, s katero se ukvarja zavarovalnica, navaja pri zavarovalnici sektorje ali oddelke, ki se ukvarjajo z:

- prodajo zavarovanj,
- obdelavo in likvidacijo škod,
- računovodstvom in financami ter
- informatiko.

Tudi Munich Re (2002, str. 19) povezuje organizacijsko strukturo zavarovalnice s poslovnimi procesi, ki potekajo v zavarovalnici. Navaja zgolj temeljne poslovne procese, ki so značilni za zavarovalni proces, in ne podpornih poslovnih procesov (kadrovska funkcija ipd.). Med temeljnimi poslovnimi procesi, ki običajno potekajo v ločenih organizacijskih enotah, so:

- razvoj novih produktov,
- prodaja in trženje novih produktov,
- sprejem v zavarovanje,
- škodni proces,
- izvajanje naložb,
- pozavarovanje in
- podpora zavarovancem.

Zavarovalnico kot organizacijo torej v prvi vrsti povezujemo s poslovnimi procesi v zavarovalništvu, ki opredeljujejo njeno organizacijsko obliko. Med organizacijskimi strukturami zavarovalnice najdemo strukture z elementi linijske, štabne in tudi projektne organiziranosti. Večina zavarovalnic kot obliko organiziranosti uporablja tudi poslovne enote. V nadaljevanju si bomo nekoliko podrobneje ogledali pravnoorganizacijsko obliko zavarovalnice.

2.1.1. Zavarovalnica kot pravnoorganizacijska oblika

Zavarovalnica je lahko organizirana v različnih pravnih oblikah. Pravna oblika zavarovalnice vpliva tudi na računovodenje. V Sloveniji so zavarovalnice ali delniške družbe ali družbe za vzajemno zavarovanje (Moerec, 2003, str. 5). Pomembnejše kot pravnoorganizacijska oblika pri zavarovalnici je, da je gospodarsko samostojna, tj. pravno priznana, urejena, varovana in nadzorovana (Boncelj, 1983, str. 15).

V Sloveniji je za opravljanje zavarovalnih in pozavarovalnih poslov treba pridobiti dovoljenje nadzornega organa, Agencije za zavarovalni nadzor (Zzavar). Le-ta je v statusnih določbah opredelila, da je zavarovalnica lahko organizirana samo kot delniška družba ali kot družba za vzajemno zavarovanje, pozavarovalnica pa zgolj kot delniška družba.

Delniška družba je v gospodarskem smislu najpomembnejša oblika kapitalskih družb, za katero je značilno, da je premoženje družbe ločeno od zasebnega oziroma osebnega premoženja delničarjev (Puharič, 1997, str. 74). To je tudi razlog, da je takšna pravnoorganizacijska oblika najpogostejša pri zavarovalnicah (Pavliha, 2000, str. 87).

Temeljna razlika med zavarovalnico kot delniško družbo in zavarovalnico kot družbo za vzajemno zavarovanje je, da so člani družbe za vzajemno zavarovanje vzajemno in solidarno odgovorni za pokrivanje mogočih izgub (Black, Skipper, 1994, str. 826).

V Sloveniji mora zavarovalnica ob ustanovitvi Agenciji za zavarovalni nadzor predložiti dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov (Zzavar, 65. člen). Zahteva mora vsebovati: poslovni načrt, statut zavarovalnice v obliki overjenega prepisa notarskega zapisa, seznam delničarjev z navedbo imena in priimka ter naslova oziroma firme in sedeža, vrednost celotnega nominalnega zneska delnic in odstotkov udeležbe v osnovnem kapitalu zavarovalnice.

Za delničarje pravne osebe, ki so imetniki kvalificiranih deležev, mora vsebovati še izpisek iz sodnega registra oziroma drugega ustreznega javnega registra, in če je delničar delniška družba, tudi izpisek delničarjev iz knjige delničarjev, oziroma če so bile izdane prinosniške delnice, overjen prepis notarskega zapisa prisotnih na zadnji skupščini. Za delničarje, ki so tuje pravne osebe, je treba listine predložiti v overjenem prevodu. Treba je predložiti tudi računovodske izkaze za zadnji dve poslovni leti. Treba je predložiti še seznam oseb, ki so povezane z imetniki kvalificiranih deležev. Zahtevi za izdajo dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov mora biti priloženo tudi potrdilo pooblaščenega aktuarja, da bo zavarovalnica sposobna zagotavljati kapitalsko ustreznost glede na vrste zavarovanj in obseg poslov, ki jih bo opravljala. Glavna naloga pooblaščenega aktuarja je, da preveri, ali se premije in tehnične rezervacije oblikujejo in izračunavajo tako, da zagotavljajo trajno izpolnjevanje vseh obveznosti iz zavarovalnih pogodb. Tako daje zakon aktuarju eno izmed ključnih vlog v poslovanju zavarovalnice, postavlja ga namreč v vlogo specializiranega notranjega vrhovnega revizorja, ki nadzira in usmerja solventnost zavarovalnice (Medved, 2004, str. 40).

Zakon o zavarovalništvu določa tudi, da sme zavarovalnica opravljati samo zavarovalne posle, in to zavarovalne posle v posamezni zavarovalni vrsti ali skupini, vendar skupaj le v eni izmed skupin življenjskih ali premoženjskih zavarovanj, ki jih podrobneje predstavljamo v nadaljevanju.

2.2. Zavarovanje kot dejavnost

Zavarovalna dejavnost oziroma opravljanje storitev zavarovanja je proces, ki je dinamičen v času in prostoru, je medsebojna odvisnost in povezanost različnih delovnih tokov oziroma delovnih procesov (Boncelj, 1983, str. 206). Omenili smo že temeljne delovne procese v zavarovalnici, kot jih navaja Munich Re (2002, str. 19), in sicer: razvoj novih produktov, prodaja in trženje zavarovalnih produktov, sprejem v zavarovanje, škodni proces, izvajanje naložb, pozavarovanje in podpora zavarovancem.

Razvoj novih zavarovalnih produktov omogoča doseganje zastavljenih ciljev zavarovalnice, saj novi zavarovalni produkti posredno odražajo temeljne značilnosti zavarovalnice, njeno poslovno kulturo in dolgoročno vizijo poslovanja (Stern, Whittemore, 1997, str. 26). Po definiciji je zavarovalni produkt množica upravičenj, opcij, premij in obveznosti, ki jih mora izpolniti vsaka izmed pogodbenih strank (Probert, 2001, str. 6). Dodajmo tej definiciji še potrebo stranke po nakupu tega produkta, ki naj bi jo obdržal vsak nov zavarovalni produkt (Medved, 2004, str. 20).

Proces razvoja novega produkta je ciklične narave in vključuje štiri faze: zasnove, oblikovanja, implementacije in stalnega preverjanja (Probert, 2001, str. 41). V fazi zasnove se določijo osnovni zarisi novega produkta. Faza oblikovanja spremeni idejno zasnovo v zavarovalni produkt s podrobno specifikacijo, tehnično podporo ipd. Implementacija pomeni predvsem lansiranje produkta na trg. Kontinuirana faza skozi celoten proces razvoja novega produkta je faza stalnega preverjanja, ki spremlja produkt in ugotavlja odstopanja med pričakovanim in uresničenim.

Običajno zavarovalne produkte prodajajo in tržijo posredniki, ki jih ponujajo fizičnim in pravnim osebam. Na osnovi dogovora med posredniki in stranko se sestavi ponudba za zavarovanje. Med temeljnimi procesi v zavarovalništvu je izjemno pomemben proces sprejema v zavarovanje (angl. underwriting), saj ta proces predstavlja temeljno obliko obvladovanja tveganj v zavarovalništvu (Black, Skipper, 1994, str. 639). Pri sprejemu v zavarovanje se zavarovalnica namreč odloča, pod kakšnimi pogoji bo prevzela zavarovalno tveganje. Sprejem v zavarovanje je proces identifikacije ali ocene pričakovane potencialne škode udeleženca (Harrington in Niehaus, 2003, str. 64). Pri sprejemu v zavarovanje gre torej za individualno oceno tveganja in se kot takšno ne sme mešati s premijskimi ceniki, ki jih določajo aktuarski modeli. Aktuarsko določena premija namreč posploši določene predpostavke (npr. povprečno zdravstveno stanje zavarovanca), vsako odstopanje od teh predpostavk se ugotavlja in odraža v spremenjenih premijskih cenikih v službi za sprejem v zavarovanje (Medved, 2004, str. 26). Pri določenih zavarovalnih poslih lahko torej posrednik in zavarovanec neposredno skleneta in podpišeta zavarovalno pogodbo. Pri osebnih zavarovanjih, zahtevnejših produktih in večjih zavarovalnih vsotah pa posrednik nima dovolj pooblastil za prevzem pogodbene odgovornosti. V takšnih primerih zavarovanje rešuje ustrezen strokovni oddelek. Izdana zavarovalna listina je v zavarovalnici v ustreznem strokovnem oddelku preverjena, podatki se ustrezno arhivirajo in listina o zavarovanju se podpiše obojestransko. V zavarovalnem procesu sledi procesu izdajanja zavarovalnih listin proces unovčevanja zavarovalnih listin, ki pomeni pobiranje zaračunanega zneska ob izročitvi police. Znesek posrednik nakaže notranji službi, hkrati pa je zanj to osnova za prejem provizije. V primeru dolgoročnih zavarovanj je v nadaljnji obdelavi treba skrbeti za redna plačila obrokov premije in za evidence morebitnih sprememb v zavarovalnih pogodbah (podatkov, višine premije ipd.). Zavarovalnica ima tudi službo za opominjanje v primerih, da premije niso plačane v dogovorjenih rokih. Ustrezno mora voditi vsakršna prenehanja zavarovanja.

Pomemben zavarovalni proces v sklopu upravljanja zavarovanja je še poravnavanje zavarovalnih primerov ali škodni proces. Proces reševanja škodnih primerov je eden izmed temeljnih procesov, na opis katerega pa v strokovni literaturi redko naletimo. Škodni proces se ne sme enačiti s procesom izračunavanja škodnih rezervacij, ki je samo del celotnega škodnega procesa (Medved, 2004, str. 30). Obravnavanje zavarovalnih primerov je ena izmed najpomembnejših delovnih operacij v zavarovalnici. V vsaki zavarovalni pogodbi je natančno določena nevarnost, za katero jamči zavarovalnica. Do uresničitve zavarovalnega primera pride, ko se tako specificirana nevarnost udejanji (Grobler, 2001, str. 39). Boncelj (1983, str. 82) je škodni proces opredelil kot proces statistične škodne zakonitosti, ki se uporablja za napovedovanje škodne pogostosti ter posledično za izravnavo zavarovalne nevarnosti v času in prostoru. Škodni proces lahko vsebinsko razdelimo na dva dela, najprej gledano z vidika stranke, kot proces reševanja zavarovalnih primerov, in nato gledano z vidika zavarovalnice, kot zavarovalno aktuarski proces, ki je predvsem določanje ustrezne višine škodnih rezervacij.

Pomemben temeljni proces v zavarovalnici je še podpora zavarovancem, ki poteka vse od sprejema v zavarovanje, med škodnim procesom, in je časovno opredeljen z zavarovalno pogodbo (Black, Skipper, 1994, str. 843). Podpora zavarovancem se nanaša na vse aktivnosti, ki se opravljajo v povezavi s sklenjenim zavarovanjem. Pri tem mislimo na informacijske aktivnosti, ki se nanašajo na zavarovance, zastopnike, upravičence, na administrativne aktivnosti, kot so zaračunavanje premij, spreminjanje pogojev zavarovanja ipd.

Poleg opisanih temeljnih procesov v zavarovalnici potekajo še splošni delovni procesi, ki ne odstopajo bistveno od splošnih delovnih procesov v drugih organizacijah in omogočajo nemoteno delovanje vsake družbe.

Zaključimo z definicijo delovnih procesov v zavarovalnici Končine (1994, str. 87), ki pravi: »Zavarovalna storitev je usmerjena predvsem na neotipljivo premoženje in na človeški razum. Označuje jo osebni odnos in kontinuirana dostava ali enkratna diskretna transakcija, kar je odvisno od vrste zavarovalne storitve.«

2.2.1. Vrste zavarovanj

V Sloveniji smejo zavarovalnice opravljati samo tiste zavarovalne posle, ki jih določa zakon. Glede na temeljno zakonsko podlago ločimo najprej med socialnim in zasebnim (prostovoljnim) zavarovanjem. Zavarovanja se delijo tudi glede na način določanja odškodnine v primeru škodnega dogodka, in sicer na škodna in vsotna zavarovanja. Zakon o zavarovalništvu loči med življenjskimi in premoženjskimi zavarovanji, kadar pa je življenjskim dodano še nezgodno in zdravstveno zavarovanje, govorimo o osebnih zavarovanjih kot obliki zavarovanj, kjer je zavarovalni objekt človek (Medved, 2004, str. 16).

Zakon o zavarovalništvu (1. in 2. odstavek 14. člena) v splošnih in statusnih določbah opredeljuje zavarovalne posle. Pri tem natančneje pove, da sme zavarovalnica skupaj opravljati zavarovalne posle le v eni izmed skupin zavarovanj; skupini sta življenjsko in premoženjsko zavarovanje. Zakon v nadaljevanju navaja določene izjeme k določbam 1. in 2. odstavka 14. člena, ki pa jih v tem magistrskem delu ne navajamo.

V splošnem ločujemo torej med dvema večjima skupinama zavarovanj: med osebnimi in premoženjskimi. Že iz imena skupin zavarovanj je razvidna osnovna razlika, saj osebna zavarovanja kot zavarovalni objekt obravnavajo osebo in premoženjska premoženje (hiša, avto ...). Literatura opredeljuje osebna zavarovanja tudi kot kapitalska, življenjska ali angleško »life insurance«.

Razlike med osebnimi in premoženjskimi zavarovanji so večje, kot izhaja zgolj iz imena. Tako je pri osebnih zavarovanjih mogoče opaziti varčevalno komponento, ko po končani dobi zavarovanja zavarovanec prejme določeno vsoto denarja. Zato jih pogosto imenujemo kapitalska zavarovanja. Osebna zavarovanja so dolgoročna; pri njih starost običajno vpliva na razmerje med zavarovalno vsoto in premijo. Pri premoženjskem zavarovanju je predmet zavarovanja navadno vrednostno določljiv, pri osebnem zavarovanju je življenje težko vrednotiti (Grobler, 2001, str. 11).

Najpogostejša in najbolj prepoznavna razdelitev zavarovanj je glede na vrsto zavarovalnega kritja. V nadaljevanju predstavljamo nekaj glavnih nevarnosti, ki jih krijejo zavarovalnice z opravljanjem zavarovalne dejavnosti in so zajete v naslednjih zavarovalnih vrstah:

- nezgodno zavarovanje, ki je zavarovanje za primer smrti ali izgube zdravja;
- zdravstveno zavarovanje, ki je zavarovanje za primer bolezni, poškodbe ali posebnega zdravstvenega stanja;
- zavarovanje kopenskih vozil, ki krije škodo oziroma izgubo na kopenskih vozilih;
- zavarovanje tirnih vozil;
- letalsko zavarovanje;
- zavarovanje plovil;
- zavarovanje prevoza blaga;
- zavarovanje za primer požara in elementarnih nesreč;
- drugo škodno zavarovanje, ki krije vse škode na premoženju;
- zavarovanje odgovornosti pri uporabi vozil, zrakoplovov, plovil in splošno zavarovanje odgovornosti;
- kreditno zavarovanje, ki krije nevarnost neplačila;
- kavcijsko zavarovanje, ki neposredno ali posredno jamči za izpolnitev obveznosti dolžnika;
- zavarovanja raznih finančnih izgub;
- zavarovanja stroškov postopka, ki ga najdemo pri odvetniških dejavnostih;

- življenjsko zavarovanje, ki je zavarovanje za primer doživetja, smrti, mešano, rentno zavarovanje;
- zavarovanje za primer rojstva, poroke in
- zavarovanje izpada dohodka.

Zavarovanja lahko združujejo več zgoraj navedenih vrst in jih zakon združuje v zavarovalne podskupine, kot so: nezgodno in zdravstveno zavarovanje, zavarovanja vozil, škodna zavarovanja ipd. Zavarovanja, ki združujejo več zavarovalnih vrst, zakon kompletira v dve zavarovalni skupini, in sicer: premoženjska zavarovanja, kamor vključuje večino zgoraj navedenih vrst, razen tistih, ki spadajo v skupino življenjskih zavarovanj (to pa so: življenjska zavarovanja za primer doživetja, smrti, mešano, rentno zavarovanje, zavarovanja za primer poroke in rojstva, življenjska zavarovanja, vezana na enote investicijskih skladov, tontine, zavarovanja s kapitalizacijo izplačil in tudi zavarovanje izpada dohodka zaradi bolezni ali nezgode). Omenimo še dopolnilna zdravstvena zavarovanja, ki so prostovoljna zavarovanja ter krijejo razliko med celotnimi stroški zdravljenja in delom stroškov, ki jih krije obvezno zdravstveno zavarovanje.

Ne glede na zavarovalne vrste, podskupine in skupine, zaključujemo, da je ekonomski namen opravljanja zavarovalnih dejavnosti izravnavanje tveganj v populaciji po zakonu velikih števil. Generalni pomen zavarovalnic je v tem, da ponujajo takšne storitve, ki to omogočajo ter so ekonomsko gledano nujne in potrebne. Storitve prevzemanja tveganja se opravlja za plačilo. S plačilom določene cene si ogroženi subjekt omogoči, da prevali negativne posledice škodnih dogodkov na zavarovalnice.

2.3. Kronologija zavarovalniškega trga v Sloveniji

Zavarovalništvo v Sloveniji lahko vežemo na različne oblike vzajemne pomoči, ki jih najdemo že v 15. in 16. stoletju našega štetja. Prvi poskus ustanovitve zavarovalnice proti požarnim škodam sega v 18. stoletje, prva zavarovalnica pa je bila ustanovljena 1872 v Ljubljani. Za začetek zavarovalništva se šteje leto 1900, ko je začela poslovati Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi zvonov v Ljubljani (Škufca, 2000, str. 64–66).

V letu 1918 je Vzajemna zavarovalnica uvedla novo zavarovalno vrsto življenjskih zavarovanj, med obema vojnoma je večino posla pridobivala na slovenskem trgu. Leta 1922 je bila ustanovljena še ena zavarovalnica s sedežem v Ljubljani – Jugoslovanska zavarovalna banka Slavija. Leta 1945 so Vzajemno zavarovalnico preimenovali v Zavarovalni zavod Slovenije.

Za čas od 1945 do 1961 je za slovenski zavarovalni trg značilno monopoliziranje, prisilno zavarovanje družbenega premoženja, centralizirano izravnavanje nevarnosti in administrativno upravljanje. Leta 1967 je bil na področju zavarovalništva sprejet zakon, ki je povzročil procese združevanja zavarovalnih skupnosti in zavarovalnic. Večina zavarovalnic se je združila v Zavarovalnico Sava, samostojna je ostala Zavarovalnica Maribor. Sledila je sprememba zakonodaje (1976), ki je združila omenjeni zavarovalnici v Zavarovalno skupnost Triglav in povzročila ustanovitev pozavarovalne skupnosti Sava (Grobler, 2001, str. 43).

Med prelomnimi leti omenimo še 1990, ko je bil sprejet zakon, ki opredeljuje organizacijske oblike za zavarovalnice, način upravljanja, finančnega poslovanja ... Vse takrat obstoječe zavarovalnice so se preoblikovale v delniške družbe z dokapitalizacijo. V naslednjih letih je prihajalo do združevanja in novih ustanovitev zavarovalnic.

13. novembra 1994 je začel veljati nov zakon o zavarovalnicah, ki je urejal temeljna vprašanja glede ustanavljanja, poslovanja, nadzora in prenehanja zavarovalnic. Temeljlil je na načelu prostovoljnega zavarovanja. Veljal je za zavarovalnice, ki imajo sedež v Republiki Sloveniji, dovoljeval je dve pravnoorganizacijski obliki: delniško družbo in vzajemno zavarovalnico. Po mnenju nekterih strokovnjakov je bil ta zakon rezultat interesov zavarovalničarjev, ki so želeli pridobiti čas zaradi šibkosti in nepripravljenosti na mednarodne izzive, saj tuje zavarovalnice niso smele poslovati in ne obratovati ter ustanavljati podružnic v Republiki Sloveniji. Lahko pa so tuje družbe ustanovile gospodarsko družbo, ki se je ukvarjala z zavarovalnimi posli.

Marca 2000 je začel veljati nov zakon o zavarovalništvu, ki je bistveno vplival na slovenski zavarovalni trg in odprl slovenski zavarovalni prostor za tujce. Tuje osebe je izenačil z domačimi glede kapitalskih naložb v zavarovalnicah in glede ustanavljanja zavarovalnic, odpravil je omejitve na področju pozavarovalnic.

Številne spremembe in dopolnitve je prinesel tudi nov, danes veljaven zakon o zavarovalništvu, ki je začel veljati 1. septembra 2005. Želeli bi izpostaviti spremembe, ki se nanašajo predvsem na dopolnilna zdravstvena zavarovanja, ki so javni interes in se izvajajo po načelu medgeneracijske vzajemnosti. Po novem zakonu se morajo vse zavarovalnice, ki izvajajo te vrste zavarovanj, vključiti v izravnalne sheme za izravnavo razlik v stroških zdravstvenih storitev med zavarovalnicami, ki izhajajo iz razlik v starostni strukturi in strukturi spola v portfelju posamezne zavarovalnice.

3. Regulativa, ki ureja delovanje zavarovalnic

V večini evropskih držav, tudi v Sloveniji, zavarovalnice delujejo pod močno državno regulativo, ki jih po eni strani omejuje v razvoju novih zavarovalnih produktov in novih zavarovalnih storitev, hkrati pa jim omogoča lagodno poslovanje v omejeni konkurenci.

Strokovna literatura opisuje argumente za močno regulativo na področju zavarovalništva in proti njej. Kot argument za ureditev zavarovanja literatura¹ navaja normativno teorijo, ki se sprašuje, kdaj je poseganje države na trg ekonomsko upravičeno in potrebno. Utemeljitev državnega poseganja na zavarovalni trg se nanaša na branžne posebnosti. Med vzroki regulacije Hartman (1994, str. 17) po Kotschu² navaja Hollendersovo razdelitev, ki loči pet posebnosti branže, ki zagovarjajo urejanje zavarovanja, in to so:

- prosojnost,
- računanje cene,
- so- in pozavarovanje,
- varnost in
- zmogljivost.

Prosojnost pomeni, da naj bi država skrbela za preglednost zavarovalnega trga, saj bi tako prišlo do konkurence med zavarovalnicami. Kupec zavarovalne storitve je sposoben primerjati različne ponudbe le, če so izdelki do neke mere poenoteni. Računanje cene kot razlog za urejanje zavarovalnega trga poudarja predvsem pomembnost nadzora nad riziki zavarovalnice, saj bi zavarovalnice pod konkurenčnimi pritiski lahko preveč optimistično ocenile rizike in izračunale prenizke premije in se kasneje srečevale z izgubami. So- in pozavarovanje naj bi bil edini način za zavarovanje velikih rizikov. Argument varnosti se nanaša na preprečevanje stečajev zavarovalnic, ki morajo zaradi ustreznega nadzora oblikovati ustrezen kapital. Kot zadnji argument Hartman navaja zmogljivost. Zagovorniki regulacije predpostavljajo, da pri zmogljivosti proizvodnje ni meja, in menijo, da zakon velikih števil pri zavarovalnicah omogoča izravnano rizika v kolektivu.

Med argumenti proti regulativi zavarovalne dejavnosti omenjamo zaviranje razvoja dejavnosti. Tudi zavarovalnice morajo v vedno večji meri delovati v intenzivni konkurenci, kjer cene storitev v glavnem določa trg. Vedno bolj osveščeni potrošniki od zavarovalnic zahtevajo, da se od ponudbe nekaj generičnih produktov preusmerijo in zavarovancem ponudijo produkt, ki jim je pisan na kožo (Cummins, Santomero, 1999, str. 5).

A vendar za zavarovalno dejavnost velja, da je pod strožjim nadzorom kot druga gospodarska področja in da zavarovanje ureja država v praktično vseh nacionalnih ekonomskih prostorih

¹ Za primer skupine avtorjev, ki navajajo normativno teorijo kot argument, glej S. Ruediger et al.: Deregulierungspotentiale in der Bundesrepublik, 1986, str. 4–15 (Hartman, 1994, str. 16).

² H. Kotsch: Groessenvorteile von Versicherungsunternehmen und Versicherungsaufsicht, 1991, str. 20–28.

(Hartman, 1994, str. 16). Glavna področja državnega nadzora v zavarovalnicah po Turku s sodelavci (1999, str. 327) so:

- cenovna politika, kjer država nadzira skladnost zavarovalnih vrst, zavarovalnih pogojev in premijskih sistemov;
- finančna trdnost zavarovalnic, kjer država nadzira oblikovanje predpisanih tehničnih rezervacij, lastniških virov, mejo bančne plačilne sposobnosti, doseganje najmanjšega zneska osnovnega kapitala, nalaganje lastniških virov sredstev ter nadzor nad matematičnimi in drugimi tehničnimi rezervacijami;
- ločeno izkazovanje zavarovalnih poslov.

Hartman (1994, str. 19) navaja tudi podrobno zbirko predpisov (po Finsingerju),³ s katerimi se srečujejo zavarovalnice na trgu delovanja. Med slednjimi omenimo:

- obvezno razkrivanje informacij strankam in javnosti,
- predpisana oblika informacij,
- vladni nadzor nad solventnostjo in rezervami,
- nadzor vstopa na trg z dajanji dovoljenj in odobritev,
- urejevanje rokov in pogojev zavarovalnih pogodb,
- urejanje investicij, cene in dobička.

Zavarovalniška dejavnost v Evropski uniji je v zadnjih letih zaradi harmonizacije evropske zakonodaje doživela velike spremembe. Pomembno vlogo v zavarovalništvu imajo zavarovalne direktive, ki so omogočile nastanek enotnega zavarovalnega trga. Svet Evropske unije je sprejel tako imenovano prvo generacijo direktiv (prva premoženjska direktiva⁴ in prva življenjska direktiva⁵ ter direktiva o letnih in konsolidiranih izkazih zavarovalnih družb). Namen teh direktiv je bil uskladiti zakonodajo držav članic na področjih: pogojev vstopa zavarovalnic, pogojev poslovanja zavarovalnic, pravil poslovanja podružnic in vprašanj nadzora nad zavarovalnicami. Sledili sta druga in tretja generacija direktiv (druga premoženjska direktiva,⁶ druga življenjska direktiva,⁷ tretja premoženjska⁸ in tretja življenjska direktiva⁹), ki so urejale pravice svobodne ponudbe storitev na trgu.

Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo je Slovenija vstopila tudi v regulacijsko področje Evropske unije. Pomembnejša zakonska regulativa in podzakonski akti, ki danes urejajo delovanje zavarovalnic v Sloveniji, so:

- zakon o gospodarskih družbah,
- zakon o zavarovalništvu in njegovi podzakonski akti,

³ J. Finsinger et al.: Insurance: Competition or Regulation?, 1985, str. 13–17.

⁴ First Non-Life Co-ordination Directive 73/239/EEC.

⁵ First Life Co-ordination Directive 79/267/EEC.

⁶ Second Non-Life Co-ordination Directive 88/357/EEC.

⁷ Second Life Co-ordination Directive 90/619/EEC, 8.11.1990.

⁸ Third Non-Life Co-ordination Directive 92/49/EEC.

⁹ Third Life Co-ordination Directive 92/96/EEC.

- zakon o obligacijskih razmerah ter
- splošni in posebni zavarovalni pogoji.

O regulaciji, ki jo v največji meri predpisuje delovanju zavarovalnic, Zakonu o zavarovalništvu, smo že veliko govorili. Omenimo, da ta zakon ureja temeljna vprašanja, ki se nanašajo na ustanovitev, poslovanje, nadzor in prenehanje delovanja zavarovalnice. Pri tem je treba upoštevati določila Zakona o gospodarskih družbah, razen v delih, ki jih drugače ureja Zakon o zavarovalništvu. Zakon o zavarovalništvu uvaja kot nadzorni organ Agencijo za zavarovalni nadzor, katere sklepe je zavarovalnica dolžna spoštovati. Zakon o zavarovalništvu ureja tudi področje poslovnih knjig in poročil ter revidiranje, predvsem pomembno pa je področje regulacije obvladovanja tveganj, vzpostavitve notranje revizije ter obsega, načina in pogostosti poročanja Agenciji za zavarovalni nadzor.

Med podzakonskimi akti moramo omeniti predvsem tiste, ki jih izdaja Agencija za zavarovalni nadzor, in med njimi omenimo predvsem tiste, ki so pomembni tudi z vidika revizije:

- sklep o podrobnejši vsebini in najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila zavarovalnice,
- sklep o podrobnejši vsebini povzetka revidiranega letnega poročila,
- sklep o letnem poročilu zavarovalnice,
- sklep o podrobnejšem načinu vrednotenja knjigovodskih postavk in sestavljanju računovodskih izkazov,
- sklep o kontnem okviru zavarovalnice,
- sklep o podrobnejši obliki in minimalnih standardih za izračun tehničnih rezervacij,
- sklep o podrobnejših pravilih za izračun minimalnega kapitala zavarovalnic,
- sklep o vrstah in lastnostih kritnega premoženja in premoženja kritnega sklada ter pravilih za razpršitev in omejitve naložb kritnega premoženja in premoženja kritnega sklada ter načinu in rokih poročanja.

Seveda mora zavarovalnica upoštevati tudi vso regulativo na področju davščin. Med regulativami ne smemo pozabiti na računovodske standarde. V Sloveniji so od 1. januarja 2002 veljali spremenjeni in prenovljeni Slovenski računovodski standardi (SRS 2002). Zavarovalnice uporabljajo standarde od 1 do 30 in kot dopolnitev še SRS 32, ki ureja posebnosti na področju zavarovalnic. SRS 2002 temeljijo na enakih teoretičnih osnovah kot Mednarodni standardi računovodskega poročanja (MSRP). Omenjeni standardi so podlaga za sestavo računovodskih izkazov zavarovalnic za poslovna leta od 2002 do vključno konca poslovnega leta 2005. A vendar je dinamika hitrega spreminjanja Mednarodnih računovodskih standardov (MRS) in izdajanje novih MSRP, ki jih izdaja in spreminja Odbor za mednarodne standarde (International Accounting Standards Board, IASB), vodila Slovenski inštitut za revizijo k izdaji novih računovodskih standardov (SRS 2006). Slednje

bodo zavarovalnice v Sloveniji uporabljale za poslovno leto, ki se bo končalo 2006, v poslovnem letu 2007 pa morajo vse zavarovalnice preiti na MSRP.¹⁰

Kot zaključek tega poglavja pogledimo, kakšne so koristi od urejanja in reguliranja zavarovalniškega področja. Hartman (1994, str. 36) navaja Llewellynove¹¹ osnovne cilje, ki govorijo v prid regulaciji, in ti so: zagotoviti visoko stopnjo učinkovitosti v financah, zagotoviti stabilnost sistema ter njegovo varnost in trdnost, zavarovati potrošnika pred izkoriščanjem in nevarnostjo finančnega propada.

Dejstvo je, da urejanje zavarovanja vpliva na zavarovance in zavarovalce, na zavarovalnice, tretje osebe, delničarje in državo. Bistvo regulative pa ostaja enako bistvu zavarovanja, in to je ustvarjanje gospodarske varnosti in izravnavanje gospodarske nevarnosti.

4. Zunanje revidiranje družbe

Revizorjem in revizijskim družbam v Sloveniji predstavljajo temeljna izhodišča za izvajanje storitev revidiranja Zakon o revidiranju (Ur. l. RS, št. 11/01) in Zakon o gospodarskih družbah (ZGD, Ur. l. RS, št. 45/01). Pri svojem delu mora revizor neposredno uporabljati Mednarodne standarde revidiranja (MSR), ki so splošna pravila revidiranja.¹²

MSR delimo na standarde poročanja in stališča o revidiranju, ki so praktično pomagalo revizorjem pri opravljanju njihovih aktivnosti. Zasnovani so tako, da obravnavajo vse revizorjeve aktivnosti od sklepanja pogodbe do revizijskega poročanja.

V magistrskem delu ne bomo podrobneje predstavljali posameznih sklopov MSR, ki opredeljuje revizijske aktivnosti, ampak bomo zunanje revizijske aktivnosti predstavili predvsem s tremi temeljnimi področji, ki se razvijajo med revizijo: načrtovanjem revizije, izvedbo revizijskega plana in revizijskim poročanjem.

4.1. Načrtovanje revizije

Revizija je lahko ali zakonsko predpisana ali se opravlja na željo naročnika. Ne glede na to, revizor opravi prve aktivnosti v smeri načrtovanja revizije že pred sklenitvijo posla oziroma pred podpisom pogodbe. Da bi revizor preprečil naročnikovo ali izvajalčevo napačno razumevanje posla, je obvezna sestavina revizije (po MSR 210) izdelava in podpis listine o

¹⁰ Agencija za zavarovalni nadzor je izdala sklep o prvi sestavi računovodskih poročil zavarovalnic po MSRP (Ur. l. RS, št. 10/35), po katerem morajo začeti s takšnim poročanjem za poslovno leto, ki se prične 1. januarja 2007.

¹¹ D. Llewellyn: Competition and Regulation: Trends in Financial Systems, 1990, str. 31–32.

nameri. V tej listini so natančno opredeljeni vsi elementi, ki omogočajo uspešno izvedbo posla oziroma uresničitev naročnikovih zahtev.

Slovenski inštitut za revizijo priporoča, da naj listina o revizijskem poslu vsebuje opredelitev namena in splošnih določb listine, namena revidiranja, odgovornosti pogodbenih strank, standardov, ki se nanašajo na revidiranje, postopkov revidiranja, vključuje naj zahteve po poslovodski predstavitvi, opredelitev omejitev področij poslovanja, opredeljuje naj, kdo nosi odgovornost za odkrivanje prevar in nezakonitih dejanj, kdo so prejemniki poročila, in naj navaja, kdo so člani revizijske skupine, ali bo revizija zajemala naročnikovo pomoč, kakšna je cena storitev in kakšen je način plačila. Listina naj opredeljuje še časovno razporeditev revidiranja ter zaznamek o sprejemu in potrditvi naročila.

Načrtovanje revizije računovodskih izkazov obravnava MSR 300. Namen načrtovanja revizije je doseg cilja revizije, zato mora revizijski načrt vsebovati predvsem načrt potrebnih revizijskih postopkov, načrt obsega pregleda in načrt porabe časa. V ta namen mora revizor dobro poznati podjetje, problematična področja poslovanja in značilnosti posloводства. Kot zaključek načrtovanja revizor izdelava celovit revizijski načrt in revizijski program (Hayes et al., 2005, str. 25).

V celovitem revizijskem načrtu sta opisana pričakovani obseg in način izvajanja revizije, v njem so predstavljene bistvene značilnosti revidiranega podjetja in njegovega poslovnega okolja. Revizor v načrtu predstavi področja, ki so z vidika revidiranja posebej zahtevna. S poznavanjem poslovanja se revizor seznani s splošnimi gospodarskimi dejavniki v panogi, ki jo revidira, spozna ureditev računovodstva in notranjega kontroliranja ter izdelava pričakovane ocene tveganja pri delovanju in kontroliranju. Porazdeli čas med udeležence v revizijski skupini in opredeli tudi druge zadeve, kot primer navajamo določilo, ali obstaja dvom o delujočem podjetju, kakšne vrste in roke poročil bo revizor izdal ipd. (Taylor et al., 1994, str. 293).

V sklopu načrtovanja revizije je pomembno izpostaviti še dve kategoriji celovitega revizijskega načrta, to sta: pomembnost in tveganje.

Pomembnost

Po MSR 200 je namen revizije računovodskih izkazov omogočiti revizorju izraziti mnenje, ali so računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih pripravljeni skladno z opredeljenim okvirom računovodskega poročanja. MSR 320 opredeljuje pomembnost, in sicer govori, da »so informacije pomembne takrat, ko lahko njihova opustitev ali napačna predstavitev vpliva na poslovne odločitve uporabnikov, ki so zasnovane na podlagi računovodskih izkazov«. Za revizorja je torej pomembnost določena z vidika napak, ki jih je še pripravljen sprejeti, da bo

¹² Vsaka država ima svojo zakonodajo in pravila revidiranja, splošna pravila revidiranja pa so sprejeta povsod. Nacionalna zakonodaja in pravila so lahko drugačna in predvsem podrobnejša.

še vedno podal mnenje, da so računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih pripravljeni skladno z opredeljenim okvirom računovodskega poročanja (Hayes et al., 2005, str. 215).

MSR 320 opredeljuje tudi sodila, ki pomagajo pri opredelitvi pomembnosti, in sicer: »Pomembnost je odvisna od velikosti posamezne postavke ali napake, ocenjene v posameznih okoliščinah, njene opustitve ali napačne navedbe.« Revizor pri tem uporablja kvantitativna in kvalitativna sodila (Hayes et al., 2005, str. 213). Primer kvantitativnega sodila je velikost postavke v računovodskih izkazih, ki se nanaša na dobiček, prihodke, sredstva in druge. Kvalitativna sodila za revizorja so lahko značilnosti v poslovanju podjetja, kot primer navedimo velike spremembe v načinu ali obsegu poslovanja podjetja. Za revizorja je opredelitev pomembnosti potrebna predvsem z vidika določitve količine dokazov, ki jih bo moral zbrati, načinov zbiranja dokazov in oblike dokazov, ki jih bo potreboval pri svojih aktivnostih in jih bo uporabil pri vrednotenju zbranih dokazov.

Opredelitev pomembnosti je hkrati povezana tudi z revizijskim tveganjem, kjer obstaja obratno sorazmerje. Pri višji ravni pomembnosti je torej revizijsko tveganje manjše, in obratno, saj revizor pregledu pomembnejših postavk odmeri večjo količino svojega časa in jim daje večjo težo (Skitek, 2003, str. 13).

Tveganje

Obratno sorazmerna postavka pomembnosti je torej tveganje. V MSR 400 je zapisano: »Revizor mora strokovno oceniti revizijsko tveganje in oblikovati revizijske postopke, ki zagotavljajo, da se tveganje zmanjša na sprejemljivo raven.«

Sestavine revizijskega tveganja so: tveganje pri delovanju, kontroliranju in odkrivanju (Hayes et al., 2005, str. 210):

- Tveganje pri delovanju predstavlja dovzetnost salda na kontu ali vrste poslov za napačno navedbo, ki je posamična ali v povezavi z napačnimi navedbami pri drugih saldih ali vrstah poslov lahko pomembna, če ni ustreznih notranjih kontrol.
- Tveganje pri kontroliranju pomeni, da način, na katerega je urejeno računovodenje in/ali notranje kontroliranje, ne omogoča pravočasnega odkrivanja, popravljanja in preprečevanja napačnih navedb, ki so lahko posamič ali v povezavi z drugimi napačnimi navedbami pomembne.
- Tveganje pri odkrivanju je tveganje, da revizorjevi postopki preizkušanja podatkov ne bi odkrili napačne navedbe, ki bi bila lahko posamič ali v povezavi pomembna.

Tveganje pri kontroliranju revizor zmanjšuje z ustreznimi postopki preverjanja delovanja notranjih kontrol. Postopek preverjanja delovanja opredeljuje opis ustroja notranjih kontrol za posamezna področja, ocena ustreznosti postavljenih kontrol in preverjanje delovanja notranjih kontrol. Pri preverjanju delovanja revizor pogosto uporablja različne metode vzorčenja. Postopke preverjanja delovanja notranjih kontrol ustrezno dokumentira in izdela

zapis o pomanjkljivostih ter postavi oceno tveganja pri kontroliranju, slednja pa vpliva na izdelavo programa preizkušanja podatkov (Skitek, 2003, str. 14).

Med ocenjenim tveganjem in potrebnim obsegom preizkušanja podatkov obstaja obratno sorazmerje, kar pomeni, da mora revizor:

- ko je tveganje pri odkrivanju nizko, preveriti velike vzorce podatkov;
- ko je tveganje pri odkrivanju srednje visoko, preveriti srednje velike vzorce;
- ko je tveganje pri odkrivanju visoko, preveriti majhen vzorec podatkov.

Opisano obratno sorazmerje predstavlja tudi slika 3.

Slika 3: Predstavitev obratnega razmerja med tveganjem in obsegom potrebnega preizkušanja podatkov

Dopustno tveganje pri odkrivanju	Revizorjeva ocena tveganja pri kontroliranju je			
		<i>visoka</i>	<i>srednja</i>	<i>nizka</i>
Revizorjeva ocena tveganja pri delovanju je	<i>visoka</i>	najnižja	nižja	srednja
	<i>srednja</i>	nižja	srednja	višja
	<i>nizka</i>	srednja	višja	najvišja

Vir: Hayes et al., 2005, str. 212.

Vzroki za tveganje pri odkrivanju, ki jih navaja Skitek (2003, str. 16), so lahko ali uporabljeni napačni revizijski postopki ali napačno uporabljeni pravilni revizijski postopki in pa napačno tolmačenje dobljenih rezultatov pri izvajanju postopkov.

Opredelitev pomembnosti in tveganja v celovitem revizijskem načrtu torej vpliva na sestavo revizijskega programa. Revizijski program je dejansko »usmerjevalec« revizije med njenim potekom, saj opisuje načrtovane postopke, ki jih mora revizor izvesti, in je izdelan za vsako področje revidiranja posebej. V prilogi 1 je priložen priporočen revizijski program Slovenskega inštituta za revizijo.

Povzamemo lahko, da je namen revizijskega programa izdelati dokaze o ustreznem načrtovanju revizijskega dela, da omogoča pregled nad obsegom dela, da je vodič med revizijo predvsem manj izkušenemu revizijskemu osebju, da podaja dokaze o opravljenem delu in omogoča kontrolo porabljenega časa. Revizor med revizijo po potrebi spreminja tako celovit revizijski načrt kot tudi revizijski program.

4. 2. Izvedba revizijskega programa

Izvedbo revizijskega programa predstavljata dva večja sklopa: vrednotenje in preizkušanje delovanja notranjih kontrol ter preizkušanje podatkov. Prvega revizor običajno opravi med predrevizijskimi postopki in drugega v končni reviziji. Pri preverjanju delovanja notranjih kontrol mora pri naročniku pridobiti zadostne dokaze za to, da lahko postavi trditev, da tveganje pri kontroliranju ni veliko. Bolj kot je to tveganje opredeljeno za nizko, več dokazov o uspešnosti notranjega kontroliranja in računovodenja mora zbrati. Druga faza so postopki preizkušanja podatkov, ki so predvsem dveh vrst: preizkusi podrobnosti poslov in saldov ter analitični postopki.

Tako v prvi kot drugi fazi revizor preverja uradne trditve posloводства v računovodskih izkazih. Le-te razvrščamo na (Taylor et al., 1994, str. 213):

- trditve o obstoju, ko revizor preverja, ali sredstvo oziroma obveznost na neki datum obstaja;
- trditve o pravicah in obveznostih, kjer se preverja, ali se sredstvo oziroma obveznost na neki datum nanaša na revidirano podjetje;
- trditev o dogajanju, ko revizor preveri, ali se je v zvezi z obravnavanim podjetjem v proučevanem obdobju zgodil neki dogodek ali posel;
- trditev, ki se nanaša na popolnost, ki pomeni za revizorja preverjanje, ali obstajajo neknjižena sredstva, obveznosti, posli in drugi dogodki ter nerazkrite postavke;
- trditve o vrednotenju pomenijo revizorjevo preverjanje, ali so sredstva in obveznosti v evidencah ustrezno vrednostno knjižena;
- trditve o merjenju govorijo o tem, da je posel ali dogodek evidentiran v pravem znesku in prihodek oziroma odhodek razvrščen v pravilno obdobje; ter
- trditve posloводства o predstavitvi in razkrivanju, kjer revizor preverja, ali je postavka razkrita, razvrščena in opisana po primernih pravilih računovodskega poročanja.

Za preverjanje teh trditev mora revizor zbrati zadostne in ustrezne dokaze. Pri tem so uporabljeni različni revizijski postopki, ki so odvisni predvsem od tega, katero vrsto konta ali uradne trditve preverja, kakšno je tveganje, povezano s tem kontom oziroma uradno trditvijo, kakšne listine in evidence se uporabljajo za oblikovanje salda na kontu ali uradni trditvi. Postopki za pridobivanje revizijskih dokazov so (Arens et al., 2005, str. 167):

- preiskovanje,
- dokumentiranje,
- opazovanje,
- poizvedovanje in potrjevanje,
- izračunavanje in
- analitični postopki.

Menimo, da je v sklopu pridobivanja revizijskih dokazov smotno nekoliko več spregovoriti tudi o reviziji računovodskih ocen, saj je pojasnilo revizije slednjih pomembno tudi z vidika revidiranja določenih postavk (tehničnih rezervacij), ki jih bomo podrobneje obravnavali kot posebnost revizije zavarovalnic. Revizor mora torej med revizijo pridobiti tudi ustrezne in zadostne dokaze o računovodskih ocenah. Računovodska ocena je približek neke postavke, takrat ko ni natančnih meril (npr. oblikovanje popravkov vrednosti terjatev, zalog, oblikovanje rezervacij ...). Za računovodske ocene je odgovorno poslovodstvo. Ker je ocena navadno posledica negotovosti glede izida dogodka, ki se bo pojavil, je tudi tveganje, da bo prišlo do pomembno napačne ocene, večje. Pri tem je pomembno, da se revizor prepriča, katera pravila poslovodstvo uporablja pri postavljanju takšnih ocen ter ali poslovodstvo občasno ta pravila tudi preverja in jih po potrebi tudi spremeni in ustrezno prilagodi. Dejstvo je, da so dokazi, ki so na razpolago revizorju kot podpora posameznim računovodskim ocenam, težko pridobljivi in so običajno manj prepričljivi. Omenjeno lahko privede revizorja do zaključka, da zaradi negotovosti in nepristranskosti podatkov ne more podati utemeljene ocene o računovski oceni ter zato razmisli o ustrezni prilagoditvi revizorjevega poročila.

Postopke revizorja pri reviziji računovodskih ocen Lipnik (2003, str. 17) razporeja na:

- Postopke, kjer revizor preizkusi in preveri postopke, ki jih je pri izdelavi ocene uporabilo poslovodstvo. Pri tem preverja vrednotenje podatkov in proučuje predpostavke, na katerih temeljijo ocene. Preizkuša izračune, ki so vključeni v oceno. Primerja ocene iz preteklih obdobj z dejanskimi izidi in prouči postopke, ki jih je poslovodstvo uporabilo pri oblikovanju ocen.
- Postopke, kjer revizor napravi/uporabi neodvisno oceno za primerjavo s tisto, ki jo je predložilo poslovodstvo. Pri tem uporabi neodvisno oceno in jo primerja z računovodsko oceno poslovodstva. Razlika med ocenama se imenuje možna napaka.
- Zadnja skupina postopkov so postopki, kjer revizor preiskuje kasnejše dogodke, ki potrjujejo ocene poslovodstva. Ti postopki se pojavljajo po koncu obračunskega obdobja.

Končno mora revizor oceniti, ali je računovodska ocena upravičena. Njegova ocena mora biti zasnovana na njegovem poznavanju poslovanja naročnika in na oceni skladnosti računovodske ocene z drugimi revizijskimi dokazi, ki jih je pridobil med revizijo.

Ko revizor zbere ustrezne revizijske dokaze, je treba celotno delovno gradivo pregledati na vseh ravneh odgovornosti ter pri tem upoštevati in preveriti, ali revizijski dosje vsebuje zadostne dokaze, ali je obseg dela ustrezen ter ali je delo opravljeno z zadostno skrbnostjo in spretnostjo. Pri izdaji revizorjevega poročila, ki je del revizijskega poročanja, revizor upošteva vse revizijske ugotovitve in njihove posledice za računovodske izkaze in revizorjevo poročilo (Lipnik, 2003, str. 23).

4.3. Zaključek revidiranja in revizijsko poročanje

Ob koncu revizije revizor ponovno pregleda računovodske izkaze in ugotovi, ali so le-ti skladni z okvirom računovodskega poročanja in ali vsebujejo informacije, ki omogočajo jasno razumevanje poslovanja podjetja in njegovega finančnega položaja. Revizor se nato odloči, kakšno poročilo bo izdal. Pred izdajo je treba opraviti še pregled kakovosti opravljenega dela, in ko so opravljeni vsi ti postopki, se izda revizijsko poročilo (Donald et al., 1996, str. 606).

Kontrola kakovosti znotraj revizijske družbe pomeni administrativno preverjanje in usklajevanje zneskov v računovodskih izkazih, v pojasnilih k računovodskim izkazom in v poslovnem delu letnega poročila z revizorjevim delovnim gradivom. S tem se revizor prepriča, da so bili vsi zneski revidirani in da so razkriti zneski usklajeni z revidiranimi vrednostmi.

Običajno pred izdajo mnenja revizor ponovno preveri, ali revizijska dokumentacija vsebuje podpisano poslovodsko predstavitev, pisma odvetnikov, podpisane listine o nameri in pogodbo ter dokumentacijo, ki je pomembna za podporo revizijskemu mnenju in za dokazovanje, da je revizija opravljena po MSR. Revizor preveri, ali delovno gradivo vsebuje vse potrebne informacije o dejavnosti, dokaze o načrtovanju, revizijske programe, dokaze o revizorjevem razumevanju ureditev notranjega kontroliranja, dokaze o ocenah tveganja, dokaze o opravljenih revizijskih postopkih, kdo je opravil revizijske postopke in kdaj, kopije dopisov, pisem, zapisnikov, računovodskih izkazov in poročil. Kot zaključek revizor običajno izda pismo poslovodstvu in revizorjevo poročilo. Med revizijo revizor pripravlja sprotni in stalni revizijski dosje. Revizijski dosje mora revizor hraniti pet let po opravljenem revidiranju.

5. Postopki celovitega revizijskega pristopa pri reviziji zavarovalnic in posebnosti, ki se pri tem nanašajo na revizijo zavarovalnice

5.1. Posebnosti pri načrtovanje revizije v zavarovalnici

Omenili smo že, da potek revizije opredeljujejo tri temeljna področja, ki jih natančno definira MSR, in sicer: načrtovanje revizije, izvedba revizijskega programa in revizijsko poročanje. Temu lahko dodamo še izvedbo postopkov, ki se začnejo že pred sprejemom revizijskega posla (angl. performing pre-engagement activities and preliminary planning), in postopke, ki se dogajajo po končanju revizijskega poročanja (angl. post engagement activities) (DT Audit Approach, interna dokumentacija Deloitte & Touche). Takšen celovit revizijski pristop je prikazan v prilogi 2 k magistrskemu delu in velja kot splošno vodilo med revidiranjem vseh družb, tudi zavarovalnic, v revizijski družbi Deloitte & Touche.

Pri reviziji zavarovalnice je pristop, ki je prikazan v prilogi 2, na določenih delih poglobljen in zaradi posebne narave poslovanja zavarovalnice zahteva več revizijskega časa kot pri reviziji drugih družb. V nadaljevanju zato s teoretičnega in praktičnega gledišča tudi vsebinsko predstavljamo omenjeni revizijski pristop na primeru zavarovalnice.

Revizija podjetja, tudi zavarovalnice, se začne že pred sprejemom revizijskega posla (angl. pre-engagement activities). Aktivnosti pred sprejemom posla sestojijo iz zbiranja osnovnih informacij o naročniku, izdelave preliminarne ocene tveganja in sestave revizijske skupine (angl. audit team). Rezultat omenjenih aktivnosti je sestava listine o revizijskem poslu in sklenitev pogodbe o revidiranju. Sestavo listine o revizijskem poslu opredeljuje MSR 210.

Listina mora vsebovati elemente, ki omogočajo uspešno izvedbo revizije, kar pomeni, da revizor razume naročilo in elemente, ki uresničujejo naročnikove zahteve. Običajno listina vsebuje splošna določila, ki naj bi veljala več let. Kot primer navajamo določila o namenu revizije, odgovornosti posloводства, področju revizije, obliki poročanja, tveganjih, neomejenem dostopu do vseh evidenc in dokumentacije ter druga določila (kot primer pri zavarovalnici omenimo vključitev strokovnjaka). Poleg splošnih določil lahko listina vključuje tudi dogovor o načrtovanju revizije, revizorjeva pričakovanja, v kakšni obliki bo pridobival informacije in potrditve, zahtevo, da naročnik potrdi določbo o poslu s potrditvijo prejema listine o poslu, podlago za izračunavanje stroškov opravljenih storitev in dogovor o načinu izdajanja računov. Po potrebi lahko listina vsebuje dogovor o vključevanju drugih revizorjev v posle, o vključevanju strokovnjakov, kar je pogosto predmet pri vključevanju aktuarjev v revizijo zavarovalnice. Lahko vsebuje dogovor o sodelovanju notranje revizije ali drugih strokovnjakov, ki so zaposleni pri naročniku. Pogosto listina vsebuje tudi opredelitev omejitve revizorjeve odgovornosti, če ta možnost obstaja, in tudi druge možne dogovore med revizorjem in naročnikom (Skitek, 2002). Primer listine je predstavljen v prilogi 3 k temu magistrskemu delu.

Celovit revizijski pristop, ki ga uporablja revizijska družba Deloitte & Touche, vsebuje tudi postopke pred izdelavo revizijskega načrta in že po sprejemu revizijskega posla (angl. preliminary planning), ki jih običajno izvedemo v tako imenovani predhodni fazi revidiranja. Poleg omenjenega zbiranja informacij vsebujejo postopke zbiranja informacij, ki omogočajo:

- razumevanje posla naročnika,
- razumevanje kontrolnega okolja,
- razumevanje računovodskega procesa,
- izdelavo preliminarne analitične postopkov,
- opredelitev materialnosti pri reviziji naročnika in
- pripravo za izdelavo revizijskega načrta.

Razumevanje posla, ki ga opravlja naročnik, je izjemno pomemben postopek v prvem letu revidiranja naročnika, saj se revizor seznanja z naročnikovo dejavnostjo vse od osnov, ki se nanašajo na naročnika, do posameznih storitev, ki jih opravlja naročnik. Revizor v prvem letu

običajno stopi v stik s predhodnim revizorjem, ki je možen vir pomembnih informacij. Običajen revizijski postopek pridobivanja informacij v tej fazi je poizvedovanje in povpraševanje. Po Lipniku (2003) je poizvedovanje (preiskovanje) preverjanje poslovnih knjig in listin v zvezi s poslovnimi dogodki in saldi. Isti avtor opredeljuje potrjevanje kot pridobivanje odgovora na poizvedbo, s katero se podkrepijo informacije v poslovnih knjigah in listinah.

Aplikacija tako opredeljenega celovitega revizijskega pristopa na zavarovalnice zahteva od revizorja, da v prvi fazi revizije zbere ustrezne informacije, ki omogočajo razumeti storitve, ki jih opravlja zavarovalnica, in okolje, v katerem posluje zavarovalnica. V tej fazi revizije mora pridobiti ustrezna znanja o postopkih in transakcijah, ki jih izvaja zavarovalnica. Konkretni podatki, ki jih vsebuje zapis tako zbranih informacij, so podatki o glavnem osebju zavarovalnice (poslovodstvu, vodji financ, računovodstva, informatike in drugih). Revizor v začetnih fazah pridobi informacije o sedežu zavarovalnice, podatke o bankah, s katerimi zavarovalnica posluje, kateri so odvetniki in drugi strokovni sodelavci zavarovalnice. Revizorja zanima osnovni posel in storitve, ki jih ponuja zavarovalnica, trgi, na katerih opravlja svoje storitve, predvidene združitve, prevzemi, najpomembnejši kupci in dobavitelji ter povezane osebe. Pomembna informacija, ki jo mora pridobiti, je lastniška struktura podjetja. Revizor pridobi tudi ustrezne podatke o članih uprave, nadzornega sveta, skupščine, kdo so notranji revizorji in ali ima zavarovalnica revizijski odbor.

Če je zavarovalnica del skupine podjetij, revizorja zanima, kakšen je način poročanja in nadzora nad odvisnimi družbami ter ali je potrebna oziroma ali se izvaja konsolidacija. Poizveduje o tem, kako poslovodstvo spremlja poslovanje zavarovalnice, kdaj se izdelujejo plani poslovanja in ali se spremlja realizacija planov. Spoznati mora trende, ki se izvajajo v panogi in konkurenci, regulativo in spremembe zakonodaje, obveznosti na področju poročanja ter druge zunanje dejavnike, ki lahko vplivajo na poslovanje revidirane zavarovalnice.

Omenimo, da so pomemben vir informacij pri tako široki obravnavi podatkov organigrami, izpiski iz sodnega registra, zapisniki sej uprave, nadzornih svetov in skupščine. Pomemben vir informacij so tudi poročila službe notranje revizije ter pisma odvetnikov, drugih strokovnih sodelavcev in zunanjih svetovalcev, pregled aktuarskih poročil, letnih poročil iz predhodnih let, pisem poslovodstvu in poročil Agenciji za zavarovalni nadzor. Pomemben vir finančnih podatkov so letni in medletni plani ter primerjava z realizacijo le-teh in drugi.

Običajno si revizor pridobi ali izdelava opis delovanja računovodske službe, kontni okvir zavarovalnice in pravilnik o računovodstvu. V tem delu poizvedovanja ga zanimajo predvsem spremembe, ki se v revidiranem letu pojavljajo pri vrednotenju, oziroma spremembe na strani računovodskih usmeritev in njihov učinek na računovodske izkaze, ki ga je treba ustrezno razkrivati v letnem poročilu.

V nadaljevanju revizor izdela opis delovanja posameznega poslovnega cikla. V zavarovalnici so poleg osnovnih poslovnih ciklov, ki so značilni za vsako podjetje, pomembni predvsem specifični cikli, ki zahtevajo tudi posebne revizijske postopke. Posebni poslovni cikli zavarovalnice so (Kunc, 2002, str. 7):

- obračun in plačila premij,
- obračun in izplačila škod,
- pozavarovalni obračuni,
- finančne naložbe in
- tehnične rezervacije.

Prvi trije poslovni cikli, ki se nanašajo na obračun in plačilo premij, obračun in izplačilo škod ter pozavarovanja običajno niso izpostavljeni subjektivnim ocenam in so v veliki meri sistematiziran proces rutinskih transakcij. Zavarovalnice imajo običajno vzpostavljen sistem transakcij in raven notranjih kontrol za te transakcije. Pri načrtovanju revizije se zato revizor pogosto odloči za preverjanje obstoja in delovanja notranjih kontrol na teh poslovnih ciklih. Preverjanje notranjih kontrol je običajno postopek, ki ga revizor opravi v fazi predrevizije. Delujoče notranje kontrole namreč močno znižujejo stopnjo revizijskega tveganja, kar pogosto vodi revizorja k preverjanju podatkov z analitičnimi postopki, ki so običajno predmet končne revizije.

Izdelava prvotnega opisa delovanja cikla finančnih naložb in tehničnih rezervacij revizorju omogoča razumevanje posebnosti, s katerimi se srečuje v zavarovalnici. In sicer: preverjanje finančnih naložb se razlikuje od običajnega preverjanja finančnih naložb predvsem v delu, ki se nanaša na zakonska določila, ki govorijo o vrstah naložb, ki so dovoljene, o omejitvah posameznih naložb, njihovi ročnosti, lokalizaciji, valuti in usklajenosti z viri. Tehnične rezervacije pa so posebnost zavarovalnic že same po sebi, zaradi česar je posebno tudi njihovo revidiranje. V opisu cikla tehničnih rezervacij se revizor seznani predvsem z vrstami tehničnih rezervacij naročnika. Možne so naslednje tehnične rezervacije: rezervacije za prenosne premije, matematične rezervacije, rezervacije za škode, izravnalne rezervacije, rezervacije za bonuse, popuste in storno ter ostale tehnične rezervacije. Revizor v predrevizijski fazi pridobi znanja o načinih oblikovanja rezervacij, ki morajo biti oblikovane v višini, ki zagotavlja kritje vseh prevzetih obveznosti iz zavarovanj in morebitnih izgub zaradi tveganj, ki izhajajo iz zavarovalnih poslov.

Del tehničnih rezervacij je rezultat natančnih izračunov, del pa izhaja iz subjektivnih ocen. Ravno zato in zaradi zakonskih določil se revizor pri preverjanju tehničnih rezervacij običajno srečuje s strokovnjaki, aktuarji.

V predhodnih postopkih revizije opravi revizor še predhodne analitične postopke, ki so predvsem primerjava računovodskih podatkov bilance stanja in izkaza poslovnega izida med preteklim in tekočim letom ter pojasnjevanje večjih sprememb in odstopanj med slednjimi. Takšni analitični postopki in izračuni kazalnikov revizorju predstavljajo osnoven vpogled na

celotno poslovanje naročnika v obravnavanem poslovnem letu. Po metodologiji revizijske družbe Deloitte & Touche revizor ob koncu predhodnih postopkov izračuna še materialnost in nato izdela revizijski načrt.

Opredelitev materialnosti pri reviziji naročnika

Opredelitev materialnosti je v veliki meri odvisna od tveganj, s katerimi se sooča revizor. Opisani postopki razumevanja poslovanja, kontrolnega okolja, računovodskega procesa in analitični postopki omogočijo revizorju oceniti tveganje pri delovanju. Tveganje, ki ga mora obvladovati revizor, se imenuje revizijsko tveganje. Revizijsko tveganje je tveganje, da bo revizor dal neustrezno mnenje, če so navedbe v računovodskih izkazih pomembno napačne (Arnes et al., 2005, str. 243). Pri tem je revizijsko tveganje sestavljeno iz tveganja pri delovanju, tveganja pri kontroliranju in tveganja pri odkrivanju. Prvo je povezano z obstojem ustreznih notranjih kontrol, drugo se nanaša na ureditev in učinkovitost vodenja računovodenja in notranjega kontroliranja, tretje pa je povezano z revizorjevimi postopki preizkušanja podatkov (Skitek, 2002, str. 5). Revizor ne more vplivati na tveganji pri delovanju in kontroliranju, saj so ta tveganja odvisna od značilnosti podjetja (Taylor et al., 1994, str. 299). Hkrati pa revizijska stroka določa revizijsko tveganje, posledično navedeno pomeni, da je posredno določeno tudi tveganje pri odkrivanju, ki ne sme preseči določene vrednosti, če želimo ohraniti revizijsko tveganje na še zadovoljivi ravni.

In kot smo omenili, je s tveganjem povezana opredelitev pomembnosti ali materialnosti. Pomembnost z revizijskega stališča opredeljuje informacijo v računovodskih izkazih, slednja velja za pomembno napačno takrat, ko bi razkritje pravilne informacije pomembno vplivalo na odločitve uporabnikov računovodskih izkazov (Skitek, 2002, str. 6).

Revizijski pristop Deloitte & Touche, ki velja tudi za zavarovalnice, v preliminarnih postopkih revizije zahteva določitev planirane materialnosti (angl. planning materiality – PM), ki nadalje določa velikost vrednostne natančnosti (angl. monetary precision – MP). MP in dejavnik tveganja (R) sta osnovni determinanti v postopkih testiranja podatkov.

Izračun PM in MP je lahko različen glede na izbrano kritično komponento, ki je lahko % od prihodkov iz rednega delovanja (% določa statistično opredeljena lestvica) ali 2 % od kratkoročnih sredstev ali kot 2 % od kapitala ali kot 20 % od čistega dobička poslovnega leta. Tako izračunano kritično komponento nato pomnožimo z 90 % (zmanjšamo) in izračun je MP, ki se uporablja v nadaljnjih postopkih revizije. Dejavnik tveganja (R), ki ga uporabljamo med revizijo, pa je odvisen od obstoja, testiranja in delovanja notranjih kontrol. V empiričnem primeru revizije zavarovalnice smo kot kritično komponento uporabili % od prihodkov od rednega delovanja, saj je slednji najbolje predstavljal poslovanje revidirane zavarovalnice.

Izdelan celovit revizijski načrt je po opravljenih opisanih postopkih narekoval testiranje kontrol v poslovnem ciklu evidentiranja prihodkov, natančneje obračunu in plačilu premij, ter v poslovnem ciklu evidentiranja stroškov, natančneje v poslovnem ciklu obračuna in izplačila škod. Načrt je predvideval poglobljeno testiranje podatkov na strani naložb in tehničnih rezervacij ter preverjanje kapitalske ustreznosti.

5.2. Posebnosti pri izvedbi revizijskega programa v zavarovalnici

Rezultat revizijskega načrtovanja je izdelan celovit revizijski načrt, revizijski program ali izvedbeni dokument. Izvedbeni dokument vsebuje dva bistvena sklopa:

- vrednotenje in preverjanje delovanja notranjih kontrol ter
- preverjanje podatkov.

5.2.1. Preverjanje notranjih kontrol

Ustroj notranjega kontroliranja obsega usmeritve in postopke, postavljene za dajanje primerne zagotovitve, da bodo doseženi izbrani cilji podjetja (Taylor et al., 1996, str. 340). Oblika revizorjevega poročila je odvisna tudi od revizorjevega zaupanja v notranje kontrole, ki so vzpostavljene v podjetju. Iz definicije revizijskega tveganja je razvidno, da je ob nizkem zaupanju v notranje kontrole naročnika oblika revizorjevega mnenja odvisna predvsem od postopkov preizkušanja podatkov. Večje kot je zaupanje revizorja v delovanje notranjih kontrol, manj je mnenje odvisno od preizkušanja podatkov. Revizor torej z vrednotenjem sistema notranjih kontrol določi tveganje pri kontroliranju.

Tveganje pri kontroliranju je tveganje, da usmeritve in postopki ustroja notranjega kontroliranja podjetja ne bodo pravočasno preprečili ali odkrili pomembno napačne navedbe, ki se lahko pojavijo v uradni trditvi in računovodskih izkazih. Tveganje pri kontroliranju je lahko majhno, srednje ali visoko. Bolj kot je tveganje pri kontroliranju majhno, več dokazov o ustreznosti ustroja notranjega kontroliranja mora revizor zbrati. Revizor zato najprej določi preliminarno oceno tveganja pri kontroliranju; če načrtuje tveganje pri kontroliranju pod najvišjim (100-odstotnim) tveganjem, se je smotrno odločiti za izvedbo postopkov preizkušanja kontrol. Preizkušanje kontrol temelji na zbranih dejstvih, ko lahko revizor določi končno oceno tveganja pri kontroliranju. Slednja pa pomembno vpliva na nadaljnjo izvedbo postopkov celovitega revizijskega načrta.

Spoznavanje kontrolnih postopkov pomeni torej predvsem spoznavanje postopkov, ki zagotavljajo doseganje ciljev podjetja. Po Arnesu et al. (2005, str. 277) cilje podjetje doseže z ustreznimi aktivnostmi, kot so: odobravanje poslov, ločevanje dolžnosti, uporaba ustreznih evidenc in listin ter neodvisno preverjanje delovanja. Navedene aktivnosti omenjeni avtor imenuje kontrolne aktivnosti. Le-te se preverjajo s tako imenovanimi aktivnostmi preverjanja:

povpraševanje ustreznega osebja v podjetju, preizkušanje listin in evidenc ter opazovanje uporabe usmeritev in postopkov ter ponovna uporaba usmeritev in postopkov. Postopki povpraševanja, opazovanja in preiskovanja običajno niso predmet vzorčenja, enako velja tudi za primere, ki zahtevajo 100-odstotni pregled. Pri vzorčenju revizor natančno opredeli odklon od postopka ustroja notranjih kontrol, množico pojavov in vzorčno enoto ter metodo vzorčenja. Metoda vzorčenja mora biti takšna, da je vzorec reprezentativen in predstavlja množico pojavov, v kateri ima vsaka od postavk možnost biti izbrana v vzorec. Poznavanje ustroja notranjega kontroliranja se običajno dokumentira ali v obliki vprašalnika ali v obliki diagrama poteka.

Posebnosti v zavarovalnici se nanašajo predvsem na poslovni cikel obračunavanja in plačila premij, obračunavanja in izplačila škod ter pozavarovalne obračune. Pri izkustvenem delu v proučevani zavarovalnici se je revizor odločil testirati notranje kontrole v prvih dveh poslovnih ciklih. Oba poslovna cikla predstavljata sosledje v pretežni meri rutinskih transakcij, kjer ima zavarovalnica vzpostavljene notranje kontrole in vzpostavitev teh v pretežni meri ni subjektivna. Revizor zato ocenjuje, da je tveganje precej pod najvišjim in je testiranje delovanja notranjih kontrol smotno, saj bo s tem dosežena večja učinkovitost pri reviziji ali, jasneje povedano, ugodnejše razmerje med stroški in koristmi.

5.2.1.1. Revidiranje notranjih kontrol v poslovnem ciklu obračunavanja in plačila premij

Revizor pri opravljenih predhodnih revizijskih postopkih ni odkril specifičnih tveganj v poslovnem ciklu obračunavanja in plačila premij, zato se je odločil za strategijo revidiranja, kjer bo uporabil metodo manjšega tveganja pri kontroliranju. V ta namen lahko dokumentira opravljene postopke v obliki pisnega dokumenta, kjer navaja notranje kontrole, ki so implementirane znotraj poslovnega cikla, in opiše postopke, s katerimi ocenjuje delovanje teh kontrol.

Ker poslovni cikel predstavlja splet rutinskih transakcij, je pogosta odločitev revizorja, da si pomaga z uporabo postopkov ponovne uporabe in vzorčenjem. Na reprezentativnem vzorcu torej preveri delovanje ustroja notranjih kontrol. Lahko uporabi vprašalnik, v katerem po metodologiji Deloitte & Touche najprej celoten poslovni cikel razporedi na osnovne poslovne aktivnosti (npr.: ocena in sprejem tveganja pri sklepanju zavarovalnega posla, izdaja zavarovalnih polic, sklepanje pozavarovanj, zaračunavanje zavarovalnih premij, plačevanje zavarovalnih premij, vzpostavitev in vodenje evidence imetnikov zavarovalnih polic, oblikovanje rezervacij). Nato vsaki izmed osnovnih poslovnih aktivnosti pripiše enega ali več kontrolnih ciljev, ki jih pri preverjanju delovanja ustroja notranjih kontrol pričakuje in katerih delovanje preverja.¹³ V nadaljevanju opredeli, katere so potencialne napake, ki bi lahko

¹³ Kot primer navajamo naslednje kontrolne cilje znotraj poslovne aktivnosti izdajanja zavarovalnih polic v poslovnem ciklu obračunavanja in plačila premij:

- Revizor preverja skladnost izdanih zavarovalnih polic z odobrenimi navodili oziroma pravilniki in notranjimi akti zavarovalnice ter ali so zavarovalne police ustrezno odobrene.

vplivale ali na stanje v računovodski evidenci ali na ustreznost razkrivanja (kot primer navajamo potencialne napake, kot so: neustrezna veljavnost, popolnost, neustrezno evidentiranje ...). Nazadnje pa se odloči, katere kontrolne cilje in/ali potencialne napake bo preverjal s preizkušanjem delovanja operativne učinkovitosti notranjih kontrol.

Izboru kontrolnih ciljev, ki jih zasledujemo, sledi pripisovanje ustreznih kontrolnih aktivnosti tem kontrolnim ciljem (npr.: KONTROLNI CILJ > *Izdane so samo ustrezno odobrene zavarovalne police*. KONTROLNA AKTIVNOST > *Poslovodstvo preverja, ali so vse izdane zavarovalne police ustrezno podpisane in izpolnjene*.) Po strokovni presoji se revizor odloči, kakšne postopke bo izbral za preverjanje posamezne kontrolne aktivnosti. Uporabi lahko ali postopka opazovanja, ali preiskovanja dokumentacije in listin, ali povpraševanja v obliki intervjuvanja, ponovne uporabe opisanih usmeritev in postopkov ter druge. Po zaključenem preverjanju poda še ugotovitev, ali posamezna notranja kontrola deluje ali ne (je učinkovita ali ne). Končno pa poda še zaključno mnenje o učinkovitosti celotnega ustroja notranjih kontrol v opisanem poslovnem ciklu obračunavanja in plačila premij. Če je podano mnenje, da je ustroj notranjega kontroliranja učinkovit, se ustrezno prilagodi dejavnik tveganja (R), ki bistveno vpliva na količino dela pri postopkih preverjanja podatkov. Če revizor ugotavlja, da je delovanje notranjih kontrol učinkovito, v nadaljevanju uporablja predvsem analitične postopke, s katerimi lahko doseže zadostno zagotovilo o pravilnosti in poštenosti izkazanih podatkov v računovodskih evidencah.

5.2.1.2. Revidiranje notranjih kontrol v poslovnem ciklu obračunavanja in izplačilu škod

Podobno kot v ciklu obračunavanja in plačila premij revizor tudi v ciklu, ki se nanaša na škode, ugotavlja, da gre v zavarovalnici pogosto za splet rutinskih transakcij, kjer je preverjanje delovanja notranjih kontrol smotno. In po metodologiji Deloitte & Touche je revizor podobno kot v že opisanem ciklu obračunavanja in plačila premij sledil sosledju delitve poslovnega cikla obračunavanja in izplačila škod. Cikel je najprej razdelil na osnovne poslovne aktivnosti (prevzem škodnega zahtevka ...), vsaki aktivnosti je pripisal ustrezne kontrolne cilje in potencialne napake ter se odločil, katere izmed slednjih bo testiral in na kakšen način. Po testiranju ugotovi, ali so kontrolni cilji doseženi in ali je ustroj notranjega kontroliranja v poslovnem ciklu učinkovit ali ne.

-
- Zanima ga, ali so vse zavarovalne police ustrezno evidentirane /zajete v računovodske in druge evidence.
 - Ali so vse zavarovalne police evidentirane v evidencah zavarovalnice pravočasno?

5.2.1.3. Revidiranje kontrol delovanja informacijskega sistema

Mednarodni revizijski standard 401 zahteva od revizorja, da obravnava vplive računalniškega okolja na izvedbo revizije. Pri tem mora revizor spoznati in razumeti računovodske in druge interne kontrole v zavarovalnem sistemu. Razumeti mora tveganja, ki so s tem povezana, in se odločiti, kakšen je ustrezen način izvedbe testa delovanja notranjih kontrol in preizkušanje podatkov (Javornik, 2003, str. 1). Zato se pri zapletenih informacijskih sistemih, ki jih imajo ponavadi tudi zavarovalnice, revizor običajno poslužuje pomoči strokovnjaka za informacijske sisteme. Pri izvedbi revizije mora pridobiti ustrezne informacije o računalniškem okolju, spoznati mora računalniško okolje, ugotoviti, katere računalniške rešitve so potrebne za namen revizije, podrobneje spoznati računalniške rešitve, da doseže razumevanje vgrajenih in drugih kontrol, ter spoznati delovanje splošnih kontrol v računovodskem okolju.

Revizor zasleduje predvsem kontrolne cilje, ki morajo zagotavljati, da so ukazi vodstva spoštovani, zato preverja ustreznost odobritve, pooblastitev, verifikacije, uskladitve, preveritve učinkovitosti izvedbe, zaščite sredstev in razmejitev pristojnosti. Postopki za pridobivanje revizijskih dokazov pa se pri preverjanju okolja informacijskega sistema ne razlikujejo bistveno od klasičnih revizijskih postopkov, Javornikova (2003, str. 29) omenja nekatere: poizvedovanje, opazovanje, kontrolni pregledi, potrditve stanj, ponovitve izvedbe in nadziranje.

Vključitev strokovnjaka za informacijsko tehnologijo v revizijo je pomembna predvsem, ker računalniške podpore zagotavljajo precej sledi o poteku obdelave podatkov v elektronski obliki, pregledovanje teh sledi pa običajno ni prijazno uporabniku, saj so za to potrebna specifična znanja. In ravno kopije takšnih sledi v elektronski obliki so lahko ob sporih edini dovolj trden dokaz revizorja, ki dokazuje, da je delo opravil z zahtevano vestnostjo in skrbnostjo.

Pri zavarovalnici je vključitev strokovnjaka za informacijske sisteme pomembna tudi zaradi revizorjevega poročanja, saj mora revizor po sklepu Agencije za zavarovalni nadzor (*Sklep o podrobnejši obliki in najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila zavarovalnice*) v dodatku k poročilu o računovodskih izkazih poročati tudi o kakovosti informacijskega sistema v zavarovalnici.

Poročilo o ustreznosti informacijskega sistema v zavarovalnici mora vsebovati revizorjevo oceno skupaj z mnenjem in priporočili na naslednjih področjih (Sklep Agencije za zavarovalni nadzor):

- področju skladnosti delovanja informacijskega sistema s poslovnimi cilji,
- področju učinkovitosti delovanja informacijskega sistema,
- področju politike in organizacije varovanja ter zaščite informacijskega sistema in podatkov,
- področju primernosti splošnih, sistemskih in drugih kontrol ter

- na področju tehnološke opremljenosti.

Po opravljenem testiranju kontrol v poslovnih ciklih zavarovalnice revizor preide v drugo fazo revizijskih postopkov, in sicer v preverjanje podatkov in ocenjevanje revidiranih rezultatov.

5.2.2. Preizkušanje podatkov

Preizkušanje podatkov pomeni opravljanje preizkusov, s katerimi se pridobivajo revizijski dokazi, ki odkrivajo pomembno napačne navedbe v računovodskih izkazih. Te postopke delimo na dve vrsti (Lipnik, 2003):

- preizkusi podrobnosti poslov in saldov ter
- analitični postopki.

Revizijske dokaze je treba pridobiti v zvezi z vsako uradno trditvijo v računovodskih izkazih. Dokazi, ki se nanašajo na eno uradno trditev, ne morejo nadomestiti nepridobljenih dokazov o drugi uradni trditvi (na primeru naložb v zavarovalnici: pridobitev dokaza o obstoju naložbe še ne pomeni dokaza o vrednotenju te naložbe).

Revizijski dokazi pri preverjanju podatkov oziroma uradnih trditev v računovodskih izkazih morajo biti torej zadostni in tudi zanesljivi. Zadostnost smo pojasnili v predhodnem odstavku, zanesljivost pa je odvisna predvsem od vira (ali je zunanji ali notranji) in vrste (ali je dokaz pisni, ustni, viden, dokumentiran ipd).¹⁴

Uradna trditev v računovodskih izkazih je trditev posloводства in se nanaša na obstoj, pravice in dolžnosti, dogajanje, popolnost, vrednotenje, merjenje in predstavitev ter razkritje (Lipnik, 2003). Revizor pri preverjanju navedenih uradnih trditev uporablja različne postopke, ki so odvisni od tega, katere vrste konta ali uradne trditve preverja, katere cilje revidiranja konta oziroma uradne trditve zasleduje, od tveganja, ki je s kontom oziroma uradno trditvijo povezano, in listin, ki se uporabljajo za oblikovanje salda na kontu ali uradne trditve. Skupni cilj je nedvomno zbrati dovolj neoporečnih dokazov. Postopki, ki jih lahko revizor uporablja, so (Arnes et al., 2005, str. 167): preiskovanje, opazovanje, poizvedovanje in potrjevanje, izračunavanje in analitični postopki. V reviziji zavarovalnice se uporabljajo klasični revizijski postopki preverjanja podatkov, nekoliko večji poudarek je na reviziji računovodskih ocen.

V nadaljevanju predstavljamo postopke preverjanja podatkov v zavarovalnici s poudarkom na posebnostih, ki se nanašajo na revidiranje sredstev, obveznosti do virov sredstev, stroškov in

¹⁴ Pri zanesljivosti zbranih dokazov v praksi in teoriji obstajajo določena pravila, kot so: da je zunanji vir zanesljivejši kot viri, ki nastajajo znotraj podjetja, če razpolagamo zgolj z notranjimi viri, so le-ti zanesljivejši, če so povezani z uspešno ureditvijo računovodenja in notranjega kontroliranja. Dokazi, ki jih pridobi revizor sam, so zanesljivejši od dokazov, ki jih posreduje podjetje, in pa pisni dokazi so zanesljivejši kot ustne trditve. Nedvomno pa se doseže višja stopnja zaupanja, če revizor zbere različne vire dokazov, ki se medsebojno podpirajo (Lipnik, 2003).

odhodkov ter razčlenjevanje in merjenju prihodkov. Empirična revizija zavarovalnice je izvedena za poslovno leto, ki se je končalo 31. decembra 2005, kar pomeni, da je zavarovalnica uporabljala SRS 2002, katerih uporabo smo upoštevali tudi med revizijo. Zato se tudi predstavitev določenih posebnosti, ki jih revizor upošteva pri revidiranju zavarovalnice in se nanašajo na: sredstva, obveznosti do virov sredstev, stroške, odhodke in prihodke ter razkrivanje, naslanja še na omenjene SRS 2002. S 1. januarjem 2006 so stopili v veljavo novi SRS 2006, ki jih bodo zavarovalnice, ki imajo poslovno leto enako koledarskemu, prvič uporabile za poslovno leto, ki se bo končalo 31. decembra 2006 in bodo kot takšni tudi predmet revidiranja računovodskih izkazov za poslovno leto, ki se bo končalo 31. decembra 2006. Zavarovalnice morajo v tem trenutku torej že upoštevati SRS 2006, zato v magistrskem delu na kratko predstavimo tudi bistvene spremembe v SRS 2006 glede na SRS 2002. Omenimo, da se spremembe večinoma nanašajo na SRS od 1 do 30, medtem ko je SRS 32 doživel minimalne korekcije.

5.2.2.1. Posebnosti pri reviziji sredstev v zavarovalnicah

Zavarovalnice morajo v svojih knjigah ločeno spremljati vse vrste sredstev za premoženjska in življenjska zavarovanja oziroma morajo ločeno spremljati vsa sredstva po posameznih osnovnih oblikah zavarovanj. Revizor mora preveriti, ali zavarovalnica izpolnjuje določila SRS 32, ki se nanašajo na ločeno spremljati vseh sredstev, ki so financirana iz tehničnih rezervacij in se ločeno spremljajo po zavarovalnih vrstah, pri katerih mora zavarovalnica oblikovati matematične rezervacije. Ker zavarovalnice nimajo posebne proizvodne opreme in pomembnih zalog, preverjanje teh in pa preverjanje opredmetenih osnovnih sredstev za revizorja ne predstavlja večjih posebnosti pri reviziji zavarovalnice. Posebnost, ki jo treba upoštevati v reviziji, je ločeno izkazovanje opredmetenih osnovnih sredstev, financiranih iz tehničnih virov, ki jih mora zavarovalnica razčlenjevati na tista, ki so financirana iz matematičnih rezervacij, in tista, ki so financirana iz drugih tehničnih rezervacij.

Zavarovalnica mora v poslovnih knjigah ločeno spremljati opredmetena osnovna sredstva, ki so namenjena neposredno izvajanju zavarovalne dejavnosti. V izkazu stanja mora opredmetena sredstva izkazovati na dveh mestih, in sicer zemljišča in zgradbe v ločeni postavki (med naložbami v zemljišča in zgradbe ter finančne naložbe) in opremo med raznimi sredstvi. Med raznimi sredstvi v bilanci stanja izkazuje zavarovalnica tudi zaloge in denarna sredstva. Denarna sredstva, aktivne časovne razmejitve in neopredmetena dolgoročna sredstva v smislu revizijskih postopkov ne predstavljajo posebnosti v postopkih preverjanja, zato jim ne posvečamo večje pozornosti.

Zavarovalnica izkazuje terjatve po zaračunanih vrednostih. Popravki vrednosti terjatev ter odpisi terjatev za premije in ostale terjatve se v zavarovalnici oblikujejo glede na sprejete računovodske usmeritve oziroma zavarovalnica mora upoštevati določila Agencije za zavarovalni nadzor (SKL 6, Ur. l. RS, št. 95/02 in 30/03), kjer za premoženjska zavarovanja

določa, da mora zavarovalnica določiti pošteno vrednost terjatev. Glede na tako določeno udenarljivo vrednost mora zavarovalnica oblikovati popravke vrednosti terjatev. Če zavarovalnica popravkov ne oblikuje posamično glede na plačilno sposobnost zavarovancev, izdelata starostno strukturo terjatev. Le-ta mora vsebovati pet skupin terjatev po starosti glede na dospelost. Popravki se ne oblikujejo za terjatve, ki so glede na dospelost mlajše od 30 dni, za tiste terjatve, ki so po dospelosti starejše od 31 dni in mlajše od 90 dni, mora biti oblikovan popravek v višini od 10 do 30 %. V višini od 31 % do 60 % se oblikuje popravek vrednosti za terjatve, ki so starejše od 91 dni in mlajše od 180 dni (po valuti), terjatve v četrti skupini (stare med 181 dni in 270 dni po dospelosti) morajo imeti oblikovan popravek v višini od 61 % do 90 %, vse, ki so po dospelosti starejše od 270 dni, pa morajo imeti oblikovan popravek v višini 100 %. 100-odstotni popravek vrednosti terjatev zavarovalnica oblikuje tudi za vse terjatev do pravnih oseb, ki so v stečajnem postopku. Agencija za zavarovalni nadzor v istem sklepu opredeljuje nekoliko drugačno starostno lestvico za življenjska zavarovanja, po kateri se oblikujejo popravki vrednosti po dospelosti v naslednjih višinah: 10 % za tiste do 30 dni, 40 % za tiste med 31 in 60 dni, 60 % za tiste med 61 in 90 dni ter storno za vse nad 90 dni.

Revidiranje poslovodskih ocen oblikovanih popravkov vrednosti terjatev se lahko izvede s postopki ponovnega preračuna, kjer revizor pridobi analitiko terjatev po starosti in jo vrednostno uskladi z glavno knjigo. Nato izdelata preračun oblikovanih popravkov vrednosti terjatev in svojo oceno primerja s podatki poslovodstva. Sicer pa se v postopkih revidiranja stanja terjatev ne pričakujejo večjih posebnosti glede na revidiranje drugih družb, razen preveritve usklajenosti politike oblikovanja popravka vrednosti terjatev z že opisanimi predpisi Agencije za zavarovalni nadzor in razen razčlenjevanja terjatev po SRS 32.11.

Posebnosti zavarovalnice so gotovo naložbe, ki predstavljajo najpomembnejši delež v bilanci stanja. Kot protipostavka naložbam v aktivih v pasivi nastopajo tehnične rezervacije. Nalaganje sredstev v zavarovalnici je natančno usmerjeno z zakonsko regulativo, ki določa strukturo naložb, ročnost naložb, lokalizacijo naložb, valuto naložbe in predvsem poudarja netvegane naložbe. SRS 32.7. predvidevajo ločeno izkazovanje dolgoročnih finančnih naložb, financiranih iz tehničnih virov, in SRS 32.12. ločeno izkazovanje kratkoročnih finančnih naložb, financiranih iz tehničnih virov.

Osnovne skupine finančnih naložb razvršča SRS 32 na:

- deleže v podjetjih,
- delnice in druge vrednostne papirje s spremenljivim donosom ter kuponi skladov,
- dolžniške vrednostne papirje in druge vrednostne papirje s stalnim donosom,
- deleže v investicijskih skladih,
- dana hipotekarna posojila,
- depozite pri bankah,
- finančne naložbe pozavarovalnic iz naslova pozavarovalnih pogodb pri cedentih in
- druge finančne naložbe.

Zavarovalnica mora ločeno spremljati tudi naložbe do podjetji v skupini in v pridružena podjetja. Omenimo še potrebo po ločenem spremljanju vrednostnih papirjev s stalnim in spremenljivim donosom, in da po SRS 32.8. spadajo naložbe, ki prinašajo obresti, med vrednostne papirje s stalnim donosom, tudi če se obrestna mera lahko spreminja.

Sklep 10 Agencije za zavarovalni nadzor (Ur. l. RS, št. 129-5504/2003, str. 18014) v 8. členu določa, da mora revizorjev dodatek k poročilu o računovodskih izkazih vsebovati tudi poročilo o stanju in strukturi naložb kritnega sklada¹⁵ ter poročilo o stanju in strukturi naložb kritnega premoženja.¹⁶

Revizor mora torej v sklopu preverjanja naložb preveriti, ali ima zavarovalnica, ki sklepa zavarovanja, za katera je treba oblikovati matematične rezervacije, ustrezen kritni sklad, s katerim upravlja ločeno od drugega premoženja, ima ločene račune pri KDD, ima ločene transakcijske račune, za depozite mora biti razvidno, da so vknjiženi na račun kritnega sklada, za nepremičnine, da so vknjižene v korist kritnega sklada. Vrednost premoženja kritnega sklada mora biti vedno najmanj enaka višini zahtevanega kritja.¹⁷ Poleg klasičnih revizijskih postopkov preverjanja obstoja naložbe (ali s konfirmacijami oziroma potrditvami obstoja naložbene stranke ali z izpiski iz KDD in tudi s preverjanjem fizičnega obstoja – štetjem) in preverjanja ustreznosti vrednotenja naložbe mora revizor preveriti tudi ustrezno razvrščanje naložb in usklajenost slednjih z zakonom (Zzavar), ki natančno opredeljuje (121.–124. člen), katere vrste naložb so dovoljene v zavarovalnici.

Med dovoljene vrste naložb spadajo vrednostni papirji, ki jih izda Republika Slovenija, Banka Slovenije, država članica OECD, mednarodna finančna organizacija in država podpisnica Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru. Dopustne so naložbe v obveznice, s katerimi se trguje na organiziranem trgu vrednostnih papirjev Republike Slovenije ali držav OECD oziroma držav podpisnic Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru; če se z njimi ne trguje, mora biti izdajatelj le-teh iz navedenega območja. Enake lokacijske omejitve veljajo za delnice in terjatve iz naslova posojil bankam ter naložbe v obliki depozitov. Zavarovalnica lahko nalaga v investicijske kupone vzajemnih skladov in delnice investicijskih družb, ki nalagajo v vrednostne papirje z namenom razpršitve tveganj. Naložbe v nepremičnine in druge stvarne pravice so omejene na zahtevo o vpisu v zemljiško knjigo v Republiki Sloveniji ali drugi državi podpisnici Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, omejene so še na

¹⁵ Zakon o zavarovalništvu (Zzavar) (Ur. l. RS, št. 102-4395-2004) opredeljuje kritni sklad kot kritno premoženje, ki je namenjeno kritju obveznosti zavarovalnice iz tistih vrst zavarovanj, za katere je treba oblikovati matematične rezervacije. Premoženje kritnega sklada je dovoljeno uporabiti samo za izplačilo terjatev iz zavarovanj, v zvezi s katerimi je bil oblikovan kritni sklad.

¹⁶ Kritno premoženje je premoženje zavarovalnice, namenjeno kritju bodočih obveznosti iz zavarovanj, ki jih sklepa zavarovalnica, in morebitnih izgub zaradi tveganj, ki izhajajo iz zavarovalnih poslov, ki jih opravlja zavarovalnica, ter v zvezi s katerimi je zavarovalnica dolžna oblikovati tehnične rezervacije (Zzavar, 1 odstavek 120. člena, Ur. l. RS, št. 102-4395-2004).

¹⁷ V povezavi s kritnim skladom pojasnimo še, kaj je zahtevano kritje, ki ga zgoraj zakon opredeljuje kot zahtevano kritje, ki obsega matematične rezervacije. Pri življenjskih in zdravstvenih zavarovanjih, kjer zavarovanec prevzema naložbeno tveganje, pa še rezervacije za prenosne premije, škodne rezervacije ter rezervacije za bonuse in popuste.

zahtevo o pričakovani donosnosti ter na zahtevo o prostosti bremen in določitve nabavne cene, ki jo določi strokovnjak oziroma cenilec. Zato mora revizor preveriti še vpise v zemljiško knjigo, cenična poročila, pridobljena ob nabavi, in ustrezno prostost bremen.

Omenimo, da zakon predvideva tudi odstotkovne omejitve, da naložba v istega izdajatelja ne sme presegati določenega odstotka vrednosti tehničnih rezervacij. Poleg navedenih testiranj mora revizor preveriti tudi, ali so naložbe kritnega premoženja usklajene z obveznostmi, ki izhajajo iz zavarovalnih pogodb. Pri nalaganju je treba preveriti tudi ustreznost dospelosti naložb glede na dospelost obveznosti iz zavarovalnih pogodb.

Glede vrednotenja naložb je zavarovalnica omejena na upoštevanje SRS (1–30 in 32) (Ur. l. RS, št. 107/01) in določila sklepa Agencije za zavarovalni nadzor (SKL 6, Ur. l. RS, št. 95/02 in 30/03). Sklep Agencije za zavarovalni nadzor določa, da mora zavarovalnica opraviti prevrednotenje naložb, ki predstavljajo kritno premoženje, zaradi oslabitve med letom najmanj ob koncu vsakega četrletja. Določa tudi, da mora biti uporabljena metoda vrednotenja naložb v letnem poročilu natančno opisana skupaj z razlago za njeno uporabo.

Po opravljenih postopkih preverjanja naložb in tudi drugih postavk bilance stanja revizor podatke uporabi v postopkih revizorjevega poročanja. Celoten nabor podatkov je podrobneje predstavljen v revizorjevem dodatku k računovodskim izkazom, ki ga zahteva Agencija za zavarovalni nadzor (SKL 10, Ur. l. RS, št. 129-5504/2003, člen 11). V slednjem mora revizor v tabelarnem prikazu poročati najmanj o stanju, strukturi in vrstah naložb kritnega premoženja glede na višino tehničnih rezervacij. Poroča o ročnosti naložb ter izpostavljenosti glede na izdajatelja, upnika in njuno državo ter izpostavljenosti po valutah. Predstaviti mora stanje naložb kritnega premoženja na začetku leta, na koncu leta in medletno spremembo. Revizor poroča o pomanjkljivostih in izpolnjevanju priporočil iz preteklih revizorjevih poročil. Nazadnje mora podati še mnenje o stanju, strukturi, varnosti, donosnosti, tržnosti, ročnosti, raznovrstnosti, razpršenosti, krajevni, valutni in časovni usklajenosti naložb.

5.2.2.2. Posebnosti pri reviziji obveznosti do virov sredstev v zavarovalnicah

Za revizorja so v pasivi bilance stanja zavarovalnice posebnost rezervacije in kapitalske postavke. Preostale pasivne postavke zavarovalnice pa z vidika revidiranja ne predstavljajo pomembnejših odstopanj od klasičnih revizijskih postopkov preverjanja podatkov in jih v magistrskem delu posebej ne obravnavamo. Revizor preverja pasivne postavke bilance stanja za podcenjenost, da torej njihova izkazana vrednost ni podcenjena glede na dejansko stanje.

Tehnične rezervacije

Zavarovalnica mora oblikovati tehnične rezervacije po zakonskih in statutarnih določbah. Oblikovane morajo biti v zneskih, ki omogočajo poravnavo vseh razumno predvidljivih obveznosti iz zavarovalnih pogodb (SRS 32, 2002, str. 240).

SRS 32 zahteva, da mora zavarovalnica v poslovnih knjigah spremljati in izkazovati kosmate tehnične rezervacije, del, ki se nanaša na pozavarovanje, in čiste tehnične rezervacije. Obveznosti zavarovalnice se nanašajo namreč na čiste tehnične rezervacije. V poslovnih knjigah morajo biti rezervacije spremljane tudi po posameznih enotah zavarovanj.

V zavarovalnicah se oblikuje več vrst tehničnih rezervacij (Kunc, 2002, str. 8):

- rezervacije za prenosne premije,
- matematične rezervacije,
- rezervacije za škode,
- izravnalne rezervacije,
- rezervacije za bonuse, popuste in storno,
- ostale tehnične rezervacije.

Prenosne premije so kratkoročno razmejeni prihodki od zavarovalnih premij za zavarovalno kritje, ki sega v čas po preteku obračunskega obdobja (SRS, 2001, str. 257).

Prenosne premije so običajno izračunane po metodi posamičnega izračuna za vsako zavarovanje posebej, podlaga za izračun je obračunana premija. Rezervacije za prenosne premije so opremljene kot del obračunane premije, ki se nanaša na trajanje zavarovalnega kritja po izteku obračunskega obdobja. Določila SRS 32 dopuščajo zmanjšanje tako izračunanih prenosnih premij za stroške pridobivanja zavarovanj, vendar pogosto v izračunu prenosne premije ni upoštevano zmanjšanje za sorazmerni del stroškov pridobivanja zavarovanj in tudi ne morebitne spremembe višine zavarovalnega kritja. Lahko se (SRS 32.18.) zneski prenosnih premij ugotavljajo tudi z izračuni približkov, če je mogoče predpostaviti, da zagotavljajo približno enak izid kot natančni posamični izračuni.

Revizijsko preverjanje rezervacij za prenosne premije običajno temelji na analitičnih postopkih, redkeje se revizor posluži preverjanja podatkov. Preverjanje prenosnih premij je običajno zajeto tudi v okvir preverjanja delovanja notranjih kontrol, kjer sodeluje strokovnjak za informacijske tehnologije (Kunc, 2002, str. 9). Med tehnikami analitičnih postopkov omenimo predvsem preračunavanje, primerjanje in usklajevanje.

Matematične rezervacije so matematično-statistično ocenjene sedanje vrednosti bodočih obveznosti iz zdravstvenih in življenjskih zavarovanj. Te se zmanjšujejo za sedanjo vrednost ocenjenih bodočih vplačil tehničnih premij (SRS, 2001, str. 256).

Zavarovalnica mora razčlenjevati matematične rezervacije na tiste iz življenjskih zavarovanj, zdravstvenih zavarovanj in drugih zavarovanj. Matematična rezervacija se mora izračunati s posamičnim izračunom za vsako zavarovanje, le izjemoma se lahko računajo približki, če se da zagotoviti, da bo zagotovljen enak izid kot pri natančnem izračunu. Matematične rezervacije lahko zavarovalnica zmanjšuje za stroške pridobivanja zavarovanj, če so le-ti v

obravnavanem obračunskem obdobju zajeti med odhodke. V primeru, da so odloženi med aktivnimi časovnimi razmejitvami, se rezervacije za ta del stroškov ne smejo zmanjšati (SRS 32.20., 2002, str. 241).

Oziroma drugače povedano, matematične rezervacije so definirane kot sedanja vrednost ocenjenih bodočih izplačil zavarovatelja, zmanjšana za sedanjo ocenjeno vrednost bodočih (tehničnih) premij, ki bodo vplačane pri teh zavarovanjih. To pomeni, da se lahko računajo kadarkoli med trajanjem zavarovanja, na katerikoli datum. Glede na potrebe zavarovalnic se spremembe rezervacij dogajajo na mesečni ravni. Ponavadi zavarovalnice izračunavajo rezervacije vsaj četrtno – ob izdelavi računovodskih izkazov, pa tudi ob kakršnikoli spremembi zavarovanja, ob odkupih in podobnih dogodkih za posamezno zavarovanje. Pri izračunu je treba upoštevati vse dogodke (prihodke, odhodke), ki jih v prihodnje (od datuma izračuna naprej) lahko pričakujemo iz posamezne zavarovalne police. Pri tem zavarovalnice v izračunih bodočih denarnih tokov uporabljajo verjetnostne tabele (verjetnosti smrti, incidence pojavitve bolezni ...). Pogosto se matematične rezervacije izračunavajo na letni osnovi (izračuna se višina matematične rezervacije po preteku določenega števila celih let), za medletne vrednosti pa se izvaja interpolacija. Prav tako se najpogosteje matematične rezervacije še zillmerirajo, kar dejansko pomeni, da se rezervacije ustrezno zmanjšajo še za stroške pridobivanja zavarovanj (modificirana prospektivna neto metoda). Če je izračunana matematična rezervacija posameznega zavarovanja negativna, se pri vrednotenju obveznosti upošteva, kot da je enaka nič. Zavarovalnica mora po obstoječi zakonodaji (glej Zzavar-UPB1, Ur. l. RS, št. 102/2004 in Sklep o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun tehničnih rezervacij, Ur. l. RS, št. 69-3757/2001) oblikovati matematične rezervacije za vsako življenjsko zavarovanje ali za nezgodno in zdravstveno zavarovanje, za katero se uporabljajo podobne verjetnostne tabele in izračuni kot za življenjska zavarovanja. Dokler torej takšno zavarovanje pri zavarovalnici obstaja, mora imeti zanj zavarovalnica oblikovano ustrezno matematično rezervacijo, izračunano po zgoraj opisanem pravilu – glede na oceno bodočih obveznosti in prihodkov iz posamezne pogodbe (police). Ko takšno zavarovanje preneha (na kakršenkoli možen način), preneha tudi obveznost zavarovalnice v zvezi s tem zavarovanjem – torej postane matematična rezervacija za tako zavarovanje ničelna (Interno gradivo Deloitte & Touche, 2006).

Po Sklepu Agencije za zavarovalni nadzor o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih (Ur. l. RS, št. 69-3757/2001) za izračun tehničnih rezervacij je v izračunu dolgoročnih obveznosti v vseh letih upoštevana vrednost bodoče premije v znesku dejanske višine obračunane premije. Kot obračunana premija se upošteva bodoča enaka premija, ki bi bila ob vsakokratnem izračunu matematične rezervacije zadostna za pokritje obveznosti iz posamezne zavarovalne police.

Za zdravstvene zavarovalnice je pomembno določilo trenutno veljavne zakonodaje (ZZVZZ-H, Ur. l. RS, št. 76-3383/2005), ki predvideva razgradnjo in izplačilo matematičnih rezervacij oziroma rezervacij za starost. Izplačilo mora zavarovalnica izvesti najkasneje v dveh letih od

uveljavitve novele zakona, to je do 31. avgusta 2007, po obrestovanem stanju teh rezervacij na dan 28. februarja 2006. Do 28. februarja 2006 pa se, ne glede na določilo novele zakona, matematične rezervacije izračunavajo, kot da do razgradnje ne bo prišlo.

Natančen način izračuna matematičnih rezervacij ima zavarovalnica opredeljen v notranjih aktih družbe, poslovnem načrtu, saj mora le-tega pred pridobitvijo dovoljenja za opravljanje zavarovanj oziroma uvedbo novega produkta predložiti Agenciji za zavarovalni nadzor.

Že grob in poenostavljen opis vsebine matematičnih rezervacij nas usmerja k dejstvu, da so za izračun teh rezervacij potrebna posebna strokovna znanja. Zato revizor v delu revizije, ki se nanaša na preverjanje ustreznosti izkazanih matematičnih rezervacij, v revizijo vključi aktuarja.

Škodne rezervacije so ocene pričakovanih obveznosti iz že uresničenih nevarnostnih dogodkov, ki so do trenutka bilanciranja prijavljeni, vendar še niso rešeni, in tudi tisti, za katere obstaja velika verjetnost, da so uresničeni, čeprav še niso prijavljeni. Škodne rezervacije morajo vsebovati še ocenjene neposredne stroške reševanja škodnih primerov. Rezervacije za prijavljene škodne primere so opredeljene z oceno obveznosti za posamezen škodni primer; popis odprtih škodnih primerov je najpomembnejša inventura v zavarovalnicah. Rezervacije za nastale, še neprijavljene škode pa se ocenijo s statističnimi podatki o tovrstnih škodah v preteklih letih, z ustreznimi prilagoditvami na tekoče trende (Medved, 2004, str. 48).

Škodne rezervacije so torej v veliki meri ocena bodočih obveznosti. Del, ki se nanaša na nastale in prijavljene škode, je določen z večjo stopnjo natančnosti. Ne glede na to, so te rezervacije izpostavljene visokemu revizijskemu tveganju. Zaradi subjektivnosti načina določitve neposrednih stroškov reševanja škodnih primerov pri prijavljenih primerih in statističnih ocenah, ki so prilagojene trendom, je vpliv posloводства na višino oblikovanih rezervacij precejšen (Kunc, 2002, str. 9). Revizor se redko odloči za preverjanje posameznih podatkov, detajlno testiranje je manj učinkovito, saj gre za pasivno postavko bilance stanja. Tudi 100-odstotni test preverjanja podatkov ne bi pokril visokega revizijskega tveganja, saj imamo opravka med drugim tudi s še neprijavljenimi in nastalimi škodnimi primeri, hkrati pa gre za izjemno velik nabor podatkov, ki ga je težko 100-odstotno testirati.

Pri preverjanju revizor lahko uporabi enega ali kombinacijo spodaj navedenih pristopov:

- preverjanje postopkov, ki so bili uporabljeni pri oceni rezervacij, ki jo je pripravilo poslovodstvo;
- razvoj neodvisne ocene, ki jo je pripravilo poslovodstvo;
- preverjanje dogodkov po bilančnem datumu do zaključka revizije ali analiza zadostnosti ocen v preteklih letih.

Najvišje tveganje je v rezervacijah za nastale, prijavljene in še nerešene škodne primere –

RBNS (angl. reported but not settled) – ter v tistih za nastale in neprijavljene škodne primere – IBNR (angl. incurred but not reported). Testiranje teh podatkov običajno predstavljajo analitični postopki, se pravi pristop neodvisne projekcije, predvsem se uporablja analiza trenda. Vsekakor pa analitični postopki delujejo na predpostavki, da so vstopni podatki v analizo pravilni, zato je predhodno prepričanje o delovanju notranjih kontrol v ciklu obračuna in izplačila škod izjemno pomembno.

Izravnalne rezervacije so se oblikovale po metodologiji, ki jo je predpisovala zakonodaja iz leta 2000. Zaradi narave zdravstvenih zavarovanj, pri katerih ne prihaja do velikih nihanj v škodah (v preteklosti so bila ta nihanja predvsem posledica neprilagajanja premije višanju stroškov medicinskih storitev), je bila sprejeta sprememba zakona, ki ukinja oblikovanje izravnalnih rezervacij za zdravstvena zavarovanja. Izravnalne rezervacije se po določitih Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zavarovalništvu-A za zavarovalne vrste, za katere se izravnalne rezervacije ne oblikujejo več, razgradijo v petih letih, in sicer vsako leto ena petina zneska oblikovanih izravnalnih rezervacij ob uveljavitvi zakona.

Izračun izravnalnih rezervacij je opredeljen v Zakonu o zavarovalništvu v 118. členu. Zakon natančno opredeljuje, za katere zavarovalne vrste se oblikujejo izravnalne rezervacije. Izravnalne rezervacije se nanašajo na časovno izravnavo neenakomernega odvijanja škodnega dogajanja. Vemo, da celoten princip zavarovalništva temelji na zakonu velikih števil in na časovnem izravnovanju nevarnosti. Eden izmed pomembnih pokazateljev poslovanja zavarovalnice je škodni rezultat ali razmerje med škodami in premijami v določeni zavarovalni vrsti. Kunčeva (2002, str. 11) omenja, da statistične zakonitosti ob dovolj velikem naboru podatkov (portfelju in času) omogočajo, da se z ustreznim aktuarskim pristopom izračuna povprečni škodni rezultat, saj se statistične zakonitosti uveljavljajo šele v daljšem časovnem obdobju, kar pomeni, da v posameznih letih škodni rezultat niha okoli izračunanega povprečja. Če je v določenem letu dober rezultat, lahko s statističnim sklepanjem predvidevamo v prihodnje slabši škodni rezultat. Izravnavanje teh nihanj je namenjeno izračunavanju izravnalnih rezervacij. Oblikovanje in črpanje izravnalnih rezervacij omogoča torej stabilnejši poslovni rezultat zavarovalnic in večjo gotovost zavarovancev. Ko je škodni rezultat boljši, se oblikujejo dodatne rezervacije in s tem se povečajo odhodki zavarovalnice. Črpanje izravnalnih rezervacij pomeni manjšanje odhodkov.

V tretjem odstavku 118. člena Zakona o zavarovalništvu (Ur. l. RS, št. 13-592/2000) je zapisano, da zavarovalnice oblikujejo izravnalne rezervacije v tistih zavarovalnih vrstah, kjer so s statističnimi podatki ugotovljena znatna nihanja škod, ki niso izravnana z zavarovalno premijo posameznega leta ali s pozavarovanjem, in da zavarovalnica oblikuje izravnalne rezervacije z ugotavljanjem odstopanja deleža škod v tekočem obračunskem obdobju od povprečnega deleža škod v opazovanem obdobju. Zakon v naslednjih členih tudi natančno opredeljuje, kdaj zavarovalnica ne sme oblikovati izravnalnih rezervacij in da je obdobje opazovanja dolgo najmanj deset let.

Revizor ustreznost izkazanih izravnalnih rezervacij preverja predvsem z analitičnimi postopki in preizkusi podatkov. Uporabljajo se predvsem tehnike usklajevanja, primerjanja in preračunavanja.

Med druge tehnične rezervacije zavarovalnice po SRS 32 uvrščajo rezervacije za predvidene bodoče škode, ki izhajajo iz zavarovanja npr. odgovornosti za jedrsko škodo, za proizvajalčevo škodo za farmacevtske izdelke, potrese, poplave ter druge, za katere ni oblikovane druge rezervacije. Revizijsko se preverjajo z analitičnimi postopki.

Rezervacije za bonuse in popuste so rezervacije za vnaprej vračunane stroške bonusov in popustov. Rezervacije za storno pa morajo pokrivati stornirane police v tekočem letu za pretekla leta. Tudi te se preverjajo predvsem z analitičnimi postopki.

Pri opisu vsebine rezervacij, s katerimi se revizor srečuje v zavarovalnicah, in načinih revidiranja ustreznosti podatkov o rezervacijah, ki jih izračunava zavarovalnica, smo omenili, da si revizor v veliki meri pomaga s strokovnim znanjem aktuarjev.

Vključevanje aktuarjev v revizijo ima osnovo tudi v dejstvu, da mora biti skladno z zakonodajo (Zakon o zavarovalništvu) letnemu poročilu priloženo tudi mnenje pooblaščenega aktuarja o tem, ali je zavarovalnica izračunavala premije in tehnične rezervacije po predpisih. Menimo, da je treba pojasniti nekaj zakonitosti, ki jih mora revizor upoštevati ob vključitvi strokovnjaka, v konkretnem primeru aktuarja, v revizijski proces.

Mednarodni standard revidiranja 620 govori o uporabi strokovnjakovih storitev v reviziji. Po tem standardu mora revizor oceniti ustreznost strokovnjakovih storitev, saj uporablja njegove storitve kot dokaz o ustreznosti uradnih trditev. Pri zavarovalnici je torej ocena aktuarja o ustreznosti oblikovanih rezervacij revizorjev dokaz o ustreznosti podatkov, ki jih razkriva poslovodstvo v izkazih družbe. Revizor ocenjuje, ali je vsebina strokovnjakovih ugotovitev pravilno izražena v računovodskih izkazih, in proučuje uporabljene izvirne podatke, uporabljene predpostavke in metode ter njihovo skladnost z metodami iz prejšnjih obdobj (Hayes et al., 2005, str. 177). Po standardu 620 je za ustreznost in upravičenost predpostavk in metod, ki jih pri svojem delu uporabi strokovnjak, tudi odgovoren strokovnjak.

Poročilo revizorja o reviziji, v katero je vključil strokovnjaka, je lahko neprilagojeno (»brez pridržka«) ali prilagojeno. Če je neprilagojeno, to pomeni, da se revizor praviloma ne sklicuje na strokovnjakove izsledke, saj bi bilo lahko sklicevanje na sodelovanje s strokovnjakom razumljeno kot revizorjevo izražanje pridržka oziroma omejevanje svoje odgovornosti, to pa ni revizorjev namen. Če je mnenje prilagojeno (v delu, ki se nanaša na strokovnjakove izsledke), je primerno, da se revizor sklicuje na delo strokovnjaka, vendar za to potrebuje njegovo dovoljenje (Duhovnik, 2003, str. 13).

Kot primer v nadaljevanju podajamo kratek opis dejanskega aktuarskega poročila, ki ga kot dokaz o uradnih trditvah, ki se nanašajo na rezervacije, prejme revizor, ki je v revizijske postopke vključil aktuarja. Aktuar v sklopu svojih izsledkov najprej opiše obseg dela in metode, ki jih je pri tem uporabil. Poudari, da je njegovo poročilo del revizijskih postopkov v reviziji računovodskih izkazov revidirane družbe. Navaja obračunsko obdobje ter obseg in namen dela (npr. namen je pregledati in oceniti ustreznosti aktuarskih metod, uporabljenih v revidirani družbi pri izračunavanju rezervacij, ocena ustreznosti uporabljenih vstopnih podatkov in kontrol pri izračunu rezervacij ter ali je aktuarsko delo skladno z veljavno zakonodajo in predpisi). Poudari, da je aktuarsko poročilo zgolj povzetek opravljenega dela, ki podaja izsledke opravljenega dela in priporočila. Aktuarsko poročilo izpostavi in navaja tudi omejitve, s katerimi se je aktuar srečeval pri svojem delu (časovne omejitve ...), ter navaja podatke, na katerih je temeljilo aktuarjevo delo. V osrednjem delu aktuar poda natančen opis dela ter nato svoje ugotovitve in priporočila, ki jih revizor lahko vključi v pismo poslovodstvu in tudi v dodatek revizorjevega poročila, kar je del revizijskega poročanja (Interna gradiva Deloitte & Touche).

Kot del poročanja mora torej revizor pri zavarovalnicah izdelati tudi dodatek, v katerem poroča o stanju in spremembah tehničnih rezervacij zavarovalnice (SKL AZN 10, Sklep o podrobnejši obliki in najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila zavarovalnice, Ur. l. RS, št. 129-5504/2003). Takšno poročilo vsebuje najmanj prikaz stanja tehničnih rezervacij v začetku leta in stanje na koncu obravnavanega leta ter spremembo stanja tehničnih rezervacij. Vsebuje tudi opis metod, ki jih zavarovalnica upošteva pri oblikovanju tehničnih rezervacij. Če je zavarovalnica spremenila metodo, mora revizor pojasniti spremembo in vpliv le-te na finančni rezultat in položaj zavarovalnice.

Kapital zavarovalnice

Postavke kapitala z vidika revidiranja podatkov ne zahtevajo posebnih revizijskih postopkov. Posebnost, zaradi katere omenjamo kapital v zavarovalnicah, so zahteve poročanja oziroma zahteve, ki narekujejo preverjanje usklajenosti z regulativo.

Zavarovalnica mora po Zakonu o zavarovalništvu zagotoviti, da vedno razpolaga z ustreznim kapitalom – glede na obseg in vrste zavarovalnih poslov, ki jih opravlja, ter glede na tveganja, ki jim je izpostavljena pri opravljanju teh poslov (kapitalska ustreznost). Glede na omenjeni zakon mora zavarovalnica poslovati tako, da je v vsakem trenutku sposobna izpolnjevati zapadle obveznosti (likvidnost) in da je trajno sposobna izpolnjevati vse svoje obveznosti (solventnost). Ustreznost kapitala je odvisna od obsega in vrste poslov zavarovalnice. Zakon natančno določa načine izračuna kapitala (katere postavke predstavljajo kapital, kaj se od njega odšteva, upoštevanje dodatnega kapitala) (108. člen Zzavar, Ur. l. RS, št. 13-595/2002, zadnja sprememba Ur. l. RS, št. 76-3383/2005). Zakon tudi določa, kako se iz obsega premij in rezervacij izračuna minimalni kapital za posamezno zavarovalno skupino ter določa zajamčeni kapital.

Zakon o zavarovalništvu (Ur. l. RS, št. 76-3383/2005) in podzakonski akti zahtevajo, da zavarovalnica izpolnjuje zahteve glede temeljnega kapitala, minimalnega kapitala (posebej predpisana formula 110. in 111. člen), kapitalske ustreznosti in zajamčenega kapitala (112. člen). Revizor mora med revizijo preveriti, ali so vse zahteve izpolnjene, in o izpolnjevanju tudi poročati, saj mora zavarovalnica glede na navedene zakonske zahteve pripraviti izkaz kapitalske ustreznosti, ki ga preveri revizor. V obračunskem letu 2005 se je izkaz kapitalske ustreznosti pripravljal po Sklepu Agencije za zavarovalni nadzor z dne 29. julij 2004 (od 31. marca 2006 dalje je v veljavo prišel nov sklep z dne 24. marec 2006). Zavarovalnica izpolnjuje kapitalske zahteve, če je razpoložljivi kapital enak ali presega znesek zahtevanega predpisanega minimalnega kapitala.

Zakonodaja zahteva od zavarovalnice, da na predpisanem obrazcu predloži Agenciji za zavarovalni nadzor izračune o kapitalski ustreznosti, zajamčenem in minimalnem kapitalu za vsako trimesečje, in sicer:

- za prvo trimesečje do 31. maja,
- za drugo trimesečje do 31. avgusta,
- za tretje trimesečje do 30. novembra in
- za četrto trimesečje v treh mesecih po preteku koledarskega leta.

Po 170. členu omenjenega zakona mora revizor poročati o izpolnjevanju pravil glede obvladovanja tveganj, kamor spada tudi kapitalska ustreznost. Navedeno pomeni, da mora revizor proučiti zakonske zahteve in ustreznost poročanja zavarovalnice.

5.2.2.3. Posebnosti pri reviziji stroškov in odhodkov v zavarovalnici

Omenili smo že, da postopki preverjanja podatkov, ki se nanašajo na stroške in odhodke v zavarovalnici, ne predstavljajo posebnosti glede na revizijo drugih družb. Revizor uporablja ali detajlne teste podatkov, pogosteje pa analitične postopke. V sklopu načrtovanja revizije smo omenili tudi, da je cikel obračuna in izplačila škod smotno vključiti v procese preverjanja delovanja notranjih kontrol. Drugi stroški pa pogosto ne predstavljajo večjih materialnih postavk družbe. Posebno pri stroških in odhodkih zavarovalnic je njihovo razčlenjevanje, ki ga natančno navaja SRS 32. V prilogi 4 prikazujemo postavke izkaza poslovnega izida, kjer je prikazana tudi razčlemba stroškov in odhodkov zavarovalnice.

5.2.2.4. Posebnosti revizije prihodkov zavarovalnic

Tudi pri preverjanju podatkov, ki se nanašajo na revizijo prihodkov, ne navajamo večjih posebnosti. Revizor uporablja predvsem analitične postopke preverjanja podatkov, v predreviziji pa postopke preverjanja delovanja notranjih kontrol v poslovnem ciklu obračunavanja in plačilu premij. Razčlenjevanje prihodkov v zavarovalnicah je nekoliko

drugačno kot v drugih družbah; ustreznost slednjega mora revizor preveriti predvsem pri poročanju oziroma pri pregledu izkaza poslovnega izida. V prilogi 4 k magistrskemu delu podajamo razčlenbo izkaza poslovnega izida, kot jo zahtevajo SRS 32. Iz slednje je tudi natančneje razvidna členitev prihodkov v zavarovalnici.

5.3. Posebnosti revizijskega poročanja v zavarovalnici

Zakon o gospodarskih družbah (Ur. l. RS, št. 45/01; v nadaljevanju ZGD) določa, da letno poročilo sestavljajo bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, priloge s pojasnili k izkazom, izkaz finančnega izida, izkaz gibanja kapitala in poslovno poročilo.

Zakon o revidiranju (Ur. l. RS, št. 11/01) pojasnjuje, da je revidiranje računovodskih izkazov preizkušanje in ocenjevanje računovodskih izkazov ter podatkov in metod, ki se uporabljajo pri sestavi računovodskih izkazov. To je podlaga za revizorjevo neodvisno strokovno mnenje o tem, ali računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih podajajo resničen in pošten prikaz finančnega stanja ter poslovnega izida podjetja, kot to predvidevajo standardi.

Obseg revizorjevega poročila je določen v 24. členu Zakona o revidiranju ter predstavlja navedbo računovodskih izkazov, navedbo revizijskih standardov, pojasnila o podlagi, na kateri so sestavljeni računovodski izkazi (Računovodska načela in standardi), in mnenje pooblaščenega revizorja. Poročilo se označi z datumom, ko je pri revidirancu končano revidiranje. Natančneje revizorjevo poročilo, njegovo obliko in vsebino opredeljujejo Mednarodni standardi revidiranja (v nadaljevanju MSR), osrednji standard o tem je MSR 700. Osrednji dokument, ki ga izda revizor kot zaključek dela, je torej revizorjevo poročilo.

Poleg zakona o revidiranju in MSR mora revizor pri poročanju upoštevati tudi temeljna revizijska načela, ki se nanašajo na poročanje in jih je Svet slovenskega inštituta za revizijo sprejel marca 1994, in sicer:

- Načelo poročanja 1 govori o tem, da mora biti v neodvisnem revizorjevem poročilu navedeno, ali so računovodski izkazi skladni s slovenskimi računovodskimi standardi in ali je poslovno poročilo posloводства skladno z revidiranimi računovodskimi izkazi. MSR 700 ne izpostavlja zahteve, da je poslovno poročilo posloводства skladno z revidiranimi računovodskimi izkazi.
- Načelo poročanja 2 pravi, da mora revizorjevo poročilo nedvoumno označevati okoliščine, v katerih standardi v obračunskem obdobju niso bili upoštevani enako kot v prejšnjem obdobju.
- Načelo poročanja 3 govori o tem, da razkritja in prikazi v listinah, ki vsebujejo revidirane računovodske izkaze, štejejo za ustrezne, razen če so v revizorjevem poročilu označeni kot drugačni.

- Načelo poročanja 4 določa, da je v revizorjevem poročilu mnenje o računovodskih izkazih kot celoti ali izraženo ali pa nadomeščeno z ustreznim pojasnilom, kaj preprečuje izraziti revizorjevo mnenje.

Poleg omenjenih zakonov, standardov in načel revizija zavarovalnice zahteva v sklopu poročanja še upoštevanje Zakona o zavarovalništvu in podzakonskih aktov oziroma sklepov Agencije za zavarovalni nadzor, ki revizorju nalagajo dodatne zahteve poročanja.

Zakon o zavarovalništvu (Ur. l. RS, št. 76-3383/2005) v 170. členu opredeljuje vsebino revizijskega poročila, in sicer revizorju nalaga, da pregleduje in poroča predvsem o:

- bilanci stanja,
- izkazu poslovnega izida,
- izkazu finančnega izida,
- izkazu gibanja kapitala,
- stanju in spremembah tehničnih rezervacij,
- stanju in strukturi naložb kritnega premoženja,
- stanju in strukturi naložb kritnega sklada,
- izpolnjevanju pravil o obvladovanju tveganj, delovanju notranje revizije,
- načinu vodenja poslovnih knjig,
- kakovosti informacijskega sistema,
- pravilnosti in popolnosti obvestil in poročil Agenciji za zavarovalni nadzor,
- vrednosti bilančnih in zunajbilančnih postavk ter računovodskih politikah.

Podrobnejšo obliko in vsebino revizijskega pregleda in poročila določi Agencija za zavarovalni nadzor, ki je v sklepu 10 "Sklep o podrobnejši obliki in vsebini in najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila zavarovalnice" (Ur. l. RS, št. 6 -374/2001, zadnja sprememba Ur. l. RS, št. 129-5504/2003) opredelila, da revizijski pregled zavarovalnice pomeni revidiranje letnih računovodskih izkazov zavarovalnice skupaj s pojasnili. Agencija za zavarovalni nadzor je v 4. členu omenjenega sklepa določila, da mora revizor poleg zahtevanega v Zakonu o zavarovalništvu, ZGD in Zakonu o revidiranju izdelati tudi dodatek k poročilu o računovodskih izkazih. Agencija za zavarovalni nadzor je natančno predpisala tudi vsebino in obliko tega dodatka.

Revizorjev dodatek mora vsebovati (Ur. l. RS, št. 6-374/2001, zadnja sprememba Ur. l. RS, št. 129-5504/2003):

1. Poročilo o razlikah med nerevidiranimi in revidiranimi postavkami v računovodskih izkazih in o manjkajočih razkritjih. Zavarovalnica mora namreč do 30. marca predložiti agenciji nerevidirano letno poročilo.
2. Poročila o stanju in spremembah tehničnih rezervacij, o katerem smo govorili že v razdelku o posebnostih revidiranja rezervacij. Na tem mestu pojasnimo le, da mora revizor v tem razdelku dodatka podati ločeno mnenje, ki se nanaša zgolj na stanje tehničnih rezervacij, ter da mora podati še poročilo o stanju in spremembah tehničnih rezervacij ter opis metod pri oblikovanju slednjih. Ker je vsebina takšnega poročanja predpisana, navajamo nekaj možnih

tabelaričnih prikazov, ki jih lahko uporabi revizor pri opisovanju stanja in gibanja tehničnih rezervacij.

a. Tehnične rezervacije kot vir kritnega premoženja premoženjskih zavarovanj in zdravstvenih zavarovanj

	<i>Stanje 31.12. xy-1</i>	<i>Povečanja/ zmanjšanja</i>	<i>Stanje 31.12.xy</i>
Prenosne premije			
Matematične rezervacije			
Škodne rezervacije			
Rezervacije za bonuse in popuste			
Izravnalne rezervacije			
Ostale čiste tehnične rezervacije			
Skupaj			

b. Tehnične rezervacije kot vir kritnega sklada zdravstvenih zavarovanj

	<i>Stanje 31.12. xy-1</i>	<i>Povečanja/ zmanjšanja</i>	<i>Stanje 31.12.xy</i>
Prenosne premije			
Matematične rezervacije			
Škodne rezervacije			
Rezervacije za bonuse in popuste			
Izravnalne rezervacije			
Druge tehnične rezervacije			
Skupaj			

3. Revizorjev dodatek vsebuje tudi poročila o stanju in strukturi naložb kritnega premoženja ter poročilo o stanju in strukturi naložb kritnih skladov. O naložbah kritnega sklada in kritnega premoženja smo govorili pri pojasnjevanju posebnosti pri reviziji naložb. V ta namen podajamo možno obliko poročila v obliki tabel (tabele a, b, c, d, e), ki jih lahko uporabi revizor za prikaz zahtevane vsebine v 11. členu SKL 10 Agencije za zavarovalni nadzor. Navedene tabele (a, b, c, d, e) lahko revizor uporabi tudi za prikaz vsebine naložb kritnih skladov in ne zgolj za naložbe kritnega premoženja.

a. Poročilo o stanju in strukturi naložb kritnega premoženja glede na višino tehničnih rezervacij – po vrstah naložb

	<i>V 000 SIT</i>	<i>v % (delež v ZTR)</i>
Tehnične rezervacije brez zahtevanega kritja		
Delnice in drugi VP s spremenljivim donosom		
Dolžniški in drugi VP		
Depoziti pri bankah		
Kratkoročne terjatve iz obresti		
Denarna sredstva		
Terjatve do zavarovalcev		
Skupaj		

b. Poročilo o stanju in strukturi naložb kritnega premoženja glede na višino tehničnih rezervacij – po ročnosti naložb

	<i>V 000 SIT</i>	<i>v %</i>
<i>Tehnične rezervacije</i>		
Dolgoročne finančne naložbe		
Kratkoročne finančne naložbe		
<i>Skupaj</i>		

c. Poročilo o stanju in strukturi naložb kritnega premoženja glede na višino tehničnih rezervacij – po izpostavljenosti

	<i>V 000 SIT</i>	<i>v %</i>
<i>Tehnične rezervacije</i>		
Izpostavljenost do Republike Slovenije		
Izpostavljenost do banke		
Ostali		
<i>Skupaj</i>		

d. Poročilo o stanju in strukturi naložb kritnega premoženja glede na višino tehničnih rezervacij – po valutah

	<i>V 000 SIT</i>	<i>v %</i>
<i>Tehnične rezervacije</i>		
Naložbe v tolarjih		
Naložbe z valutno klavzulo		
Naložbe v tujih valutah		
<i>Skupaj</i>		

e. Poročilo o gibanju naložb kritnega premoženja

	<i>Stanje 31.12.xy-1</i>	<i>Povečanja/ zmanjšanja</i>	<i>Stanje 31.12.xy</i>
Delnice in drugi VP s spremenljivim donosom			
Vrednostni papirji RS in dolžniški vrednostni papirji bank in podjetji na org. trg.			
Depoziti			
Kratkoročne terjatve za obresti			
Denarna sredstva			
Terjatve do zavarovalcev			
Skupaj			

Tudi k poročilu o naložbah, ki velja tako za kritno premoženje kot tudi kritne sklade, mora revizor podati svoje mnenje o stanju, strukturi, varnosti, donosnosti, tržnosti, ročnosti, raznovrstnosti, razpršenosti, krajevni, valutni in časovni usklajenosti naložb.

4. Revizor v dodatku poroča še o izpolnjevanju pravil o obvladovanju tveganj. V dodatku mora poročati, ali zavarovalnica izpolnjuje pravila o obvladovanju tveganj za vsako vrsto tveganj posebej. Med tveganji so navedena tveganja, ki se nanašajo na kapitalsko ustreznost in zagotavljanje minimalnega kapitala, naložbeno tveganje, tveganja pri pozavarovanjih in sozavarovanjih, likvidnostna in druga tveganja. Takšno poročilo mora vsebovati opis vsake izmed vrst tveganja in mnenje o vsaki izmed vrst tveganja, revizor mora poročati o postopkih poslovanja s tveganji in o notranjih kontrolah, na katere podaja tudi mnenje. Podati mora tudi poročilo, kako zavarovalnica izpolnjuje priporočila revizorjev iz preteklih let, in nova priporočila glede morebitnih izboljšav. Dodatku priloži še izpolnjen vprašalnik na temo tveganj, ki ga je predpisala agencija in ga predstavljamo v prilogi 5.

5. Zavarovalnice morajo imeti organizirano službo notranje revizije, o delovanju katere mora zunanji revizor poročati v predpisanem obsegu. Obseg tega poročila vsebuje kratek opis delovanja notranje revizije in navedbo strokovne usposobljenosti notranjih revizorjev. Revizor poda tudi svoje mnenje o delovanju notranje revizije, o njenih pomanjkljivostih in o izpolnjevanju priporočil iz preteklih let ter morebitna priporočila za v prihodnje. Tudi v delu, ki se nanaša na notranjo revizijo, mora revizor izpolniti predpisan obrazec, ki ga predpisuje agencija in ga prilagamo kot prilogo 6.

6. Agencija zahteva, da mora revizor poročati tudi o načinu vodenja poslovnih knjig, kjer mora navesti ugotovljene morebitne nepravilnosti in pomanjkljivosti. Revizorjevo poročilo o načinu vodenja poslovnih knjig vsebuje opredelitev knjigovodskih listin in poslovnih knjig ter hranjenje le-teh. Poročilo vsebuje tudi opis načina vodenja, ali se slednje vodi ročno

oziroma računalniško, katere so temeljne in pomožne poslovne knjige, kdaj se odpirajo in zapirajo, kdaj se naredi njihov manualni odtis ter vezava in primerna hramba. Revizor poroča o načinu vodenja glavne knjige (ali je slednji centraliziran ali decentraliziran), kako se opravljajo prenosi podatkov, kakšen kontni okvir uporablja zavarovalnica. Poroča še ločeno o vodenju posameznih pomembnih računovodskih kategorij; vodenju sredstev (izpostavimo lahko ločeno vodenje tistih sredstev, ki so financirana iz tehničnih rezervacij, ...), tehničnih rezervacij in drugih obveznosti. Poda se lahko grob opis evidentiranja stroškov, odhodkov in prihodkov v poslovnih knjigah. Opiše še predstavitev izidov; izkaza poslovnega izida, kjer izkazuje zavarovalnica izid iz rednega delovanja, izid zunaj rednega delovanja in izid čistega obračunskega obdobja, opis izkaza kritnega sklada. Nazadnje poda še mnenje o načinu vodenja poslovnih knjig.

7. V revizorjevem dodatku najdemo še poročilo o kakovosti informacijskega sistema (v nadaljevanju IS), ali je slednji usklajen s poslovnimi cilji, ali je njegovo delovanje učinkovito, kakšna je politika in organizacija varovanja ter zaščite IS in podatkov. Revizor oceni primernost splošnih, sistemskih in drugih kontrol ter tehnološko opremljenost. Kot smo že omenili, revizor za poročanje o IS pogosto vključi strokovnjaka, ki ima primerna strokovna znanja ter lahko poda ustrezno neodvisno mnenje in priporočila za v prihodnje.

8. V 17. členu omenjenega sklepa je navedeno, da revizor poroča tudi o pravilnosti in popolnosti obvestil in poročil Agenciji za zavarovalni nadzor. Kot zgled takšnega poročanja navajamo primer poročila, kjer revizor izrazi, da je z opravljenimi revizijskimi postopki pridobili zadostno in ustrezno zagotovilo, da zavarovalnica v vseh pomembnih pogledih pravilno in popolno poroča Agenciji za zavarovalni nadzor ter pravilno in popolno obvešča in poroča javnosti in strankam. Revizor doda še mnenje, ali so poročila in obvestila, pripravljena o stanjih na bilančni datum, v vseh pomembnih pogledih skladna z revidiranimi računovodskimi izkazi.

9. Zadnja zahteva o poročanju v pripravljenem revizijskem dodatku se nanaša na vrednosti bilančnih in zunajbilančnih postavk in računovodske politike, kjer revizor navede metode, ki jih zavarovalnica uporablja pri vodenju posameznih bilančnih in zunajbilančnih postavk, ter uporabljene računovodske politike. Pri tem revizor navaja, katera določila zavarovalnica uporablja pri izkazovanju in vrednotenju postavk (Zzavar, podzakonske akte, SRS, MSRP ...). Pojasni, kaj je obračunsko leto, da je bilanca stanja sestavljena na dan in izkaz poslovnega izida za obdobje, da se pri tem uporabljajo SRS in sklep o letnem poročilu zavarovalnic, da so izkazi pripravljeni ob upoštevanju temeljnih računovodskih predpostavk: časovne neomejenosti delovanja in upoštevanja nastanka poslovnega dogodka, da so pri pripravi računovodskih izkazov upoštewane zahteve previdnosti, stalnosti vrednotenja, prednosti vsebine pred obliko, pomembnosti poslovnih dogodkov in primerljivosti. Revizor na kratko opredeli posamezne pomembne računovodske politike, ki se nanašajo na: prevrednotevanje in revalorizacijo, vodenje in amortiziranje osnovnih sredstev, vrednotenje finančnih naložb (npr. po kapitalski metodi), vodenje in izkazovanje terjatev, oblikovanje popravkov vrednosti terjatev in odpisov terjatev, oblikovanje popravkov vrednosti regresnih

terjatev, opiše, katere so sestavine kapitala in tehničnih rezervacij. Poda opis preračuna postavk bilance stanja in izkaza poslovnega izida iz tujih valut v tolarje, ter kaj predstavlja zunajbilančne evidence. Obvezno mora podati opis spremenjenih metod vrednotenja, če so le-te predmet v revidiranem poslovnem letu, ter seveda mnenje o uporabljenih metodah in računovodskih politikah.

Kot zaključek revizorjevega dodatka k računovodskim izkazom revizor poda "Skupno poročilo in skupno mnenje", pri čemer skupno poročilo zajema navedbo zakonske podlage, na kateri sta pripravljena revizorjevo poročilo in dodatek k poročilu. Navede se, da je skupno mnenje sestavljeno iz posamičnih mnenj, ki so izdelana tako kot zahteva "Sklep o podrobnejši obliki in najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila zavarovalnice". Skupno mnenje se poda upravi zavarovalnice (navede se naslovnik). V njem se opredelijo revidirani računovodski izkazi in pregled poslovnega poročila ter izjava o odgovornosti posloводства v podjetju in revizorjevi nalogi. Smotno je navajati tudi zakonsko podlago, kjer je podana zahteva, da revizor poleg poročila o revidiranju pripravi dodatek k poročilu o računovodskih izkazih.

Naslednji odstavek je odstavek o področju revizije, kjer revizor opisuje naravo revizije, se sklicuje na MSR oziroma druge ustrezne standarde in pravila v državi. Revizor v tem odstavku poda še opis dela, ki ga je opravil.

Revizor pripravi še odstavek s skupnim mnenjem, ki ga lahko porazdeli na točke, o katerih poroča po sklepu agencije, in kot zgled navajamo primer takšnega mnenja:

- Mnenje o tem, ali so računovodski izkazi s priložo resnična in poštena slika finančnega stanja zavarovalnice na dan XY, poslovnega izida in finančnega izida njenega poslovanja ter gibanja kapitala v tedaj končanem letu, kot to predpisujejo SRS.
- V drugi točki govori o tem, ali je stanje oblikovanih tehničnih rezervacij za obveznosti zavarovalnice na dan XY v vseh pomembnih pogledih primerno za zagotavljanje izpolnjevanja obveznosti iz sklenjenih zavarovalnih pogodb.
- V naslednji točki podaja mnenje o tem, ali sta stanje in struktura kritnega premoženja v vseh pomembnih pogledih skladni z zakonskimi zahtevami.
- Nato izraža mnenje, ali sta stanje in struktura premoženja kritnih skladov v vseh pomembnih pogledih skladni z zakonskimi zahtevami.
- V naslednji točki izpostavi, ali zavarovalnica v vseh pomembnih pogledih izpolnjuje pravila o obvladovanju tveganj.
- Nadaljuje s podajo mnenja, ali je služba za notranje revidiranje v vseh pomembnih pogledih primerno organizirana, ima primerno kadrovske zasledbo ter svoje delo opravlja skladno s strokovnimi načeli in standardi.
- Nato izrazi mnenje, ali zavarovalnica vodi poslovne knjige v vseh pomembnih pogledih, kot to predpisujejo SRS, ki jih je izdal Slovenski inštitut za revizijo, in v

vseh pomembnih pogledih upošteva Sklep o kontnem okviru za zavarovalnice SKL 2002 (Ur. l. RS, št. 92/2002).

- V naslednji točki razloži, ali informacijski sistem v vseh pomembnih pogledih ob upoštevanju trenutnega obsega poslovanja deluje skladno s poslovnimi cilji in učinkovito.
- Sledi mnenje o tem, ali zavarovalnica v vseh pomembnih pogledih pravilno in popolno obvešča javnost in Agencijo za zavarovalni nadzor ter le-tej v vseh pomembnih pogledih pravilno in popolno poroča.
- Zaključi s točko, kjer pove, ali zavarovalnica v vseh pomembnih pogledih uporablja ustrezne metode vrednotenja in računovodske politike.

Takšno mnenje revizor ustrezno opremi še z datumom poročila, revizorjevim naslovom in podpisom. Zavarovalnica pa je dolžna predložiti Agenciji za zavarovalni nadzor revizorjevo poročilo najkasneje v šestih mesecih po izteku koledarskega leta. V sklopu revizorjevega poročanja pri reviziji zavarovalnice mora revizor izdelati še pismo poslovodstvu, ki ga posreduje upravi zavarovalnice (Ur. l. RS, št. 6 -374/2001, zadnja sprememba Ur. l. RS, št. 129-5504/2003, člen 6). V pismu poslovodstvu revizor upravo seznani z ocenami in priporočili, ki jih je odkril med revizijo.

Pri poročanju zavarovalnice zakon podaja tudi zahtevo po objavi povzetka revidiranega letnega poročila najkasneje osem mesecev po preteku koledarskega leta oziroma v osmih dneh po sprejemu (Zzavar, Ur. l. RS, št. 102-4395-2004). Agencija predpiše podrobno vsebino takšnega povzetka. Ustrezno je, da povzetek pred izdajo skrajšanega mnenja pregleda revizor. Če je zavarovalnica predmet konsolidacije, mora revizor izdelati tudi ustrezna konsolidirana poročila in konsolidirana poročila za objavo.

Revidiranje zavarovalnice vsebuje določene posebnosti, a vendar velja, da tako kot pri drugih družbah tudi pri zavarovalnicah revizor prevzema ogromno odgovornost do naročnika in javnosti z izdajo revizorjevega poročila, zato je dolžen opraviti revizijske postopke in pripraviti svoje poročilo neodvisno, strokovno in z dolžno poklicno skrbnostjo.

5.4. Prehod na nove standarde poročanja – SRS 2006

Mednarodna računovodska stroka v zadnjih letih hitro spreminja Mednarodne računovodske standarde (MRS) ter sprejema in tudi spreminja Mednarodne standarde računovodskega poročanja (MSRP). Razloge za takšno delovanje je iskati v odločitvi Evropske unije, da predpiše vsem družbam, ki so uvrščene na organizirane trge vrednostnih papirjev v Evropski uniji, za njihove konsolidirane izkaze uporabo MSRP (Vezjak, 2006, str. 1). Tudi računovodska stroka v Sloveniji se prilagaja intenzivnosti delovanja mednarodnih tokov in je po štirih letih uporabe prenovljenih standardov (SRS 2002) uvedla nove (SRS 2006). Le-ti so v ključnih področjih usklajeni z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP

2005). Prenovljeni slovenski standardi (SRS 2006) so se začeli uporabljati s 1. januarjem 2006 in prinašajo določene novosti na področju temeljnih pravil računovodenja. Novi standardi so z omenjenim datumom stopili v veljavo tudi za zavarovalnice.

Prehod na nove standarde je zahteval od zavarovalnih družb, da so ugotovile in vpeljale razlike med starimi standardi (SRS 2002) in novimi SRS (2006). V zavarovalnicah se pričakuje največje spremembe na področju finančnih naložb, kjer morajo zavarovalnice sprejeti politiko uvrščanja posamezne naložbe v ustrezno skupino in način vrednotenja naložbe. Družbe morajo narediti tudi ustrezne prilagoditve ostalih postavk na 1. januar 2006, ustrezno zapisati izbor politik vrednotenja teh postavk ter zagotoviti ustrezne spremembe informacijskih sistemov spremljanja in evidentiranja poslovnih dogodkov. Ker novosti že veljajo in bodo predmet revidiranja zavarovalnic za poslovno leto, ki se bo končalo 31. decembra 2006, v nadaljevanju nizamo nekatere pomembnejše novosti SRS 2006, ki so pomembne za ugotavljanje poslovnega izida in davčne osnove v zavarovalnicah.

a. Novosti na področju opredmetenih osnovnih sredstev

O opredmetenih osnovnih sredstvih (v nadaljevanju OOS) govori SRS 1, ki ni doživel veliko sprememb, saj je bil v veliki meri že usklajen z MRS 16 in drugimi MRS ter MSRP. Najpomembnejša sprememba je gotovo pri prevrednotevanju osnovnih sredstev, spremembe se nanašajo tudi na ugotavljanje nabavne vrednosti OOS, kjer je treba omeniti predvsem spremembo, ki se nanaša na vključitev stroškov razgradnje, odstranitve in obnovitve nahajališča sredstev ter podobnih stroškov v nabavno vrednost. Tako določljiva nabavna vrednost bo vplivala na amortizirljivo osnovo in seveda tudi na stroške amortizacije ter posredno na davčno osnovo in poslovni izid. Po novem SRS 10.43. pa bo morala družba za ta ocenjen strošek oblikovati rezervacije.

Novi SRS 1.11. na novo opredeljuje razčlenitev nabavne vrednosti OOS in velja samo za OOS z visoko nabavno vrednostjo. Pomeni pa, da je treba celotno nabavno vrednost razporediti na sestavne dele in obračunavati vsakega posebej, če imajo sestavni deli različne dobe koristnosti. V SRS 1 je jasno zapisano tudi določilo, da mora prevzemna družba priznavati sredstva prevzete družbe po njihovi pošteni vrednosti.

Med največjimi novostmi so SRS 1.24.–1.34., ki govorijo o prevrednotevanju OOS. Po priznanju OOS se lahko družba za merjenje odloči ali za model nabavne vrednosti ali model prevrednotevanja. Model nabavne vrednosti pomeni, da je treba OOS razvidovati po njegovi nabavni vrednosti, zmanjšani za amortizacijski popravek vrednosti in nabrano izgubo zaradi oslabitve (SRS 1.24.). Model prevrednotevanja OOS pride v upoštevanje predvsem pri tistih sredstvih, ko zunanji dejavniki vplivajo na višjo vrednost sredstev; pričakujemo lahko, da ga bomo srečevali predvsem pri zemljiščih in nepremičninah. Izhodišče pri ocenjevanju je tržna vrednost sredstva, ki jo ugotavljajo pooblaščen ocenjevalci vrednosti. Učinek iz

prevrednotenja OOS se lahko po SRS 1.28. prenese neposredno v kapital sorazmerno z obračunom amortizacije oziroma najkasneje ob odpravi priznanja OOS.

SRS 1.18. govori o metodah amortiziranja. Družbe, ki so doslej uporabljale metodo rastočega časovnega amortiziranja, jo bodo morale spremeniti, ker slednja po novih SRS ni dovoljena.

SRS 1.47. dovoljuje, da se OOS, katerih posamična vrednost ne presega 500 evrov, lahko izkazujejo skupinsko kot drobni inventar, drobni inventar, katerega vrednost ne dosega 500 evrov, se lahko razporedi med material.

Med novostmi omenimo še nekratkoročna sredstva za prodajo. Novost se nanaša na tista sredstva, ki jih ima družba namen odtujiti v 12 mesecih in jih ne uporablja. Takšna sredstva mora razporediti med nekratkoročna sredstva za prodajo.

b. Novosti na področju neopredmetenih sredstev

Med novostmi omenimo organizacijske stroške, nastale pred začetkom poslovanja, proizvodjanja oziroma opravljanja storitev, ki niso več razvrščeni med neopredmetena sredstva. Pomembna novost je, da bo družba morala razporejati neopredmetena sredstva na tista z dokončnimi in tista z nedokončnimi dobami koristi. Prva se amortizirajo, druga pa ne. SRS 2.30. pa bo omogočil tudi prevrednotevanje neopredmetenih sredstev zaradi okrepitve po modelu poštene vrednosti, kar po starih standardih ni bilo mogoče.

c. Novosti na področju finančnih naložb

Finančne naložbe (SRS 3), dolgoročne in kratkoročne, v novih standardih obravnava en sam standard.

Novosti se nanašajo na razvrstitev dolgoročnih finančnih naložb v eno izmed štirih skupin:

- finančna sredstva, izmerjena po poštenu vrednosti, prek poslovnega izida,
- finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo,
- posojila in terjatve ali
- za prodajo razpoložljiva finančna sredstva.

Pomembno je vedeti, da je od razvrstitve finančnih naložb po začetnem pripoznanju odvisno tudi kasnejše merjenje in vrednotenje. Hkrati je razporeditev tudi dolgoročna, saj finančnih naložb praviloma kasneje družba ne more prerazporejati.

Glede kasnejšega merjenja finančnih naložb SRS 3 določa, da je treba po začetnem pripoznanju finančna sredstva in izpeljane inštrumente, ki so finančna sredstva, prevrednotiti in izmeriti po poštenu vrednosti. Izjema velja za posojila in terjatve iz finančnih naložb v

posesti do zapadlosti v plačilo, ki se izmerijo po odplačni vrednosti po metodi efektivnih obrestnih mer. Izjema je tudi za finančne naložbe v kapitalske inštrumente, za katere ni objavljene cene na delujočem trgu in katerih poštene vrednosti ni mogoče izmeriti. SRS 3 določa tudi pripoznavanje dobičkov in izgub zaradi prevrednotevanja; ta se pripozna kot v poslovnem izidu prek finančnih prihodkov in odhodkov za finančna sredstva oziroma dobička ali izgube neposredno v kapitalu kot presežek iz prevrednotevanja.

Pomembna novost pri finančnih naložbah je tudi vrednotenje teh v odvisnih podjetjih, saj novi SRS vrednotenja finančnih naložb v odvisna, skupaj obvladana in pridružena podjetja ne bodo več dopuščali po kapitalski metodi. Vrednotile naj bi se po nabavni vrednosti in izjemoma po pošteni vrednosti.

d. Novosti na področju naložbenih nepremičnin

SRS 6 je nov standard, ki obravnava samo naložbene nepremičnine.

e. Novosti na področju zalog

Med novostmi, ki se nanašajo na zaloge, izpostavljamo opustitev metode lifo kot dovoljene metode.

f. Novosti na področju kapitala

Standard, ki obravnava kapital, je precej skrajšan, na novo določa pravila odprave presežka iz prevrednotevanja kot posledice prevrednotevanja OOS, neopredmetenih sredstev in finančnih naložb. Novi SRS 8 predvideva tudi, da so odkupljene lastne delnice in poslovni deleži sestavni del celotnega kapitala ter se obravnavajo kot njegov popravek.

g. Novosti na področju terjatev in obveznosti

Na področju terjatev je novost, da med kratkoročne terjatve spadajo tudi tiste, ki so daljše od leta dni, če je poslovni cikel podjetja daljši od leta dni. Novost je posebna vrsta terjatev za odloženi davek. Spremenila se je zahteva, kdaj se terjatev izkaže kot dvomljiva. V zvezi z dvomljivimi terjatvami je črtana domneva, da bo terjatev poravnana v rednem roku. Pomembna novost pa je predvsem na področju merjenja, ko se terjatve merijo po odplačni vrednosti, praviloma po metodi efektivnih obrestnih mer in ne več po dejanskih obrestih. Med dolgoročnimi dolгови se pripoznavajo tudi obveznosti za odloženi davek. Novost je tudi pri merjenju dolgov, ki se merijo po odplačni vrednosti po metodi efektivnih in ne dejanskih obrestih.

h. Novosti na področju rezervacij in pasivnih časovnih razmejitev

SRS 10 je preimenovan v Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve. Standard opredeljuje, da se rezervacije oblikujejo za sedanje obveze, ki izhajajo iz obvezujočih preteklih dogodkov in se bodo po predvidevanjih poravnale v obdobju, ki ni z gotovostjo določeno, ter katerih velikost je mogoče zanesljivo oceniti. Standard našteva med rezervacijami:

- za reorganizacijo,
- pričakovane izgube iz kočljivih pogodb,
- dana jamstva,
- obveznosti razgradnje in ponovne vzpostavitve opredmetenih osnovnih sredstev,
- pokojnine, jubilejne nagrade, odpravnine ob upokojitvi.

Dolgoročno odloženi prihodki so po novem dolgoročne časovne razmejitve in ne sodijo več med rezervacije.

i. Novosti pri prihodkih in odhodkih

V novih SRS so črtane določbe o nepripoznavanju prihodkov, če ni mogoče oceniti datuma plačila in če obstaja dvom o velikosti za dana jamstva ob prodaji. Novi SRS 18 dodaja pogoje za izkazovanje prihodkov od prodaje, dodana so določila glede pripoznavanja prihodkov po pogodbah o gradbenih delih glede na stopnjo dokončanosti storitev na dan bilance stanja.

Standardi, ki se nanašajo na stroške in odhodke, so spremenjeni v smeri odražanja spremenjenega vrednotenja sredstev in obveznosti (Vezjak, 2006, str. 5).

j. Novosti na področju računovodskih izkazov

Spremenjena je oblika bilance stanja.¹⁸ Ni več gibljevih in stalnih sredstev, temveč dolgoročna in kratkoročna. V izkazu poslovnega izida so namesto izrednih prihodkov in odhodkov drugi prihodki in odhodki, dodana je postavka za odložene davke in le ena postavka opredeljuje davek iz dobička. Izkaz denarnih tokov je preimenoval prej izkaz finančnega izida, spremenjena je neposredna metoda sestavljanja izkaza in oblika izkaza. Pri izkazu gibanja kapitala pa je delno spremenjena oblika, zamenjani sta različici I in II.

Zgoraj smo omenili samo nekatere novosti, na katere bodo morale biti pozorne zavarovalnice pri uvajanju novih SRS, hkrati pa bodo morale ustrezno tem standardom zavarovalnice spremeniti tudi svoje notranje akte.

¹⁸ V prilogi 8 k magistrskemu delu predstavljamo obliko izkaza bilance stanja, kot jo predvidevajo novi SRS 2006.

6. Smeri razvoja pri računovodskem poročanju zavarovalnic v letu 2007

Prvo poročanje po MSRP mora zavarovalnica sestaviti za poslovno leto, ki se začne 1. januarja 2007 (Sklep Agencije za zavarovalni nadzor o prvi sestavi računovodskih poročil zavarovalnic po Mednarodnih standardih računovodskega poročanja, Ur. l. RS, št. 10/05).

Za zavarovalnice je pomembna predvsem uporaba MSRP 4 – Zavarovalne pogodbe (v nadaljevanju MSRP 4), vendar pa morajo zavarovalnice pri računovodenju upoštevati določila vseh standardov (MSRP) in ne zgolj MSRP 4. Za zavarovalnice je predvsem pomemben še MRS 39 – Finančni instrumenti: pripoznavanje in merjenje (v nadaljevanju MRS 39), ki ureja merjenje in pripoznavanje finančnih naložb.

MSRP 4

MSRP 4 se uporablja za zavarovalne pogodbe, ki jih izdajajo podjetja, za sklenjene pozavarovalne pogodbe in za izdane finančne instrumente z možnostjo diskrecijske udeležbe¹⁹ (Prelog, 2005, str. 10).

MSRP 4 je prvi mednarodni standard računovodskega poročanja, ki naj bi uredil računovodenje, značilno za zavarovalno dejavnost. Projekt razvoja tega standarda se je začel v letu 1997. Leta 1999 je Strokovni odbor za področje zavarovalništva pri IASC (Insurance Steering Committee) pripravil prvi osnutek tega standarda. Javno povabilo k podajanju pripomb na omenjeni osnutek je sprožilo številne komentarje različnih organizacij in institucij (Dickinson, 2003), in ker je postalo očitno, da do 1. januarja 2005 dokončne verzije tega standarda zaradi množice pomislekov, ki so se nanašali predvsem na uporabo poštene vrednosti pri merjenju sredstev in obveznosti (Fialka, 2006), ne bo mogoče izdelati, se je odbor odločil, da se uredi področje računovodenja zavarovalnih pogodb v dveh fazah.

Prva faza razvoja se je končala marca 2004 z izdajo MSRP 4, ki je bolj ali manj namenjen zgolj opredelitvi zavarovalnih pogodb. Druga faza razvoja, v katero se je odmaknilo tudi poglobljeno vprašanje ureditve merjenja sredstev in dolgov, ki nastanejo s sklenitvijo zavarovalnih pogodb, naj bi se končala v najmanj treh letih, za implementacijo pa bi potrebovali še približno dve leti (Sanders, 2004, str. 33). Omenjeni standard je torej pričakovati nekje v letu 2010.

Večina zavarovalnih analitikov meni, da je prva faza razvoja MSRP korak v pravo smer, čeprav standard računovodsko poročanje izboljšuje le v manjši meri, analitiki izpostavljajo

¹⁹ Po MSRP 4 je diskrecijska udeležba pogodbeni pravica do dodatnih ugodnosti, ki jih prejme upravičenec k že zajamčenim ugodnostim. To so tiste ugodnosti, za katere je verjetno, da so pomemben delež v celotnih pogodbenih ugodnostih. Tiste ugodnosti, za katere znesek in okvir določi zavarovatelj, in tiste ugodnosti, ki

večji pomen obsežnejšim in dodatnim razkritjem, ki jih prinaša omenjeni standard (Finn, 2005, str. 3). IASB je v prvi fazi razvoja MSRP 4 opredelil zavarovalne pogodbe za podjetja, ki te pogodbe izdajajo.

Zavarovalna pogodba je pogodba, po kateri ena stranka (zavarovatelj) prevzame pomembno zavarovalno tveganje od druge stranke (imetnik police) tako, da se strinja, da bo imetniku police povrnila škodo, ki bi jo le-ta utrpel v določenem negotovem bodočem dogodku (zavarovalni dogodek) (Uredba 2236/2004/EC).

Zavarovalna pogodba je torej le tista pogodba, ki prinaša pomembno zavarovalno tveganje. MSRP 4 kot zavarovalno tveganje opredeljuje tisto tveganje, ki ni finančno tveganje²⁰ in je preneseno z imetnika pogodbe na zavarovatelja. Pogodba, ki zavarovatelja izpostavlja le finančnemu tveganju brez pomembnega zavarovalnega tveganja po MSRP 4 ni zavarovalna pogodba. Zavarovalno tveganje pa je pomembno samo, če bi zavarovalni dogodek povzročil, da bi moral zavarovatelj plačati pomembne dodatne zneske, po kakršnemkoli scenariju, razen tistih, ki ne vključujejo trgovalne sestavine (Prelog, 2005 str. 15). Zavarovalnica mora torej po MSRP 4 na ravni vsake sklenjene posamezne pogodbe presoјati, ali je slednja zavarovalna in ali vsebuje pomembno zavarovalno tveganje, razen pri homogenem portfelju pogodb. Zavarovalnica klasificira zavarovalne pogodbe tudi glede na to, ali vsebujejo varčevalne in zavarovalne komponente, in če vsebuje obe komponenti, se pomembnost prenosa tveganja presoјa z vidika zavarovalne komponente (Fialka, 2006). Pogodba, ki jo zavarovalnica enkrat klasificira kot zavarovalno, ostaja zavarovalna pogodba vse, dokler ni ukinjena oziroma se ne iztečejo vse pravice in obveznosti iz takšne pogodbe. Pogodba, ki je ob sklenitvi razvrščena v skupino finančnih instrumentov (uporaba MRS 39), je lahko kasneje klasificirana kot zavarovalna pogodba (Edey et al., 2004, str. 14).

Klasifikacijo zavarovalnih pogodb in s tem izbiro uporabe ustreznega računovodskega standarda (MSRP 4 ali MRS 39) lahko prikazujemo z odločitvenim drevesom. Primer takšnega odločitvenega drevesa predstavljamo v prilogi 7.

Kot smo že omenili, je IASB računovodenja zavarovalnih pogodb prenesel v drugo fazo razvoja MSRP 4 in zato je bila glede merjenja tehničnih rezervacij sprejeta zgolj začasna rešitev, ki pravi, da lahko zavarovalnice ohranijo metodo vrednotenja, ki je bila v veljavi ob prvi uporabi MSRP, in ne smejo na novo vpeljati metod, ki bi bile za uporabnika računovodskih izkazov manj ustrezne in zanesljive (MSRP 4.25.). Ta odločitev vodi v razmišljanje, da se vrednotenje tehničnih rezervacij v zavarovalnicah ne bo bistveno spremenilo kljub uvedbi MSRP 4 in bodo slednje še vedno vrednotene po izvorni vrednosti (Moerrec, 2006, str. 8). Ker mora zavarovalnica poleg MSRP 4 hkrati upoštevati tudi MRS 39

pogodbeno temeljijo na uspešnosti določene skupine pogodb, iztrženih naložbenih donosov in poslovnem izidu podjetja (Uredba 2236/2004/EC).

²⁰ Finančno tveganje je tveganje potencialne bodoče spremembe ene ali več določenih obrestnih mer, cene finančnega instrumenta, cene blaga, deviznega tečaja, indeksa cen ali tečajev, kreditnega tveganja ali kreditnega indeksa oziroma druge spremenljivke, če v primeru nefinančne spremenljivke taka spremenljivka ni značilna za eno od pogodbениh strank (Uredba 2236/2004/EC).

na stani naložb in ker ta standard predvideva zelo ostra merila za vrednotenje naložb po odplačni vrednosti (kar pomeni, da bodo zavarovalnice večino naložb vrednotile po pošteni vrednosti), lahko uporaba MSRP vodi do neusklajenosti računovodskih metod vrednotenja (angl. accounting mismatch).

MRS 39

V bilanci stanja zavarovalnice so najpomembnejša postavka naložbe. MRS 39 določa, da mora družba, ki uporablja MSRP vsa finančna sredstva, naložbe razvrstiti v štiri skupine:

- finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti preko poslovnega izida,
- finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo,
- finančne naložbe v posojila in terjatve ter
- za prodajo razpoložljiva finančna sredstva.

MRS 39 tudi določa, da se morajo finančne naložbe iz druge in tretje alineje meriti po metodi nabavne vrednosti. Finančna sredstva iz prve in zadnje alineje se merijo po metodi poštene vrednosti. Nadalje je MRS 39 tudi izjemno restriktiven pri določilih razporejanja finančnih naložb v eno izmed omenjenih skupin. MRS 39.9. določa, da podjetje v skupino naložb, ki jih drži do zapadlosti v plačilo in se vrednotijo po odplačni vrednosti, ne sme razporediti tistih naložb, ki jih je v tekočem ali predhodnih dveh poslovnih letih prodalo ali prerazvrstilo več kot pomemben znesek takšen finančne naložbe v posesti do zapadlosti pred njihovo zapadlostjo. Moerčeva (2006, str. 5) v strokovnem članku tako ugotavlja, da zavarovalnice v veliki večini držijo naložbe v pretežni meri do zapadlosti v plačilo in bi jih zavarovalnice kot takšne lahko vrednotile po odplačni vrednosti, hkrati pa opozarja na naravo poslovanja zavarovalnice, ki zavarovalnici onemogoča, da ne bi v triletnem obdobju prodala vsaj dela istovrstnih vrednostnih papirjev. Zato se utemeljeno pričakuje, da bodo zavarovalnice večino svojih naložb razporedile v skupino, kjer je potrebno vrednotenje po pošteni vrednosti.

Prehod zavarovalnic na MSRP naj bi torej prinesel težko pričakovano primerljivost računovodskih izkazov med zavarovalnicami različnih držav Evropske unije. Fialka (2006) meni, da računovodski izkazi zavarovalnic, ki danes ne uporabljajo MSRP, zelo malo povedo o resničnem finančnem položaju zavarovalnic, in svojo ugotovitev utemeljuje z uporabo tradicionalnih metod vrednotenja predvsem zavarovalnih obveznostih. Po avtorjevem mnenju se zavarovalne obveznosti zavarovalnic večinoma vrednotijo z uporabo metod, ki ne upoštevajo spreminjanja obrestnih mer (izvirni vrednosti), medtem ko so sredstva vrednotena ob upoštevanju sprememb obrestnih mer na trgu (pošteni vrednosti) in takšno vrednotenje lahko povzroči potvarjanje ekonomske stvarnosti. Fialka (2006) poudarja, da MSRP ponujajo rešitev neusklajenega merjenja sredstev in obveznosti v zavarovalnicah, ter pri tem omeni tudi pomanjkljivost MSRP 4, ki v svoji dosednji fazi še dopušča uporabo obstoječih

računovodskih usmeritev tudi po uvedbi MSRP. Na tej točki se avtor približa mnenju (Moerec, 2006), da tudi uvedba MSRP v zavarovalnicah ne bo privedla do primerljivosti računovodskih izkazov med zavarovalnicami, ampak bo prinesla zaradi dopustnih neusklajenosti računovodskih metod vrednotenja tudi nezaželeno nihanje kapitala zavarovalnic.

Med pomembnimi izboljšavami, ki jih uporabnikom računovodskih izkazov prinašajo MSRP, so zahtevana številna razkritja, vendar velja pri tem opozoriti, da se bodo tudi uporabniki izkazov moral ustrezno izobraziti, da bodo natančno razumeli razkritja in da se bodo lahko ustrezno odločali.

7. Sklepne ugotovitve

V magistrskem delu smo obdelali posebnosti, ki se nanašajo na zunanje revidiranje zavarovalnic. Revidiranje zavarovalnice smo predstavili s teoretičnega in praktičnega vidika, pri tem smo se posvetili predvsem posebnostim predmeta revidiranja, ciljem, tehnikam in postopkom revidiranja pa podrobneje v tistih delih, ki se razlikujejo od revidiranja drugih družb.

Zaključimo lahko, da je zavarovalna dejavnost pomembna tako za posameznika kot tudi družbo kot celoto. Prednosti, ki jih prinaša zavarovancu, so odpravljanje tistih groženj gospodarskega obstoja subjektov, ki izvirajo iz nastopa naključne škode. Zavarovancu zavarovanje povečuje kreditno sposobnost in zanj pomeni enakomerno razporejanje odhodkov med leti. Prenos tveganja opravi zavarovanec s sklenitvijo zavarovalne pogodbe, v kateri je opredeljena cena za prevzem tega tveganja ali premija.

Posebnost predmeta revizije predstavlja za revizorja posebne okoliščine, ki jih mora upoštevati pri revidiranju zavarovalnice. Pri načrtovanju se mora revizor zavedati, da v knjigovodstvu zavarovalnic obstaja več področij, ki jih pokriva pomožno knjigovodstvo; to so premije, provizije, škode, naložbe, so- in pozavarovanje ter obratovalni stroški. Revizor izhaja iz dejstva, da je knjigovodstvo močno računalniško podpora, predvsem pri obračunavanju premij, fakturiranju in spremljanju terjatev, obračunavanju provizij in spremljanju škod. Revidiranje zavarovalnic zahteva od revizorja poznavanje posebnega kontnega okvira zavarovalnic in posebnih shem za računovodske izkaze. Revizorjevi postopki morajo upoštevati, da je delitev stroškov na stroškovna mesta v zavarovalnicah razmeroma enostavna, ugotavljanje stroškov po stroškovnih nosilcih (zavarovalnih vrstah) pa z izjemo stroškov zavarovalnih storitev izjemno zahtevno. Med pomembnejšimi sredstvi so naložbe zavarovalnice in revizor se mora zavedati, da izgube v naložbeni dejavnosti ne nastajajo zaradi tega, ker naprave niso ustrezno izkoriščene ali ker se zaloge ne prodajajo po planu, temveč zaradi neugodnih razmer na trgu vrednostnih papirjev, nepremičnin ..., in zato mora imeti zavarovalnica predvsem netvegano strukturo naložb, ki je podvržena močni

regulativi države. Posebnost zavarovalnice je tudi posebno podjetniško tveganje, da zavarovalnica ne bo sposobna poravnati obljub iz obstoječih pogodb, v okoliščinah porasta odhodkov oziroma izplačila škod, saj so v pogodbah fiksno določene premijske cene.

Revizor v zavarovalnici uporablja revizijske postopke, ki prinašajo zadostne in ustrezne dokaze o informacijah, ki izhajajo iz specifičnih transakcijskih ciklov v zavarovalnici. Ugotovili smo, da so specifični cikli v zavarovalnici cikli obračunavanja in plačila premij, obračunavanja in izplačila škod, pozavarovanja, finančnega nalaganja in cikel tehničnih rezervacij. Ugotovili smo tudi, da so prvi trije cikli visoko rutinirani, in zato je priporočljivo v teh ciklih preverjati sistem delovanja notranjih kontrol. Ti transakcijski cikli v zavarovalnicah običajno vsebujejo visoko raven učinkovitih kontrol, ki zmanjšujejo subjektivnost pri ocenjevanju. Priporočljivo je, da se kontrola ustroja notranjih kontrol v omenjenih ciklih izvaja na letni ravni in v fazi predrevizijskih postopkov, kot dopolnilo gotovosti oziroma k zmanjševanju revizijskega tveganja pa naj se v končni reviziji uporabijo analitični revizijski postopki. Ugotovili smo tudi, da revizor pri preverjanju ustreznosti delovanja ustroja notranjih kontrol vključuje visokospecializirano znanje strokovnjakov za informacijske sisteme.

Revidiranje naložbenega cikla ni bistveno drugačno od običajnih revizijskih postopkov. Revizor mora v tem delu pozornost posvetiti predvsem pravilnosti in popolnosti poročanja. V revizijah za poslovno leto 2006 in poslovno leto 2007 bo revizorjevo preverjanje podatkov, ki se nanašajo na naložbe, zahtevalo poznavanje novih SRS 2006 in MSRP, ki na področje finančnih naložb v zavarovalnicah vnašajo precejšnje spremembe.

Enako velja tudi za revidiranje tehničnih rezervacij, kjer pa revizor običajno vključuje znanje strokovnjakov oziroma aktuarjev. Poleg omenjenih znanj revizor preverja tehnične rezervacije tudi z uporabo analitičnih postopkov, revidiranja notranjih kontrol in redkeje postopkov revidiranja podatkov; odvisno od vrste tehnične rezervacije.

Med posebnostmi revidiranja zavarovalnice moramo izpostaviti še revizijsko poročanje. V splošnem revizijsko poročanje določa 24. člen Zakona o revidiranju, Mednarodni standardi revidiranja, uporabljeni računovodski standardi, ZGD ter za zavarovalnice poleg omenjenih zakonov in standardov še Zakon o zavarovalništvu in njegovi podzakonski akti oziroma sklepi Agencije za zavarovalni nadzor, ki revizorju nalagajo dodatne zahteve pri poročanju.

Podrobnejšo obliko in vsebino revizijskega pregleda in poročila določi po Zakonu o zavarovalništvu Agencija za zavarovalni nadzor, ki opredeljuje, da revizor izdela dodatek k poročilu o računovodskih izkazih z natančno predpisano vsebino in obliko, ki se nanaša na poročanje in podajanje mnenja o: stanju in spremembah tehničnih rezervacij, stanju in strukturi naložb kritnega premoženja, stanju in strukturi naložb kritnega sklada, izpolnjevanju pravil o obvladovanju tveganj, delovanju notranje revizije, načinu vodenja poslovnih knjig, kakovosti informacijskega sistema, pravilnosti in popolnosti obvestil in poročil Agenciji za

zavarovalni nadzor ter o vrednosti bilančnih in zunajbilančnih postavk ter računovodskih politikah.

Empirično revizijo zavarovalnice smo prikazali na primeru revizije računovodskih izkazov za poslovno leto, ki se je končalo 31. decembra 2005, ko so zavarovalnice v Sloveniji uporabljale še večinoma SRS 2002. Revizija računovodskih izkazov za poslovno leto 2006 bo temeljila na izkazih, ki bodo sestavljeni po SRS 2006. Slednji prinašajo določene novosti tudi v revidiranje zavarovalnic. Ker pa so SRS 2006 v veliki meri usklajeni z MSRP, je treba izpostaviti predvsem obsežen projekt prehoda zavarovalnic na uporabo MSRP za poslovno leto 2007. Projekt prehoda na MSRP bo zahteval veliko pripravljalnega dela in časa vseh služb in področij v zavarovalnici. Zato je priporočljivo, da zavarovalnice pripravijo ustrezen načrt prehajanja na MSRP, pri tem pa se morajo zavedati, da je začetek poročanja za poslovno leto 2007 bližje, kot se sprva zdi, saj mora družba ustrezno pripraviti tudi primerjalne podatke, ki pa so podatki poslovnega leta 2006.

Osnovna revizorjeva odgovornost pri revidiranju zavarovalnice je odgovornost do javnosti in tudi do naročnika. To odgovornost revizor prevzame z izdajo revizorjevega poročila in za prevzem tako velike odgovornosti mora opraviti vse ustrezne revizijske postopke z najvišjo mero poklicne skrbnosti in neodvisnosti.

8. Literatura in viri

Literatura

1. Arens A. Alvin et al.: Auditing and Assurance Services. Tretja izdaja. New Jersey : Prentice Hall. 2005. 791 str.
2. Bergoč Iris: Problematika uveljavljanja SRS 32 v slovenske zavarovalnice. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 49 str.
3. Black Kenneth, Skipper Harold D.: Life Insurance. London : Prentice Hall, 1994. 1064 str.
4. Black Kenneth, Skipper Harold D.: Life and Helth Insurance. London : Prentice Hall, 1999. 1072 str.
5. Boh Martina: Naložbe zavarovalnic in bank. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1997. 45 str.
6. Boncelj Jože: Zavarovalna ekonomika. Maribor : Obzorja, 1983. 351 str.
7. Brahini Philippe et al.: The Impact of IFRS on the Insurance Industry. Sigma, Zurich : Swiss Re, 2004. 34 str.
8. Coleman Tony et al.: Classification of Contracts Issued by Insurers under IFRS. IAA, 2004. 21 str.
9. Corl Dušan: Prilagajanje slovenskih zavarovalnic zahtevam Evropske unije. Ljubljana : Ekonomska fakulteta. 1999, str. 37.
10. Cummins D. J. et al.: Changes in the Life Insurance Industry Efficiency. Technology and Risk Management. Boston : Kluwer Academic Publisher, 1999, 348 str.
11. Donald H. Taylor et al.: Auditing. Šesta izdaja. New York : John Wiley and Sons, 1994. 1023 str.
12. Dorfman M. S.: Risk Management & Insurance. New Jersey : Prentice Hall, 1994. 496 str.
13. Ennsfellner K. C.: Insurance Management. Post Graduate Actuarial Insurance Course, Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1997. 47 str.
14. Finn Alex et al.: Making Sense of IFRS. Pricewaterhouse Coopers, 2005. 12 str.
15. Flis Slavko: Ekonomika zavarovalnice I. in II. del, prvine zavarovanja, organizacija in poslovanje zavarovalnic. Zbrani spisi o zavarovanju, III. knjiga. Ljubljana : Pozavarovalnica Sava, Zavarovalnica Triglav, 1995b. 416 str.
16. Flis Slavko: Obratoslovje individualnega zavarovanja. Zbrani spisi o zavarovanju, II. knjiga. Ljubljana : Pozavarovalnica Sava, Zavarovalnica Triglav, 1995a. 357 str.
17. Glaser Kenneth: Auditing. Second edition. Oxford : Clays Ltd., 1993. 450 str.
18. Grobler Andrej: Predlog nove organizacijske strukture v sektorju osebnih zavarovanj Zavarovalnice Triglav. Ljubljana : Ekonomska fakulteta v Ljubljani, 2001. 101 str.
19. Gutteman S.: Expenses and Pricing. Maui Spring Meeting, June 1998, 25 str.
20. Hayes Rick et al.: Principles of Auditing. Second edition. London : Prentice Hall, 2005. 692 str.

21. Harrington S.E. et al.: Risk Management and Insurance. Druga izdaja. Boston : R.R. Donnelly & Sons Company, 1993. 970 str.
22. Hartman Rastko: Dinamični učinki integracije in drugih sprememb v okolju na zavarovalstvo Evropske skupnosti. Doktorska disertacija. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1994. 228 str.
23. Hermanson Roger et al.: Auditing Theory and Practice. Six Eddition. Boston : R.R. Donnelly & Sons Company, 1993. 907 str.
24. Hubbard Thomas D. et al.: Auditing. Houston : Dame Publication, 1986. 919 str.
25. Ivanko Štefan: Raziskovanje in projektiranje organizacije. Kranj : Moderna organizacija, 1992. 410 str.
26. Ivanko Štefan: Razvoj in spreminjanje organizacije. Portorož : Visoka strokovna šola za podjetništvo, 1999. 216 str.
27. Ivanko Štefan: Strukture in procesi v organizaciji. Ljubljana : Visoka strokovna šola za podjetništvo, 1999. 297 str.
28. Kolarič Katarina: Revizijsko preverjanje delovanja notranjih kontrol in vplivov (ne)delujočih notranjih kontrol na velikost vzorca preverjanja podatkov. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2003. 6 str.
29. Koletnik Franc: Notranje kontroliranje in revidiranje poslovanja podjetji. Revizor. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1991, 2/91, str. 28–52.
30. Koletnik Franc: Proučevanje (analiziranje) računovodskih izkazov. Maribor : Ekonomsko-poslovna fakulteta. 2006. 393 str.
31. Končan Miro: Trženje osebnih in premoženjskih zavarovanj na slovenskem zavarovalnem trgu. Doktorska disertacija. Ljubljana. 1994. 311 str.
32. Korošec Lavrič Simona: Revizijsko preverjanje delovanja notranjih kontrol in vplivov (ne)delujočih notranjih kontrol na velikost vzorca preverjanja podatkov. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2003. 11 str.
33. Marolt Gaber: Lastninsko preoblikovanje zavarovalnic – primer Zavarovalnice Triglav. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 45 str.
34. Medved Darko: Analiza možnosti obvladovanja stroškov v zavarovalnicah – primer življenjske zavarovalnice. Doktorska disertacija. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 261 str.
35. Moerec Barbara: Primerjalna presoja informacijske vrednosti izkaza stanja in izkaza poslovnega izda slovenskih zavarovalnic in zavarovalnic izbranih družb. Ljubljana : Ekonomska fakulteta. 2003. 78 str.
36. Pavliha Marko: Zavarovalno pravo. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 2000, 371 str.
37. Prelog Irena: Klasifikacija in vrednotenje zavarovalnih pogodb življenjskih zavarovanj v skladu z novimi mednarodnimi standardi in njihov vpliv na računovodenje v slovenskih zavarovalnicah. Ljubljana : Ekonomska fakulteta. 2005. 88 str.
38. Probert T.: Product development process. Product Development Processes in Life Insurance. Zurich: Swiss Re, Seminar program. 2001. 84 str.

39. Puharič Krešo: Gospodarsko pravo z osnovami prava. Ljubljana. 1997, 235 str.
40. Rutar Katja: Zavarovalništvo v Republiki Sloveniji. Ljubljana : Ekonomska fakulteta. 2003. 48 str.
41. Stern L. N. et al.: Product Development Efficiency. Tillinghast – Towers Perrin. 1997. 29 str.
42. Tisaj Darko: Pentagonalni model in zavarovalnica. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1999. 92 str.
43. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1996. 406 str.
44. Turk Ivan: Pojemovnik računovodstva, financ in revizije. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2002. 1082 str.

Viri

1. Arthur Phil: The Joint Project to Revisit the Conceptual Framework. Global Eye on IFRS. Ernest & Young, 2005.
2. Auditing Insurance Companies, interna dokumentacija Deloitte & Touche.
3. Clark Peter: Filling the Gap. Accounting magazine, junij 2004, str. 86–87.
4. Audit Manual, interna dokumentacija Deloitte & Touche.
5. Drobnič Boris, Hieng Romana: Predstavitev temeljnih značilnosti posameznih mednarodnih standardov računovodskega poročanja, II del. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2004.
6. Fialka Jiri: Zavarovalniški izkazi bodo po novem za uporabnika večji izziv. Ljubljana. 2006, Finance, št. 103/2006.
7. Fialka Jiri: Translation of Slovene Insurance-companies to IFRS. Ljubljana : Deloitte & Touche, 2006.
8. First Non-Life Co-ordination Directive 73/239/EEC.
9. First Life Co-ordination Directive 79/267/EEC.
10. Gradivo za izobraževanje za pridobitev strokovnega naziva pooblaščen revizor, predmet revizija. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2003.
11. Gradivo za izobraževanje za pridobitev strokovnega naziva preizkušeni notranji revizor, predmet računovodstvo. Tema: Mednarodni računovodski standardi. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2005.
12. Gradivo za izobraževanje za pridobitev strokovnega naziva revizor, predmet revizija. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2002.
13. Gradivo za izobraževanje za pridobitev, predmet revizija. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2002.
14. International Financial Reporting Standard 4 – Insurance contract. London, 2004.
15. Jerman Saša: Seminarsko gradivo. Pomembnejše spremembe v SRS 2006, prehod in davčne posledice. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2006. 23 str.

16. Mednarodni računovodski standardi 2001. International accounting Standards Committee Federation, 2001. 1. ponatis. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 1333 str.
17. Mednarodni standardi revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1997.
18. Moerec Barbara: Mednarodni standardi računovodskega poročanja – kje utegne zavarovalnice resnično boleti glava?. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2006. 15 str.
19. Muniche Re, Financial Management of a Life Office, Munchen, 2002, 114 str.
20. Odar Marjan et al.: Predstavitev temeljnih značilnosti posameznih mednarodnih standardov računovodskega poročanja, III del. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2004.
21. Oder Marjan: Seminarsko gradivo. Pomembnejše spremembe v SRS 2006, prehod in davčne posledice. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2006. 15 str.
22. Podbevšek Alenka et al.: Seminarsko gradivo. Predstavitev temeljnih značilnosti posameznih mednarodnih standardov računovodskega poročanja, I del. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2004.
23. Predpisi o gospodarskih družbah z uvodnimi pojasnili dr. Marka Brusa in sodnem registru. Ljubljana. Ur. l. RS 2001. 480 str.
24. Second Non-Life Co.ordination Directive 88/357/EEC.
25. Second Life Co-ordination Directive 90/619/EEC.
26. Sklep o kontnem okviru za zavarovalnice – SKL 2002. Ur. l. RS, št. 92, 2002. 10110 str.
27. Sklep o letnem poročilu in trimesečnih računovodskih orikazih zavarovalnic – skl 2002. Ur. l. RS, št. 111-5419/2002 in 139-5996/2004.
28. Sklep o podrobnejšem načinu vrednotenja knjigovodskih postavk in sestavljanju računovodskih izkazov. Ur. l. RS, št. 95/2002 in 30/03.
29. Sklep o podrobnejši obliki in najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila zavarovalnice. Sklep 10. Ljubljana. Ur. l. RS, št. 6-374/2001 in št. 129-5504/2003. 6 str.
30. Sklep o podrobnejši vsebini poročila pooblaščenega aktuarja. Ur. l. RS, št. 3/01.
31. Sklep o podrobnejši vsebini povzetka revidiranega letnega poročila – SKL 2002. Ur. l. RS, št. 111/2002.
32. Sklep o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun zavarovalno-tehničnih rezervacij. Ur. l. RS, št. 3-220/2001 in 69-3757/2001.
33. Sklep o podrobnejših pravilih izračunavanja minimalnega kapitala zavarovalnic. Sklep 2. Ljubljana. Ur. l. RS, št. 118-4879/2004 in št- 6-154/2005. 12 str.

Priloge

Priloga 1: Izsek iz priporočenega revizijskega programa Slovenskega inštituta za revizijo

PROGRAM PREGLEDA POSTAVK BILANCE STANJA

Opredmetena osnovna sredstva

St.	Kontrolna opravila	Cilj pregleda	Podpis	Datum	Oznaka
1.	Uskladite inventurne dokumente/kartoteko opredmetenih osnovnih sredstev s stanjem v knjigah in upoštevajte čas zadnje inventure stalnih sredstev	PO			
2.	Preverite listine za: - nabave in prodaje s pomočjo ustreznih dokumentov npr.: - izvlečki iz zemljiških knjig - računov - pogodb ...	PO			

P – popolnost, O – obstoj, L – lastništvo, V – vrednotenje in R – razkritje.

Rezultat pregleda:

bistvene nepravilnosti:

nebistvene nepravilnosti:

brez nepravilnosti:

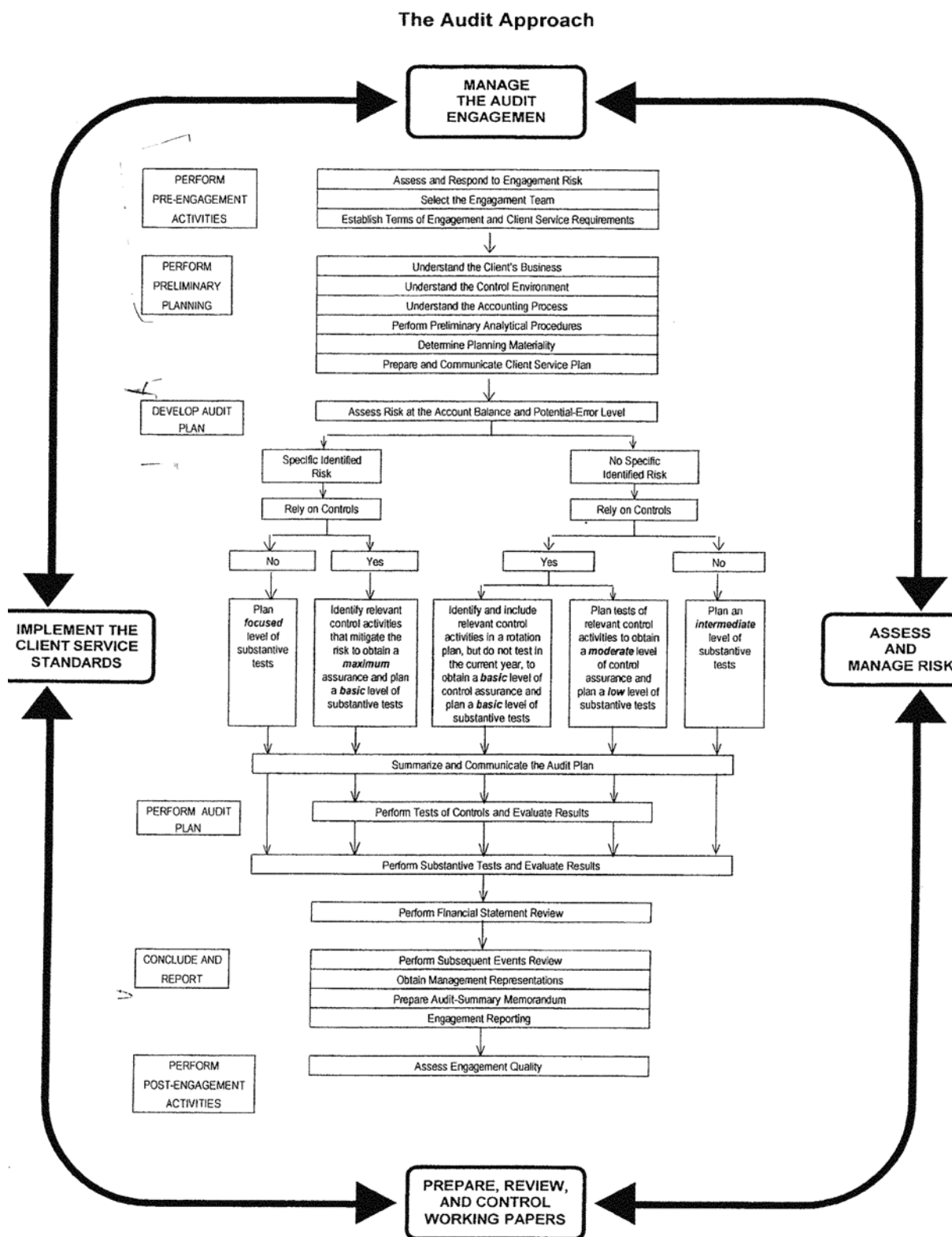
Sklepi:

Odstopanje ozirna posebnosti:

Odobritev vodje pregleda: _____ Datum: _____

Vir: Slovenski inštitut za revizijo, 2003.

Priloga 2: Diagram poteka celovitega revizijskega pristopa Deloitte & Touche

Vir: Deloitte & Touche.

Priloga 3: Primer listine o nameri

LISTINA O NAMERI

Ime družbe in naslov revidirane družbe (v nadaljevanju »Družba«)

Kraj in datum

Spoštovani,

izrazili ste željo, da izvedemo revidiranje računovodskih izkazov družbe _____ (v nadaljevanju »Družba«), ki so vključeni v letno poročilo Družbe: bilance stanja, izkaza poslovnega izida, prilog k izkazom, izkaza finančnega izida, izkaza gibanja kapitala; in pregled poslovnega poročila Družbe.

S to Listino z veseljem potrjujemo sprejem in povzemamo naše razumevanje določb o izvedbi storitev. Revizijo bomo opravili v obliki izdaje mnenja o računovodskih izkazih. Ko boste s svojim podpisom odobrili to Listino o nameri, bo postala sestavni del podpisane Pogodbe.

Morebitne dodatne svetovalne storitve, ki jih bomo opravili, bodo predmet posebne listine o nameri.

Revizijo bomo opravili v skladu z Mednarodnimi standardi revidiranja (»ISA«) in slovenskim Zakonom o revidiranju. Revizijo bomo načrtovali in izvedli z namenom, da pridobimo razumno zagotovilo o tem, ali so računovodski izkazi Družbe brez napačne navedbe, ki bi jo povzročila napaka ali prevara.

Zaradi nepravilnosti, zlasti takih, ki so posledica prevare in prikrivanja, pravilno načrtovana in izvedena revizija morda le-teh ne bo odkrila. Revizija, izvedena v skladu z Mednarodnimi standardi revidiranja, lahko tako poda zgolj razumno in ne absolutno zagotovilo, da revidirani računovodski izkazi ne vsebujejo pomembnih napačnih navedb.

Revizija vključuje preiskovanje in testiranje dokazov, ki podpirajo zneske, ter razkritij v računovodskih izkazih Družbe. Revizija vključuje tudi ocenjevanje uporabljenih računovodskih načel in pomembnejših ocen posloводства, kakor tudi ovrednotenje splošne predstavitve računovodskih izkazov.

Če bomo med revizijo računovodskih izkazov odkrili slabosti v sistemu notranjih kontrol Družbe, bomo o tem obvestili pristojne osebe znotraj Družbe v Pismu posloводства. Vendar pa je revizija načrtovana in izvedena z namenom, da nam omogoči poročanje o računovodskih izkazih in ne o sistemu notranjih kontrol, zato se ni mogoče zagotovo zanesti na to, da bo razkrila vse slabosti, ki bi jih lahko odkril poseben pregled kontrol.

Namen revizije je izdelava mnenja glede resničnosti in poštenosti predloženih računovodskih izkazov Družbe glede na skladnost s slovenskimi računovodskimi standardi (»SRS«) glede vseh pomembnih vidikov. Naša zmožnost za izrazitev tega mnenja in tudi besedilo našega mnenja bo seveda odvisno od dejstev in okoliščin na dan izdaje poročila. Če ne bomo mogli dokončati revizije ali pa bo treba opraviti nekatere spremembe revizijskega poročila, bodo razlogi za to obrazloženi in predloženi poslovodu Družbe.

Odgovornost posloводства:

Za računovodske izkaze Družbe je odgovorno njeno posloводство. Posloводство Družbe je odgovorno tudi za to, da revizijski družbi _____ (v nadaljevanju »Izvajalec«) razkrije vsa bistvena dejstva, povezana s prevarami ali domnevnimi prevarami, ki so znane poslovodu Družbe in ki bi lahko vplivala na Družbo.

ISA in slovenski Zakon o revidiranju določata pravico dostopa do vseh objektov in poslovnih prostorov ter poslovnih knjig, računov in zapisov Družbe ter do zahteve po podatkih in pojasnilih od pristojnih oseb v Družbi, za katere bi mi menili, da so potrebni za revizijo. Prav tako nam je

dovoljeno, da se udeležimo kateregakoli popisa sredstev.

Odzivi na ta poizvedovanja in s tem povezane pisne predstavitve posloводства, ki se zahtevajo po ISA, so del dokaznega materiala, na katerega se bomo kot revizorji zanašali pri oblikovanju svojega mnenja glede računovodskih izkazov Družbe. Zaradi pomembnosti predstavitev posloводства se Družba izrecno strinja, da bo razbremenila in odškodovala Izvajalca, njegove partnerje, zaposlene in povezane osebe pred kakršnimikoli tožbami, izgubami, zahtevki, odgovornostmi, stroški in izdatki (vključno z, a ne omejeno na nagrade in stroške odvetnikov ter čas, ki ga je osebje Izvajalca porabilo), povezanimi z našimi storitvami v okviru te Listine o nameri, ki jih je mogoče pripisati katerikoli napačni predstavitvi posloводства.

Druga komunikacija, ki izhaja iz revizije

V zvezi z načrtovanjem in izvedbo revizije veljavni Mednarodni standardi revidiranja zahtevajo, da zagotovimo, da se glede nekaterih zadev poroča poslovodu Družbe in nadzornemu svetu.

V zvezi s kakršnokoli prevaro, ki jo bomo zaznali pri revidiranju in ki se nanaša na posloводство Družbe, ter v zvezi s kakršnokoli drugo prevaro (ne glede na to, ali je bila povzročena s strani posloводства ali drugih zaposlenih), ki povzroča nepravilno izkazovanje v računovodskih izkazih Družbe, bomo Družbi ustrezno poročali.

Osebj

Vodji revizije in revizijskemu osebju tega projekta boste morali zagotoviti dostop do posameznikov znotraj Družbe ter do vseh dokumentov, za katere se meni, da so pomembni za izvedbo naše revizije. Prav tako bomo za našo revizijsko skupino potrebovali posebno sobo in telefonsko linijo.

Pri izvajanju posameznih opravil bomo poleg tega potrebovali tudi drugo osebj, ki dela pod nadzorom ljudi, omenjenih zgoraj.

Koordiniranje revizije

Cene

Cene so določene glede na čas, ki bo potreben za osebe z ustreznimi znanji in odgovornostmi po njihovih standardih urnih postavkah.

Družbi bomo izdali račune kot sledi:

<u>Opis</u>	<u>%sit</u>
Po končani načrtovani stopnji revidiranja	
Ob zaključku zaključnega terenskega revizijskega dela	

Potrjujemo prejem in soglasje z vsebino:

Vir: Deloitte & Touche Revizija d.o.o.

Priloga 4: Izkaz poslovnega izida za zavarovalnice, kot ga predvideva SRS 32 (2002)

A. Izkaz izida iz drugih zavarovanj (razen življenjskih in zdravstvenih)

- I. Čisti prihodki od zavarovalnih premij
 - 1. Obračunane kosmate zavarovalne premije
 - 2. Obračunane pozavarovalne premije
 - ± 3. Sprememba kosmatih prenosnih premij
 - ± 4. Sprememba prenosnih premij za pozavarovalni del
- II. Donos naložb, prenesen iz izkaza izida iz rednega delovanja
- III. Drugi čisti zavarovalni prihodki
- IV. Čisti odhodki za škode
 - 1. Obračunani kosmati zneski škod
 - 2. Obračunani deleži pozavarovateljev
 - ± 3. Sprememba kosmatih škodnih rezervacij
 - ± 4. Sprememba škodnih rezervacij za pozavarovalni del
- ± V. Sprememba drugih čistih tehničnih rezervacij
- VI. Čisti odhodki za bonuse in popuste
- VII. Čisti obratovalni stroški
 - 1. Stroški pridobivanja zavarovanj
 - ± 2. Sprememba v razmejenih stroških pridobivanja zavarovanj
 - 3. Drugi obratovalni stroški
 - 4. Prihodki od pozavarovalnih provizij in iz deležev v pozitivnem tehničnem izidu iz posameznih pozavarovalnih pogodb
- VIII. Drugi čisti zavarovalni odhodki
 - 1. Odhodki za preventivno dejavnost
 - 2. Ostali čisti zavarovalni odhodki
- ± IX. Sprememba izravnalnih rezervacij
- X. Izid iz drugih zavarovanj ($I + II + III - IV \pm V - VI - VII - VIII \pm IX$)

B. Izkaz izida iz življenjskih zavarovanj

- I. Čisti prihodki od zavarovalnih premij
 - 1. Obračunane kosmate zavarovalne premije
 - 2. Obračunane pozavarovalne premije
 - ± 3. Sprememba čistih prenosnih premij
- II. Prihodki naložb
 - 1. Prihodki iz deležev v podjetjih
 - 1.1. Prihodki iz deležev v podjetjih v skupini
 - 1.2. Prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih
 - 1.3. Prihodki iz deležev v drugih podjetjih
 - 2. Prihodki drugih naložb (v postavkah 2.1, 2.2 in 2.3 zavarovalnica ločeno izkazuje prihodke naložb v pridruženih podjetjih in v podjetjih v skupini)
 - 2.1. Prihodki od zemljišč in zgradb
 - 2.2. Prihodki od obresti
 - 2.3. Drugi prihodki naložb
 - 2.3.1. Prevrednotovalni finančni prihodki
 - 2.3.2. Drugi finančni prihodki
 - 3. Prihodki zaradi popravkov vrednosti naložb
 - 4. Dobički pri odtujitvah naložb

- III. Čisti neiztrženi dobički naložb življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje
- IV. Drugi čisti prihodki od zavarovanja
- V. Čisti odhodki za škode
 - 1. Obračunani kosmati zneski škod
 - 2. Obračunani deleži pozavarovateljev
 - ± 3. Sprememba kosmatih škodnih rezervacij
 - ± 4. Sprememba škodnih rezervacij za pozavarovalni del
- ± VI. Sprememba ostalih čistih tehničnih rezervacij
 - 1. Sprememba matematičnih rezervacij
 - 1.1. Sprememba kosmatih rezervacij
 - ± 1.2. Sprememba pozavarovalnega deleža
 - 2. Sprememba drugih čistih rezervacij
- VII. Čisti odhodki za bonuse in popuste
- VIII. Čisti obratovalni stroški
 - 1. Stroški pridobivanja zavarovanj
 - ± 2. Sprememba v razmejenih stroških pridobivanja zavarovanj
 - 3. Drugi obratovalni stroški
 - 4. Prihodki od pozavarovalnih provizij in iz deležev v pozitivnem tehničnem izidu iz pozavarovalnih pogodb
- IX. Odhodki naložb
 - 1. Amortizacija naložb sredstev, ki niso potrebna za obratovanje
 - 2. Obresti in drugi odhodki naložb
 - 2.1. Odhodki za upravljanje sredstev, odhodki za obresti in drugi finančni odhodki
 - 2.2. Prevrednotovalni finančni odhodki
 - 3. Odpisi in popravki vrednosti naložb
 - 4. Izgube pri odtujitvah naložb
- X. Čiste neiztržene izgube naložb življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje
- XI. Drugi čisti zavarovalni odhodki
 - 1. Odhodki za preventivno dejavnost
 - 2. Ostali čisti zavarovalni odhodki
- XII. Donos naložb, prenesen v izkaz izida iz rednega delovanja
- XIII. Izid iz življenjskih zavarovanj ($I + II + III + IV - V \pm VI - VII - VIII - IX - X - XI - XII$)

C. Izkaz izida iz zdravstvenih zavarovanj

Razčlenitev kot pri B

Č. Izračun čistega izida iz rednega delovanja

- I. Izid iz drugih zavarovanj (A.X)
- II. Izid iz življenjskih zavarovanj (B.XIII)
- III. Izid iz zdravstvenih zavarovanj (C.XIII)
- IV. Prihodki naložb
 - 1. Prihodki iz deležev v podjetjih
 - 1.1. Prihodki iz deležev v podjetjih v skupini
 - 1.2. Prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih
 - 1.3. Prihodki iz deležev v drugih podjetjih
 - 2. Prihodki drugih naložb (v postavkah 2.1, 2.2 in 2.3 zavarovalnica ločeno izkazuje prihodke naložb v pridruženih podjetjih in v podjetjih v skupini)
 - 2.1. Prihodki od zemljišč in zgradb
 - 2.2. Prihodki od obresti

2.3. Drugi prihodki naložb

2.3.1. Prevrednotovalni finančni prihodki

2.3.2. Drugi finančni prihodki

3. Prihodki zaradi popravkov vrednosti naložb

4. Dobički pri odtujitvah naložb

V. Donos naložb, prenesen iz izkaza izida iz življenjskih zavarovanj (B.XII)

VI. Donos naložb, prenesen iz izkaza izida iz zdravstvenih zavarovanj (C.XII)

VII. Odhodki naložb

1. Amortizacija naložb sredstev, ki niso potrebna za obratovanje

2. Obresti in drugi odhodki naložb

2.1. Odhodki za upravljanje sredstev, odhodki za obresti in drugi finančni odhodki

2.2. Prevrednotovalni finančni odhodki

3. Odpisi in popravki vrednosti naložb

4. Izgube pri odtujitvah naložb

VIII. Donos naložb, prenesen v izkaz izida iz drugih zavarovanj (A.II)

IX. Drugi prihodki od rednega delovanja

1. Drugi prihodki od rednega delovanja iz drugih zavarovanj

2. Drugi prihodki od rednega delovanja iz življenjskih zavarovanj

3. Drugi prihodki od rednega delovanja iz zdravstvenih zavarovanj

X. Drugi odhodki za redno delovanje

1. Drugi odhodki za redno delovanje iz drugih zavarovanj

2. Drugi odhodki za redno delovanje iz življenjskih zavarovanj

3. Drugi odhodki za redno delovanje iz zdravstvenih zavarovanj

XI. Davek iz dobička iz rednega delovanja

XII. Čisti poslovni izid iz rednega delovanja

(Č.I + Č.II + Č.III + Č.IV + Č.V + Č.VI – Č.VII – Č.VIII + Č.IX – Č.X – Č.XI)

1. Čisti poslovni izid iz rednega delovanja iz drugih zavarovanj

2. Čisti poslovni izid iz rednega delovanja iz življenjskih zavarovanj

3. Čisti poslovni izid iz rednega delovanja iz zdravstvenih zavarovanj

D. Izkaz izida zunaj rednega delovanja

I. Izredni prihodki

1. Izredni prihodki od drugih zavarovanj

2. Izredni prihodki od življenjskih zavarovanj

3. Izredni prihodki od zdravstvenih zavarovanj

II. Izredni odhodki

1. Poravnava izgube iz prejšnjih let

1.1. Poravnava izgube iz prejšnjih let iz drugih zavarovanj

1.2. Poravnava izgube iz življenjskih zavarovanj

1.3. Poravnava izgube iz zdravstvenih zavarovanj

2. Drugi izredni odhodki (v postavkah 2.1, 2.2 in 2.3 zavarovalnica ločeno izkazuje odhodke za prevrednotovalni popravek kapitala)

2.1. Drugi izredni odhodki za druga zavarovanja

2.2. Drugi izredni odhodki za življenjska zavarovanja

2.3. Drugi izredni odhodki za zdravstvena zavarovanja

III. Poslovni izid zunaj rednega delovanja

1. Poslovni izid zunaj rednega delovanja iz drugih zavarovanj

2. Poslovni izid zunaj rednega delovanja iz življenjskih zavarovanj

3. Poslovni izid zunaj rednega delovanja iz zdravstvenih zavarovanj

E. Davek iz dobička zunaj rednega delovanja

F. Drugi davki, ki niso izkazani v drugih postavkah

G. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja (Č.XII + D.III – E – F)

Vir: SRS 2002.

Priloga 5: Vprašalnik Agencije za zavrovalni nadzor, ki se nanaša na tveganja v zavarovalnici

		DA	NE
1.	Ali ima zavarovalnica organizirano notranjo revizijo kot samostojni organizacijski del, ki je funkcionalno in organizacijsko ločen od drugih organizacijskih delov zavarovalnice?		
2.	Ali je notranja revizija neposredno podrejena upravi zavarovalnice?		
3.	Ali uprava zavarovalnice v soglasju z nadzornim svetom določa pravila in strategijo delovanja notranje revizije?		
4.	Ali uprava zavarovalnice in nadzorni svet redno spremljata izvajanje strategije in učinkovitost sistema notranjih kontrol?		
5.	Ali notranja revizija izvaja stalen in celovit nadzor nad poslovanjem zavarovalnice?		
6.	Ali notranja revizija deluje v skladu s strokovnimi načeli in standardi notranjega revidiranja, kodeksom poklicne etike notranjih revizorjev ter pravili delovanja notranje revizije?		
7.	Ali opravlja naloge notranjega revidiranja najmanj ena oseba, ki je pridobila naziv revizor, oziroma preizkušeni notranji revizor v skladu z zakonom, ki ureja revidiranje?		
8.	Ali osebe, ki opravljajo naloge notranje revizije v zavarovalnici, opravljajo tudi druge naloge?		
9.	Ali so osebe, ki opravljajo naloge notranje revizije v zavarovalnici, člani uprave zavarovalnice?		
10.	Ali uprava zavarovalnice v soglasju z nadzornim svetom sprejema letni program dela notranje revizije?		
11.	Ali uprava zavarovalnice sprejeme podrobnejši načrt dela notranje revizije?		
12.	Ali izdelava notranja revizija najmanj dvakrat letno poročilo o notranjem revidiranju, ki obsega:		
a.	opis vsebine opravljenih pregledov poslovanja;		
b.	primernost in učinkovitost delovanja sistemov notranjih kontrol;		
c.	kršitve in nepravilnosti, ki jih je notranja revizija ugotovila pri posameznem pregledu poslovanja in predlogov ukrepov za odpravo teh kršitev in nepravilnosti ter		
d.	Ugotovitve v zvezi z odpravo kršitev in nepravilnosti, ki jih je ugotovila notranja revizija?		
13.	Ali notranja revizija izdelava letno poročilo o notranjem revidiranju, ki obsega:		
a.	poročilo o uresničitvi letnega programa dela ter		
b.	povzetek pomembnejših ugotovitev opravljenih pregledov poslovanja?		
14.	Ali notranja revizija predloži upravi in nadzornemu svetu polletno in letno poročilo?		
15.	Ali uprava zavarovalnice uvrsti na dnevni red skupščine letno poročilo o notranjem revidiranju z mnenjem nadzornega sveta hkrati z revidiranim letnim poročilom zavarovalnice?		
16.	Ali je notranja revizija nemudoma obvestila upravo zavarovalnice, če je pri pregledu poslovanja ugotovila, da je zavarovalnica kršila pravila o obvladovanju tveganj, ter ji je zaradi tega grozila nelikvidnost ali nesolventnost oziroma je bila ogrožena varnost poslovanja oziroma zavarovancev?		
17.	Ali je notranja revizija nemudoma obvestila nadzorni svet, če je pri pregledu poslovanja ugotovila, da je uprava zavarovalnice kršila		

	pravila o obvladovanju tveganj?		
18.	Ali poslovodstvo zavarovalnice takoj reagira na težave, ki nastajajo v sistemu notranjih kontrol?		
19.	Ali ima zavarovalnica glede na svoje velikost in obseg tveganja pri opravljanju bilančnih in zunajbilančnih dejavnosti dovolj učinkovit sistem notranjih kontrol?		
20.	Ali notranja revizija spremlja uresničevanje sprejetih politik zavarovalnice?		

Vir: Agencije za zavarovalni nadzor, SKL 10 (Ul. RS, št. 129-5504/2003, str. 18014.)

Priloga 6: Vprašalnik Agencije za zavarovalni nadzor, ki se nanaša na notranjo revizijo v zavarovalnici

		DA	NE
1.	Ali je kapitalska ustreznost izračunana v skladu s predpisi Agencije za zavarovalni nadzor?		
2.	Ali je zavarovalnica pravilno in redno poročala Agenciji za zavarovalni nadzor o kapitalu in kapitalski ustreznosti?		
3.	Ali zavarovalnica razpolaga z ustreznim kapitalom glede na obseg in vrsto zavarovalnih poslov ter tveganja, ki jim je izpostavljenost pri opravljanju teh poslov?		
4.	Ali ima zavarovalnica izdelan načrt za ohranjanje potrebne višine kapitala, s katerim bo zagotavljala kapitalsko ustreznost?		
5.	Ali je minimalni kapital za zavarovalno skupino življenjskih zavarovanj izračunan v skladu s predpisi Agencije za zavarovalni nadzor?		
6.	Ali je minimalni kapital za zavarovalno skupino premoženjskih zavarovanj izračunan v skladu s predpisi Agencije za zavarovalni nadzor?		
7.	Ali je zavarovalnica pravilno in redno poročala Agenciji za zavarovalni nadzor o minimalnem kapitalu?		
8.	Ali je zavarovalnica pri določanju lastnih deležev v tabelah maksimalnega kritja upoštevala predpise Agencije za zavarovalni nadzor?		
9.	Ali je oseba, ki je pridobila dovoljenje za kvalificirani delež v zavarovalnici in je odtujila delnice tako, da se je zaradi tega njen delež zmanjšal pod mejo, o tem obvestila Agencijo za zavarovalni nadzor?		

Vir: Agencije za zavarovalni nadzor, SKL 10 (Ur. l. RS, št. 129-5504/2003, str. 18014).

Priloga 7: Oblika bilance stanja za zavarovalnice po SRS 32 (2006)

Sredstva

A. Neopredmetena sredstva, dolgoročne aktivne časovne razmejitve in odložene terjatve za davek

1. Neopredmetena dolgoročna sredstva
2. Dobro ime
3. Predujmi za neopredmetena sredstva
4. Dolgoročno odloženi stroški pridobivanja zavarovanj
5. Druge dolgoročne aktivne časovne razmejitve
6. Odložene terjatve za davek

B. Naložbe v zemljišča in zgradbe ter finančne naložbe

- I. Zemljišča in zgradbe
 1. Zemljišča (zavarovalnica mora ločeno izkazovati zemljišča za zavarovalno dejavnost in druga zemljišča)
 2. Zgradbe (zavarovalnica mora ločeno izkazovati zgradbe za zavarovalno dejavnost in druge zgradbe)
- II. Finančne naložbe v družbah v skupini in v pridruženih družbah
 1. Delnice in deleži v družbah v skupini
 2. Dolžniški vrednostni papirji in posojila, dana drugim družbam v skupini
 3. Delnice in deleži v pridruženih družbah
 4. Dolžniški vrednostni papirji in posojila, dana pridruženim družbam

III. Druge finančne naložbe

1. Delnice in drugi vrednostni papirji s spremenljivim donosom in kuponi skladov
2. Dolžniški vrednostni papirji in drugi vrednostni papirji s stalnim donosom
3. Deleži v investicijskih skladih
4. Dana hipotekarna posojila
5. Druga dana posojila
6. Depoziti pri bankah
7. Ostale finančne naložbe

IV. Finančne naložbe pozavarovalnic iz naslova pozavarovalnih pogodb pri cedentih

C. Naložbe v korist življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje

Č. Terjatve (v postavkah I, II in III mora zavarovalnica posebej izkazovati del terjatev do pridruženih družb in do družb v skupini)

- I. Terjatve iz neposrednih zavarovanj
 1. Terjatve do zavarovalcev
 2. Terjatve do zavarovalnih posrednikov
- II. Terjatve iz pozavarovanja
- III. Druge terjatve
- IV. Nevplačani vpoklicani kapital

D. Razna sredstva

- I. Opredmetena osnovna sredstva razen zemljišč in zgradb
 1. Oprema
 2. Druga opredmetena osnovna sredstva
- II. Denarna sredstva
- III. Zaloge in druga sredstva
 1. Zaloge
 2. Druga sredstva

E. Kratkoročne aktivne časovne razmejitve

1. Prehodno nezaračunani prihodki od obresti in najemnin
2. Kratkoročno odloženi stroški pridobivanja zavarovanj
3. Druge kratkoročne aktivne časovne razmejitve

Obveznosti do virov sredstev

A. Kapital

- I. Vpoklicani kapital
 1. Osnovni kapital
 2. Nevpoklicani kapital (kot odbitna postavka)
- II. Kapitalske rezerve
- III. Rezerve iz dobička
 1. Varnostna rezerva
 2. Zakonske in statutarne rezerve
 3. Rezerve za lastne delnice in lastne poslovne deleže
 4. Lastne delnice in lastni poslovni deleži (kot odbitna postavka)
 5. Druge rezerve iz dobička
- IV. Presežek iz prevrednotenja
- V. Preneseni čisti poslovni izid
- V. Čisti poslovni izid poslovnega leta

B. Podrejene obveznosti

C. Čiste tehnične rezervacije in odloženi prihodki od premij (v postavkah dela C, razen pri V, mora zavarovalnica izkazati kosmati znesek in pozavarovalni del, v bilančni znesek pa všteti razliko med njima)

- I. Čiste prenosne premije
- II. Čiste matematične rezervacije
- III. Čiste škodne rezervacije
- IV. Čiste rezervacije za bonuse in popuste
- V. Izravnalne rezervacije
- VI. Druge čiste tehnične rezervacije

Č. Čiste rezervacije v korist življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje (kosmati znesek in pozavarovalni del kot odbitna postavka)

D. Rezervacije za druge nevarnosti in stroške

1. Rezervacije za pokojnine
2. Druge rezervacije

E. Obveznosti za finančne naložbe pozavarovateljev iz naslova pozavarovalnih pogodb pri cedentih

F. Druge obveznosti (v postavkah I do V zavarovalnica ločeno izkazuje del obveznosti do pridruženih družb in do družb v skupini)

- I. Obveznosti iz neposrednih zavarovanj
 1. Obveznosti do zavarovalcev
 2. Obveznosti do zavarovalnih posrednikov
- II. Obveznosti iz pozavarovanja
- III. Posojila, zavarovana z vrednostnimi papirji s stalnim donosom (zavarovalnica posebej izkazuje zamenljiva posojila, zavarovana z vrednostnimi papirji s stalnim donosom)
- IV. Obveznosti do bank
- V. Ostale obveznosti

G. Pasivne časovne razmejitve (razen odloženih prihodkov od premij)

f) Oblika izkaza poslovnega izida v zavarovalnicah

32.41. Izkaz poslovnega izida v zavarovalnicah se praviloma sestavi v stopenjski obliki in ima pri vseh vrstah zavarovalnic, ne glede na njihovo velikost, najmanj te postavke:

A. Izkaz izida iz drugih zavarovanj (razen življenjskih in zdravstvenih)

- I. Čisti prihodki od zavarovalnih premij
 - 1. Obračunane kosmate zavarovalne premije
 - 2. Obračunane pozavarovalne premije
 - ± 3. Sprememba kosmatih prenosnih premij
 - ± 4. Sprememba prenosnih premij za pozavarovalni del
- II. Donos naložb, prenesen iz izkaza izida iz rednega delovanja
- III. Drugi čisti zavarovalni prihodki
- IV. Čisti odhodki za škode
 - 1. Obračunani kosmati zneski škod
 - 2. Obračunani deleži pozavarovateljev
 - ± 3. Sprememba kosmatih škodnih rezervacij
 - ± 4. Sprememba škodnih rezervacij za pozavarovalni del
- ± V. Sprememba drugih čistih tehničnih rezervacij
- VI. Čisti odhodki za bonuse in popuste
- VII. Čisti obratovalni stroški
 - 1. Stroški pridobivanja zavarovanj
 - ± 2. Sprememba v razmejenih stroških pridobivanja zavarovanj
 - 3. Drugi obratovalni stroški
 - 4. Prihodki od pozavarovalnih provizij in iz deležev v pozitivnem tehničnem izidu iz posameznih pozavarovalnih pogodb
- VIII. Drugi čisti zavarovalni odhodki
 - 1. Odhodki za preventivno dejavnost
 - 2. Ostali čisti zavarovalni odhodki
- ± IX. Sprememba izravnalnih rezervacij
- X. Izid iz drugih zavarovanj ($I + II + III - IV \pm V - VI - VII - VIII \pm IX$)

B. Izkaz izida iz življenjskih zavarovanj

- I. Čisti prihodki od zavarovalnih premij
 - 1. Obračunane kosmate zavarovalne premije
 - 2. Obračunane pozavarovalne premije
 - ± 3. Sprememba čistih prenosnih premij
- II. Prihodki naložb
 - 1. Prihodki iz deležev v podjetjih
 - 1.1. Prihodki iz deležev v podjetjih v skupini
 - 1.2. Prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih
 - 1.3. Prihodki iz deležev v drugih podjetjih
 - 2. Prihodki drugih naložb (v postavkah 2.1, 2.2 in 2.3 zavarovalnica ločeno izkazuje prihodke naložb v pridruženih podjetjih in v podjetjih v skupini)
 - 2.1. Prihodki od zemljišč in zgradb
 - 2.2. Prihodki od obresti
 - 2.3. Drugi prihodki naložb
 - 2.3.1. Prevrednotovalni finančni prihodki
 - 2.3.2. Drugi finančni prihodki
 - 3. Prihodki zaradi popravkov vrednosti naložb
 - 4. Dobički pri odtujitvah naložb
- III. Čisti neiztrženi dobički naložb življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje

- IV. Drugi čisti prihodki od zavarovanja
- V. Čisti odhodki za škode
 - 1. Obračunani kosmati zneski škod
 - 2. Obračunani deleži pozavarovateljev
 - ± 3. Sprememba kosmatih škodnih rezervacij
 - ± 4. Sprememba škodnih rezervacij za pozavarovalni del
- ± VI. Sprememba ostalih čistih tehničnih rezervacij
 - 1. Sprememba matematičnih rezervacij
 - 1.1. Sprememba kosmatih rezervacij
 - ± 1.2. Sprememba pozavarovalnega deleža
 - 2. Sprememba drugih čistih rezervacij
- VII. Čisti odhodki za bonuse in popuste
- VIII. Čisti obratovalni stroški
 - 1. Stroški pridobivanja zavarovanj
 - ± 2. Sprememba v razmejenih stroških pridobivanja zavarovanj
 - 3. Drugi obratovalni stroški
 - 4. Prihodki od pozavarovalnih provizij in iz deležev v pozitivnem tehničnem izidu iz pozavarovalnih pogodb
- IX. Odhodki naložb
 - 1. Amortizacija naložb sredstev, ki niso potrebna za obratovanje
 - 2. Odhodki za upravljanje sredstev, odhodki za obresti in drugi finančni odhodki
 - 3. Prevrednotovalni finančni odhodki
 - 4. Izgube pri odtujitvah naložb
- X. Čiste neiztržene izgube naložb življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje
- XI. Drugi čisti zavarovalni odhodki
 - 1. Odhodki za preventivno dejavnost
 - 2. Ostali čisti zavarovalni odhodki
- XII. Donos naložb, prenesen v izkaz izida iz rednega delovanja
- XIII. Izid iz življenjskih zavarovanj ($I + II + III + IV - V \pm VI - VII - VIII - IX - X - XI - XII$)

C. Izkaz izida iz zdravstvenih zavarovanj

Razčlenitev kot pri B

Č. Izračun čistega izida zavarovalnice

- I. Izid iz drugih zavarovanj (A.X)
- II. Izid iz življenjskih zavarovanj (B.XIII)
- III. Izid iz zdravstvenih zavarovanj (C.XIII)
- IV. Prihodki naložb
 - 1. Prihodki iz deležev v družbah
 - 1.1. Prihodki iz deležev v družbah v skupini
 - 1.2. Prihodki iz deležev v pridruženih družbah
 - 1.3. Prihodki iz deležev v drugih družbah
 - 2. Prihodki drugih naložb (v postavkah 2.1, 2.2 in 2.3 zavarovalnica ločeno izkazuje prihodke naložb v pridruženih družbah in v družbah v skupini)
 - 2.1. Prihodki od zemljišč in zgradb
 - 2.2. Prihodki od obresti
 - 2.3. Drugi prihodki naložb

2.3.1. Prevrednotovalni finančni prihodki

2.3.2. Drugi finančni prihodki

3. Prihodki zaradi popravkov vrednosti naložb

4. Dobički pri odtujitvah naložb

V. Donos naložb, prenesen iz izkaza izida iz življenjskih zavarovanj (B.XII)

VI. Donos naložb, prenesen iz izkaza izida iz zdravstvenih zavarovanj (C.XII)

VII. Odhodki naložb

1. Amortizacija naložb sredstev, ki niso potrebna za obratovanje

2. Odhodki za upravljanje sredstev, odhodki za obresti in drugi finančni odhodki

3. Prevrednotovalni finančni odhodki

4. Izgube pri odtujitvah naložb

VIII. Donos naložb, prenesen v izkaz izida iz drugih zavarovanj (A.II)

IX. Drugi prihodki iz zavarovanj

1. Drugi prihodki iz drugih zavarovanj

2. Drugi prihodki iz življenjskih zavarovanj

3. Drugi prihodki iz zdravstvenih zavarovanj

X. Drugi odhodki iz zavarovanj

1. Drugi odhodki iz drugih zavarovanj

2. Drugi odhodki iz življenjskih zavarovanj

3. Drugi odhodki iz zdravstvenih zavarovanj

XI. Drugi prihodki

XII. Drugi odhodki

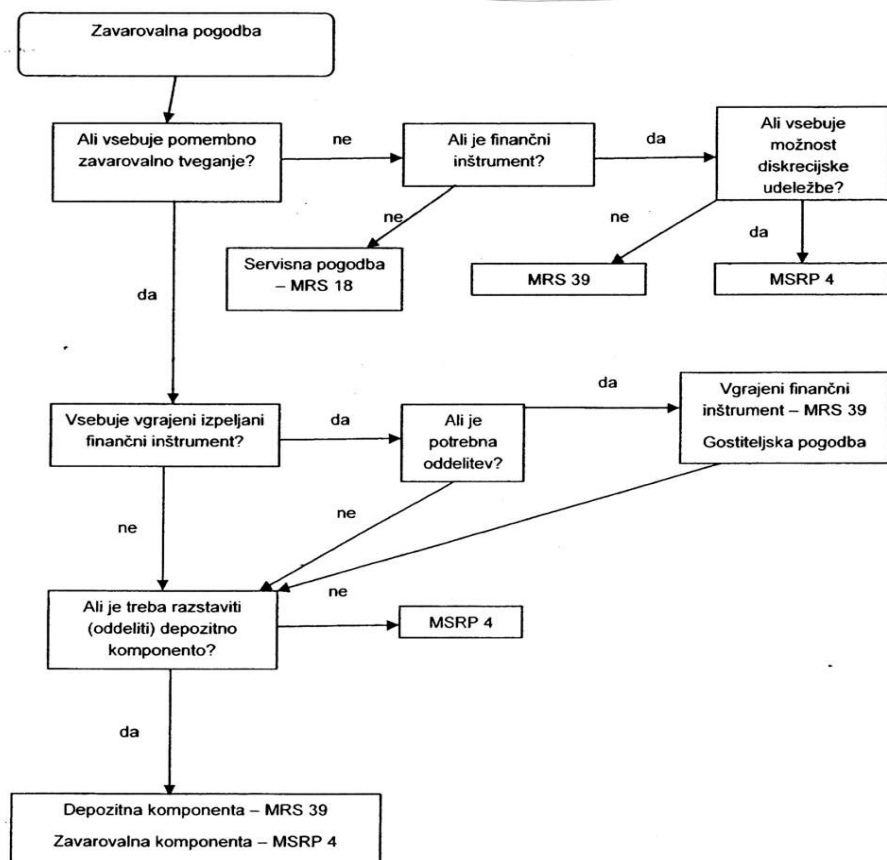
XIII. Davek iz dobička

XIV. Odloženi davki

XV. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja ($\check{C}.I + \check{C}.II + \check{C}.III + \check{C}.IV + \check{C}.V + \check{C}.VI - \check{C}.VII - \check{C}.VIII + \check{C}.IX - \check{C}.X + \check{C}.XI - \check{C}.XII - \check{C}.XIII \pm \check{C}.XIV$)

Vir: SRS 2006.

Priloga 8: Diagram poteka klasifikacije zavarovalnih pogodb

Vir: prirejeno po Coleman et al., 2004, str. 21.

Slovarček tujih izrazov

accounting mismatch - neusklajenosti računovodskih metod vrednotenja
audit risk – revizijsko tveganje
control activities – kontrolne aktivnosti
control objective – kontrolni cilj
control risk – tveganje pri kontroliranju
incurred but not reported (IBNR) - nastali in neprijavljeni škodni primeri
insurance Steering Committee - Strokovni odbor za področje zavarovalništva
life insurance – življenjsko zavarovanje
monetary precision – vrednostna natančnost
non-life insurance – neživljenjsko zavarovanje
operational risk – operativno tveganje
planning materiality – planirana materialnost
post engagement activities – aktivnosti po končanih postopkih revidiranja
pre-engagement activities – aktivnosti pred sprejemom revizijskega posla
preliminary planning – predhodnje planiranje
reported but not settled (RBNS) - nastale in prijavljene ter še nerešeni škodni primeri
risk faktor – dejavnik tveganja